

## X. ANEXE

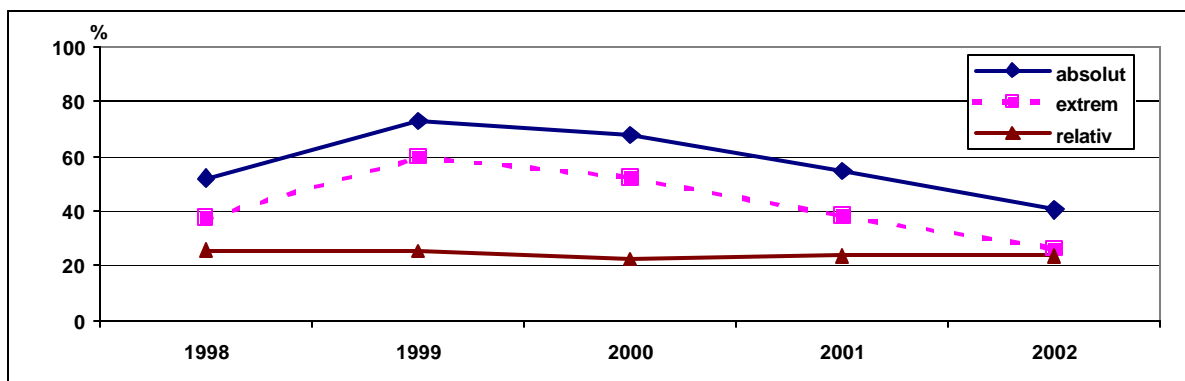
### Anexa nr. I. Profilul saraciei

**Tabelul 1.1. Membrii gospodariilor casnice, rata saraciei si structura membrilor conform caracteristicilor selectate, 2002 (%)**

	Membrii GC		Saraci		Extrem desaraci	
<b>1. Locul de trai</b>						
Urban	36.8	32.2	29.9	19.4	27.5	
Rural	63.2	45.1	70.1	30.2	72.5	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>2. Marimea gospodariei</b>						
1 persoana	10.4	34.6	9.1	19.6	8.0	
2 persoane	22.6	32.9	18.4	18.7	16.0	
3 persoane	22.8	35.4	20.2	20.4	18.0	
4 persoane	25.2	43.4	26.8	30.6	28.9	
5 persoane	12.4	49.8	15.2	36.6	17.3	
6 si mai multe persoane	6.7	63.0	10.3	46.4	11.8	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>3. Tipul gospodariei</b>						
Gospodarie dintr-o persoana	10.4	34.6	9.1	19.6	8.0	
Cuplu familial fara copii	16.3	32.5	13.1	17.4	10.8	
Cuplu familial cu copii pîna la 18 ani	30.9	42.0	32.2	28.3	33.1	
Parinte singur cu copii pîna la 18 ani	6.9	34.4	5.9	22.4	5.9	
Alte gospodarii cu copii pîna la 18 ani	22.7	48.0	26.9	34.6	30.1	
Alte gospodarii fara copii	12.7	40.9	12.8	25.2	12.1	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>4. Compozitia gospodariei</b>						
Gospodarii cu 1 copil	26.8	36.1	24.4	23.9	24.6	
Gospodarii cu 2 copii	23.8	45.4	26.4	31.9	28.7	
Gospodarii cu 3 copii	7.4	53.4	9.7	38.5	10.9	
Gospodarii cu 4 si mai multi copii	2.7	69.5	4.5	48.6	4.9	
Gospodarii fara copii	39.3	35.8	35.0	20.5	30.9	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>5. Grupe social-economice</b>						
Fermieri	20.8	47.3	24.0	32.7	25.8	
Salariati din sectorul agricol	14.7	56.0	20.1	39.5	22.4	
Salariati din sectorul nonagricol	34.1	28.0	24.1	17.0	21.9	
Întreprinzatori	2.3	18.8	1.0	6.1	0.5	
Pensionari	26.1	45.5	29.1	28.4	27.9	
Altii	2.1	32.6	1.7	19.9	1.6	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>6. Sursa principala de venit</b>						
Activitate salarizata	31.7	29.3	23.4	18.2	22.0	
Activitate individuala agricola	41.8	46.8	48.0	31.5	49.9	
Activitate individuala nonagricola	2.2	22.6	1.2	11.7	0.9	
Indemnizatii sociale	12.6	59.1	18.1	39.1	18.5	
Alte surse	11.7	32.3	9.3	19.1	8.6	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>7. Numarul de lucratori</b>						
Gospodarii dintr-o persoana						
fara lucrator	7.2	42.3	7.6	23.3	6.5	
un lucrator	3.2	18.5	1.5	11.7	1.5	
Gospodarii din doua si mai multe persoane angajate						
nici o persoana nu lucreaza	12.5	44.3	13.3	26.1	12.0	
un lucrator	21.6	35.1	19.1	22.1	18.2	
doi lucratori	42.0	39.7	41.5	26.2	42.4	
trei lucratori si mai multi	13.5	51.8	17.0	38.2	19.5	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	
<b>8. Nivelul educational al capului GC</b>						
studii superioare si superioare incomplete	11.5	13.3	3.9	6.3	2.7	
studii medii generale si speciale	58.0	40.8	58.5	26.3	58.2	
studii medii incomplete si primare	27.2	49.4	33.0	34.0	34.9	
fara studii primare si analfabeti	3.2	59.2	4.7	34.5	4.2	
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>40.4</b>	<b>100.0</b>	<b>26.2</b>	<b>100.0</b>	

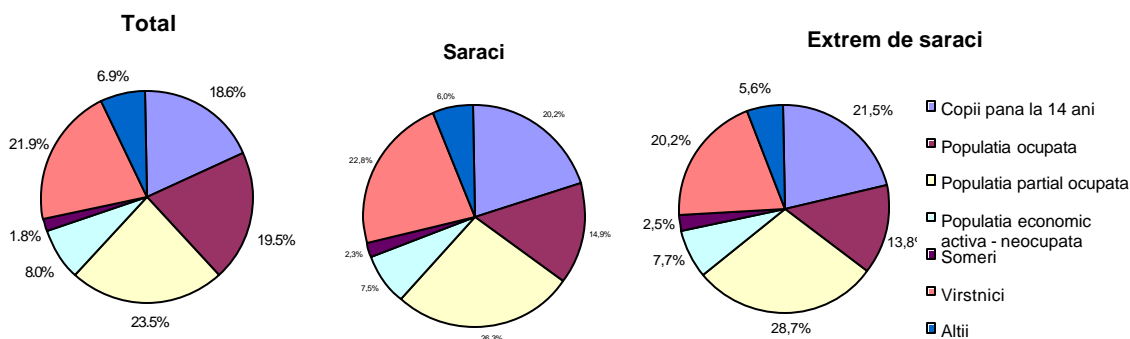
Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

**Diagrama 1.1. Dinamica ratei saraciei în perioada 1998 - 2002**



Sursa: UMSP în baza datelor CBGC.

**Diagrama 1.2. Structura populatiei aflate în saracie si saracie extrema (2002)**



Sursa: UMSP în baza datelor CBGC.

**Tabelul 1.2 Rata saraciei infantile în Moldova, 2002 (%)**

	Total		Urban		Rural	
	Saraci	Extrem saraci	Saraci	Extrem saraci	Saraci	Extrem de saraci
<b>COPII – TOTAL</b>	<b>45.2</b>	<b>31.2</b>	<b>35.7</b>	<b>21.6</b>	<b>50.0</b>	<b>36.1</b>
pîna la 5 ani	48.0	34.5	32.5	21.1	55.3	40.8
<b>BAIETI – TOTAL</b>	<b>44.2</b>	<b>30.3</b>	<b>34.3</b>	<b>19.9</b>	<b>49.4</b>	<b>35.7</b>
pîna la 5 ani	46.9	33.1	31.2	18.4	54.4	40.2
<b>FETITE – TOTAL</b>	<b>46.2</b>	<b>32.1</b>	<b>37.2</b>	<b>23.4</b>	<b>50.7</b>	<b>36.5</b>
pîna la 5 ani	49.2	36.1	34.0	24.3	56.3	41.5

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.3. Structura populatiei economic active\* aflate în saracie si saracie extrema în functie de gradul lor de ocupare, 2002 (%)

	Total	Saraci	Extrem de saraci
<b>Total, populatie economic activa, inclusiv:</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
ocupati din care:	97.8	97.1	96.8
- ocupati deplin	68.4	63.5	59.7
- altii (ocupati partial, ocupati ocazional, aflatii în concedii administrative)	29.4	33.6	37.1
someri	2.2	2.9	3.2

\* Populatia economic activa reprezinta totalitatea persoanelor în vârsta apta de munca (14-62 ani pentru barbati si 14-57 ani – femei) ocupate, partial ocupate sau aflate în somaj.

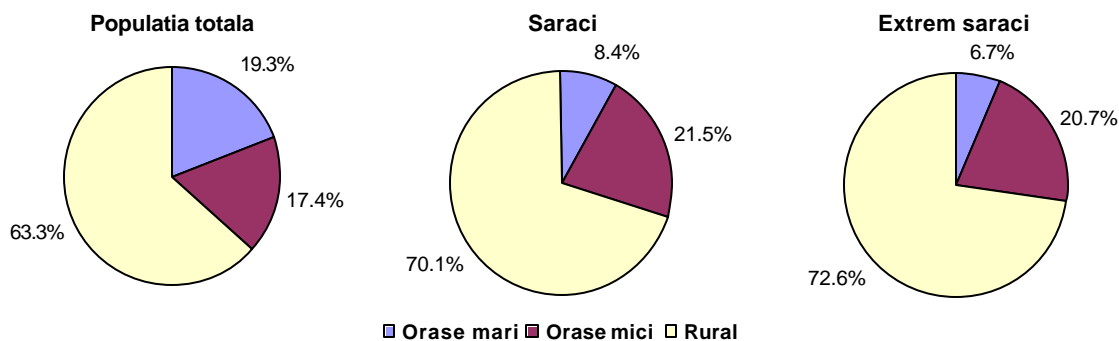
Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.4. Aspectul temporar al saraciei, 1999 - 2002

	Numarul GC	% „total”
<b>Total gospodarii, din ele</b>	<b>930</b>	<b>100.0</b>
Un an în saracie (1 ?n din 4)	212	22.8
Saracie extremala repetata (2, 3, 4 ?ni din 4)	617	52.7
inclusiv:		
2 ?ni din 4	207	22.3
3 ?ni din 4	198	21.3
4 ?ni din 4	85	9.1
Ne-saraci (0 ani din 4)	228	24.5

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Diagrama 1.3. Distributia saracilor conform locului de trai, 2002



Sursa: UMSP în baza datelor CBGC.

Tabelul 1.5. Indicatorii saraciei conform mediului de resedinta, 2002 (%)

	Rata – P <sub>0</sub>		Profunzimea – P <sub>1</sub>		Severitatea – P <sub>2</sub>	
	saraciei	saraciei	saraciei	saraciei	saraciei	saraciei
<b>Total</b>	<b>40.4</b>	<b>26.2</b>	<b>12.4</b>	<b>6.6</b>	<b>5.2</b>	<b>2.4</b>
Urban:	32.2	19.4	9.7	5.1	4.1	2.0
orase mari	16.5	8.5	4.2	1.8	1.5	0.6
orase mici	53.2	33.9	17.1	9.5	7.5	3.8
Rural	45.1	30.2	14.1	7.5	5.9	2.7

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC Tabelul 1.6. Structura populatiei sarace si extrem de sarace pe categorii socio -economice în mediul rural, 2002 (%)

	Total	Saraci	Extrem de saraci
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
Fermieri	32.0	33.1	34.5
Salariati din sectorul agrar	22.3	27.8	30.3
Salariati din afara sectorului agrar	14.3	9.0	8.1
Întreprinzatori	1.2	0.5	0.1
Pensionari	29.6	29.3	26.8
Alti	0.5	0.2	0.1

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.7. Structura populatiei sarace si extrem de sarace pe categorii socio-economice în mediul urban, 2002 (%)

	Total	Saraci	Extrem de saraci
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
Fermieri	1.5	2.6	2.6
Salariati din sectorul agrar	1.5	2.0	1.5
Salariati din afara sectorului agrar	68.1	59.5	58.2
Întreprinzatori	4.0	2.1	1.5
Pensionari	20.0	28.6	30.7
Alti	4.8	5.2	5.5

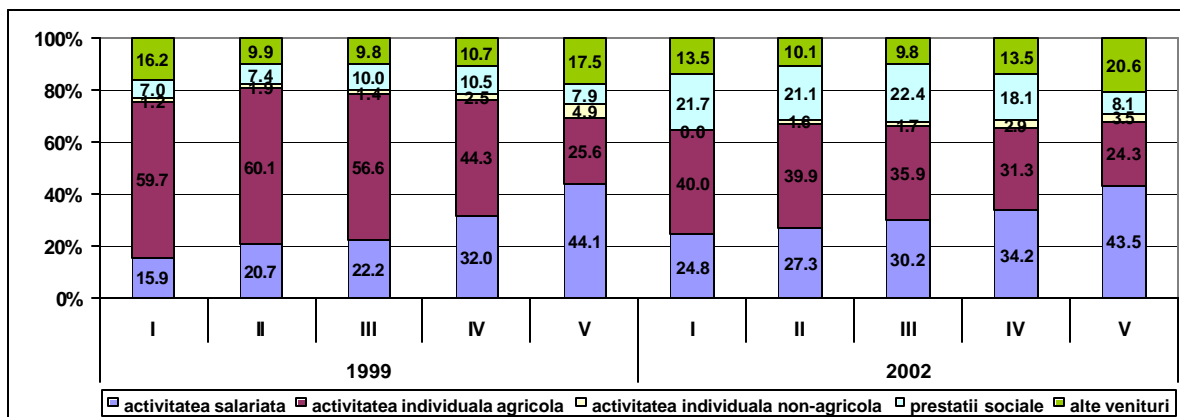
Sursa: UMSP în baza datelor CBGC.

Tabelul 1.8. Rata saraciei în functie de gen, 2002 (%)

	Saraci	Extrem de saraci
<b>Membri ai gospodariilor casnice – total</b>	<b>41.5</b>	<b>26.9</b>
Barbati	41.4	26.9
Femei	41.6	27.0
<b>Conducatorii gospodariilor casnice – total</b>	<b>38.6</b>	<b>23.8</b>
Capul GC – barbat	38.9	23.8
Capul GC – femeie	38.3	23.7

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC.

Diagrama 1.4. Structura veniturilor disponibile ale populatiei pe chintile, 1999 si 2002



Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.9. Structura veniturilor disponibile ale populației extrem de sarace pe activități în mediul urban și rural, 2002 (%)

	Urban	Rural
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
activitatea salarizată	52.3	14.0
activitatea individuală agricolă	8.0	52.0
activitatea individuală non-agricolă	2.4	0.6
prestății sociale	27.1	22.6
alte venituri	10.2	10.8

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.10. Structura veniturilor disponibile conform tipului sursei de formare, 2002(%)

	venit total	venituri banesti	venituri în natura
Rural saraci	100.0	44.9	55.1
Populația rurală	100.0	49.5	50.5
Urban saraci	100.0	87.7	12.3
Populația urbană	100.0	89.8	10.2
Total saraci	100.0	57.6	42.4
Populația totală	100.0	67.5	32.5

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.11. Rata saraciei gospodăriilor casnice în funcție de genul și vârsta capului gospodăriei, 2002 (%)

Vârsta capului GC	Total GC		Capul gospodăriei casnice			
	sarace	extrem de sarace	Barbat		Femeie	
			sarac	extrem de sarac	saraca	extrem saraca
<b>Total</b>	<b>38.6</b>	<b>23.8</b>	<b>38.9</b>	<b>23.8</b>	<b>38.3</b>	<b>23.7</b>
Pînă la 30 ani	23.7	14.2	31.9	19.0	15.8	9.5
30 – 39 ani	38.1	24.0	40.7	26.1	32.5	19.5
40 – 49 ani	38.1	25.9	40.2	27.8	33.6	21.8
50 – 59 ani	36.2	21.9	35.8	20.8	36.9	23.7
60 – 69 ani	39.5	23.1	37.4	20.9	42.2	25.9
70 – 75 ani	46.2	24.3	44.8	23.3	47.6	25.3
Trecut de 75 ani	51.6	32.7	41.8	24.2	57.3	37.6

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.12. Rata saraciei în gospodăriile casnice de diverse tipuri, 2002 (%)

	Sarace	Extrem de sarace
<b>Total</b>	<b>38.6</b>	<b>23.8</b>
GC cu un singur membru	36.2	20.6
Cuplu familial fără copii	33.5	17.9
Cuplu familial cu copii	41.6	27.2
Un adult cu copii	32.9	21.4
Alte GC cu copii	47.6	34.4
Alte GC fără copii	41.6	25.1

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.13. Rata saraciei în gospodariile casnice conduse de pensionari, 2002 (%)

	Total		Urban		Rural	
	Saraci	Extrem de saraci	Saraci	Extrem saraci	Saraci	Extrem de saraci
<b>Toate gospodariile casnice</b>	<b>38.6</b>	<b>23.8</b>	<b>32.7</b>	<b>19.3</b>	<b>42.6</b>	<b>26.7</b>
GC conduse de pensionari – total	45.0	26.2	48.0	29.6	43.6	24.5
GC conduse de pensionari – barbati	41.6	23.0	47.2	29.0	39.8	21.2
GC conduse de pensionari – femei	48.0	28.9	48.4	29.9	47.8	28.2

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.14. Rata saraciei si saraciei extreme în functie de prezenta invalizilor în gospodaria casnica, 2002 (%)

	Saraci			Extrem de saraci		
	total	urban	rural	total	urban	rural
<b>Total</b>	<b>38.6</b>	<b>32.7</b>	<b>42.6</b>	<b>23.8</b>	<b>19.3</b>	<b>26.7</b>
GC fara invalizi	38.7	32.3	42.9	23.9	18.9	27.3
GC cu invalizi	38.3	35.3	40.3	22.6	22.4	22.7

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabell 1.15. Accesul la infrastructura sociala /institutii publice, 2002

Institutia	Total			Urban			Rural		
	Extrem de saraci	Saraci	Ne-saraci	Extrem de saraci	Saraci	Ne-saraci	Extrem de saraci	Saraci	Ne-saraci
Clinica, punct medical: numarul de vizite pe luna	0.24	0.25	0.58	0.31	0.35	0.79	0.21	0.21	0.43
Spital: numarul de vizite pe luna	0.02	0.03	0.23	0.01	0.03	0.24	0.03	0.03	0.22
Oficiul postal: numarul de vizite pe luna	0.85	0.90	1.01	0.67	0.70	0.85	0.94	1.00	1.12
Oficiile administratiei publice locale: numarul de vizite pe luna	0.20	0.21	0.24	0.04	0.04	0.07	0.28	0.29	0.37

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

Tabelul 1.16. Structura populatiei sarace si ne -sarace conform nivelului de studii si mediul de resedinta, 2002 (%)

	Saraci			Ne-saraci		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>
Superioare si superioare incomplete	4.1	8.6	2.0	15.4	27.8	6.2
Medii si medii profesionale	47.8	61.4	41.6	51.5	56.6	47.6
Medii incomplete si primare	42.6	26.4	49.9	30.2	14.9	41.5
Fara studii primare si analfabeti	5.5	3.6	6.4	3.0	0.7	4.7

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC.

**Tabelul 1.17. Rata saraciei pe nivele educationale în mediile rural si urban, 2002(%)**

	Saraci			Extrem de saraci		
	TOTAL	URBAN	RURAL	TOTAL	URBAN	RURAL
<b>Total</b>	<b>40.6</b>	<b>33.4</b>	<b>45.0</b>	<b>25.9</b>	<b>20.0</b>	<b>29.5</b>
Superioare si superioare incomplete	15.3	13.4	21.0	7.4	5.9	11.7
Medii si medii profesionale	38.9	35.2	41.7	24.4	21.4	26.8
Medii incomplete si primare	49.1	47.0	49.6	32.6	29.7	33.4
Fara studii primare si analfabeti	56.2	73.1	53.1	35.2	42.3	33.9

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

**Tabelul 1.18. Rata înrolării copiilor în sistemul educational dupa nivelul de trai, 2002**

	Total persoane			Saracie			Saracie extrema			Ne-saraci		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
<b>Rata bruta de înrolare</b>												
Învatamîntul primar	1.02	1.03	1.01	1.01	1.00	1.01	1.01	1.02	1.01	1.03	1.04	1.02
Învatamîntul mediu de cultura generala	0.79	0.82	0.77	0.75	0.79	0.73	0.74	0.77	0.73	0.82	0.84	0.81
Învatamîntul universitar	0.27	0.44	0.10	0.11	0.27	0.04	0.09	0.23	0.03	0.36	0.50	0.16
<b>Rata neta de înrolare</b>												
Învatamîntul primar	0.93	0.94	0.93	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.92	0.94	0.95	0.94
Învatamîntul mediu de cultura generala	0.78	0.81	0.76	0.74	0.78	0.72	0.73	0.77	0.71	0.81	0.83	0.80
Învatamîntul superior	0.17	0.29	0.06	0.07	0.17	0.01	0.05	0.15	0.01	0.24	0.33	0.10

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

**Tabelul 1.19. Inegalitatea veniturilor disponibile ale gospodariilor casnice pîna la si dupa transferurile sociale**

Anii	Coeficientul Gini	
	pîna la transferurile sociale	dupa transferurile sociale
<b>1998</b>	0.4448	0.4435
<b>1999</b>	0.4351	0.4342
<b>2000</b>	0.4172	0.4165
<b>2001</b>	0.4308	0.4279
<b>2002</b>	0.4241	0.4214

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

**Tabelul 1.20. Incidenta transferurilor sociale, 2002 (%)**

	Total	Saraci	Ne-saraci	Rata saraciei
<b>Total</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>100.0</b>	<b>23.8</b>
Gospodariile casnice				
- fara beneficiari	85.3	86.9	84.7	24.2
- cu beneficiari	14.7	13.1	15.3	21.1

Sursa: UMSP în baza datelor CBGC

## **Anexa nr. 2. Principii metodologice de evaluare a pragului absolut al saraciei**

(extras din documentul care urmeaza a fi aprobat de Ministerul Economiei si Departamentul Statistica si Sociologie)

### **1. Dispozitii generale**

Metodologia propusa pentru calcularea pragului absolut al saraciei a fost elaborata în conformitate cu prevederile Hotarîrii Guvernului Republicii Moldova nr. 619 din 16 mai 2002 „Cu privire la aprobarea Planului de actiuni destinate consolidarii capacitatii de monitorizare si evaluare a saraciei pentru perioada 1 iunie 2002 – 31 mai 2005”.

Pragul absolut al saraciei va fi utilizat pentru efectuarea analizei saraciei si pentru evaluarea impactului anti-saracie a politicilor de stat si va fi estimat sistematic pentru o perioada de timp îndelungata. Metodologia opereaza cu trei aspecte fundamentale ce tin de masurarea saraciei: *masurarea bunastarii populatiei – compararea gospodariilor de diferite marimi si structuri (scala de echivalenta) – elaborarea pragului saraciei.*

### **2. Principii conceptuale si metodologice**

Unitatea de baza a masurarii si analizei saraciei este *gospodaria casnica* (definita în Cercetarea Bugetelor Gospodariilor Casnice). Indicatorul de baza al bunastarii populatiei sînt *cheltuielile de consum* ale gospodariei casnice (considerate drept un indicator mai veridic si precis al bunastarii decît veniturile, care sînt subestimate considerabil în sondajele statistice). Acestea includ cheltuielile pentru consumul alimentar (inclusiv contravaloarea articolelor consumate din productia proprie a gospodariei), pentru marfurile nealimentare si plata serviciilor. Pentru masurarea nivelului bunastarii gospodariilor casnice sînt (vor fi) utilizate atît *cheltuielile de consum ale populatiei pe cap de locuitor* (raportate la numarul de persoane ale gospodariilor din esantion) cît si *cheltuielile de consum ‘per echivalent’* (raportate la numarul de adulti echivalenti ai membrilor gospodariilor casnice).

?? Pentru asigurarea comparabilitatii gospodariilor casnice cercetate în diferite luni ale anului, se va face *deflatarea* cheltuielilor de consum cu ajutorul *Indicelui Preturilor de Consum (IPC)* lunar. Drept referinta vor servi preturile din luna ianuarie a anului de studiu.

?? Pentru asigurarea comparabilitatii gospodariilor casnice de diferite marimi si componenta, se va utiliza *scala de echivalenta a OCDE* (conform careia, primului matur din gospodarie i se atribuie coeficientul 1,0; celorlalti maturi li se atribuie coeficientul 0,7; fiecarui copil în vârsta de pîna la 15 ani îi corespunde coeficientul 0,5). Aceasta este o solutie temporara, pîna la elaborarea unei scale de echivalenta nationale.

### **3. Modul de calculare a pragului absolut al saraciei**

Datorita caracterului sau „absolut” – redat prin conceptul minimumului de existenta – aceasta metoda se axeaza pe estimarea sumei de bani necesari pentru a garanta satisfacerea nevoilor fundamentale definite în baza cerintelor (nevoilor) alimentare si nealimentare. Aceasta metoda are la baza metoda de evaluare a nivelului consumului alimentar care ar satisface necesarul caloric pentru sanatate si activitatea normala, definita ca minimum al aportului caloric zilnic, egal cu 2282 kcal/persoana/zi. Ulterior, se evalueaza minimumul necesar de produse nealimentare (inclusiv

serviciile), care se adauga la componenta alimentara. Ca rezultat obtinem pragul absolut al saraciei, precum urmeaza.

?? **Determinarea pragului absolut al saraciei extreme (sau pragul alimentar):** se selecteaza populatia cuprinsa în decilele 2-4 ale distributiei sumei totale a cheltuielilor de consum (nu a fost inclusa populatia din decila 1, deoarece structura consumului acestei categorii de populatie difera esential de restul populatiei). Cosul alimentar al acestei categorii este compus din 46 produse. Se calculeaza aportul caloric al fiecarui produs alimentar (conform Institutului de Alimentare al Academiei de Stiinte al URSS, 1989) si se determina ponderea acestuia în consumul total exprimat în calorii. Aportul caloric al fiecarui produs consumat se ajusteaza la valoarea de 2282 kcal/zi, necesarul de consum alimentar pentru o persoana în Republica Moldova stabilit în Hotarîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 902 din 28 august 2000 „Regulamentul cu privire la modul de calculare a minimumului de existenta”). Suma de bani obtinuta reprezinta valoarea *pragului alimentar* sau a *pragului saraciei extreme*.

?? **Determinarea pragului absolut al saraciei** este bazata pe ipoteza ca populatia ale carei cheltuieli totale de consum sînt egale cu pragul alimentar cheltuieste pentru consumul nealimentar doar strictul necesar. Prin urmare, suma cheltuita de aceasta populatie pentru produse nealimentare si servicii se adauga la pragul alimentar (pragul absolut al saraciei extreme), precum urmeaza:

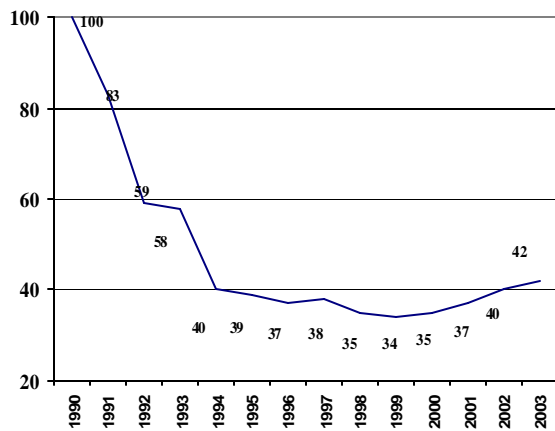
se selecteaza populatia, ale carei cheltuieli de consum ( $C_T$ ) sînt egale cu pragul alimentar ( $S_{ex}$ ) ? abaterea medie patratica ( $s$ ) a acestei valori:  $C_T = S_{ex} + s$ . Pentru populatia selectata se determina structura efectiva a cheltuielilor de consum lunare, iar structura cheltuielilor se calculeaza în baza structurii cheltuielilor de consum lunare (care reprezinta ponderea cheltuielilor de consum alimentar si nealimentar în suma totala a consumului). Pragul absolut al saraciei se obtine prin adaugarea la valoarea pragului alimentar ( $S_{ex}$ ) a cuantumului pragului alimentar înmultit la coeficientul determinat al componentei nealimentare ( $S_{ex} \times$  ponderea produselor nealimentare si servicii):  $S = S_{ex} + (S_{ex} \times \text{ponderea produselor nealimentare si servicii})$ .

### Anexa 3. Principali indicatori social-economici în anii 2000-2003

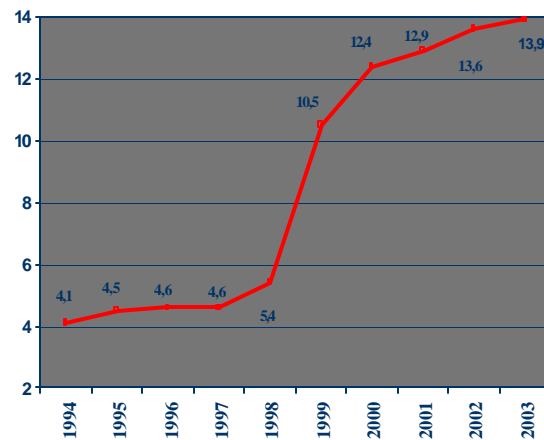
	Unitatea de masura	2000	2001	2002	2003
<b>Produsul intern brut (PIB) nominal</b>	mil.lei	16020	19052	22556	27297
fata de anul precedent în preturi comparabile	%	102,1	106,1	107,8	106,3
<b>Indicele preturilor de consum mediu anual</b>					
fata de anul precedent	%	131	109,6	105,2	111,6
<b>Rata inflatiei:</b>					
medie lunara	%	1,4	0,5	0,4	1,2
la sfîrsitul anului	%	18,4	6,3	4,4	15,7
<b>Rezerve valutare brute ale BNM (la sfîrsitul anului)</b>	mil. USD	204	228,5	268,9	302,3
<b>Credite ale BC acordate economiei (la sfîrsitul anului)</b>	mil. lei	2291,2	3101,3	4165,8	5999,7
<b>Monetizarea:</b>					
Numerar în circulatie fata din PIB (M0)	%	9,2	9,6	10,1	10,0
Masa monetara fata din PIB (M2)	%	15,7	18,2	20,0	20,6
Masa monetara fata din PIB (M3)	%	21,9	25,1	28,9	31,2
<b>Multiplicatorul monetar (M3)</b>		1,80	1,92	2,00	2,23
<b>Dolarizarea depunerilor</b>	%	48,8	44,8	47,2	50,1
<b>Cursul de schimb al monedei nationale:</b>					
mediu	lei/USD	12,43	12,87	13,57	13,94
la sfîrsitul anului	lei/USD	12,38	13,09	13,82	13,22
<b>Comertul exterior</b>					
Export (F.O.B.)	mil.USD	471,5	568,1	643,9	790,3
fata de anul precedent	%	101,7	120,5	113,3	122,7
Import (C.I.F.)	mil.USD	776,4	892,7	1038,5	1402,7
fata de anul precedent	%	132,4	115,0	116,3	135,1
Soldul balantei comerciale	mil.USD	-304,9	-324,6	-394,6	-612,4
în % fata din PIB	%	-23,7	-21,9	-23,7	-21,3
Gradul de acoperire a importului prin export	%	60,7	63,6	62,0	56,3
<b>Contul curent al Balantei de plăți</b>	mil.USD	-125,7	-91,7	-98,2	-212
în % fata din PIB	%	-9,8	-6,2	-5,9	-10,8
<b>Bugetul consolidat</b>					
Venituri	mil.lei	4102,4	4324,9	5084,4	6620,1
Cheltuieli	mil.lei	4268,8	4325,9	5194,1	6179,3
Deficit (-), excedent (+)	mil.lei	-166,4	-1	-109,7	440,8
în % fata din PIB	%	-1,0	-0,0	-0,5	1,6
<b>Datoria de stat interna (la sfîrsitul anului)</b>	mil.lei	2022,2	2400,5	2821,4	2920,4
în % fata din PIB	%	12,6	12,6	12,5	10,7

	<b>Unitatea de masura</b>	<b>2000</b>	<b>2001</b>	<b>2002</b>	<b>2003</b>
<b>Datoria externa totala</b> (la sfîrsitul anului)	mil.USD	1254,8	1255,0	1361,3	1436,9
în % fata din PIB	%	97,4	84,8	81,9	73,4
<b>Datoria externa publica</b> (la sfîrsitul anului)	mil.USD	1022,0	954,9	987,0	1008,2
în % fata din PIB	%	79,3	64,5	59,4	51,5
<b>Datoria externa guvernamentala directa si garantata de guvern</b> (la sfîrsitul anului)	mil.USD	867,8	809,0	835,6	866,1
în % fata din PIB	%	67,3	54,7	50,3	44,2
<b>Productia industrială</b> fata de anul precedent în preturi comparabile	%	107,7	113,7	110,8	113,6
<b>Productia agricolă</b> fata de anul precedent în preturi comparabile	%	96,7	106,4	103,4	85,9
<b>Investitii în capitalul fix</b> fata de anul precedent în preturi comparabile	%	85	111	111	116
<b>Marfuri transportate de întreprinderile specializate de transport</b>	mil.tone	11,1	13,5	16,4	18,6
<b>Volumul vânzării de marfuri cu amanuntul</b> fata de anul precedent în preturi comparabile	%	104	114,8	134,2	118,2
<b>Volumul serviciilor cu plata prestate populatiei</b> fata de anul precedent în preturi comparabile	%	100,1	121,2	111,8	112,5
<b>Salariul nominal al unui lucrator în economie</b> (mediu lunar)	lei	407,9	543,7	691,5	892
fata de anul precedent:					
nominal	%	<u>134</u>	<u>133</u>	<u>127</u>	<u>129</u>
real	%	102	122	121	116
<b>Marimea pensiei stabilite</b> (la sfîrsitul anului)	lei	85,1	135,8	161,0	210,5
fata de anul precedent:					
nominal	%	<u>103</u>	<u>160</u>	<u>119</u>	<u>131</u>
real	%	78	146	113	117
<b>Numarul somerilor</b> (la sfîrsitul perioadei):					
conform BIM	mii pers.	140	118	110	117
rata somajului conform BIM	%	8,5	7,3	6,8	7,9

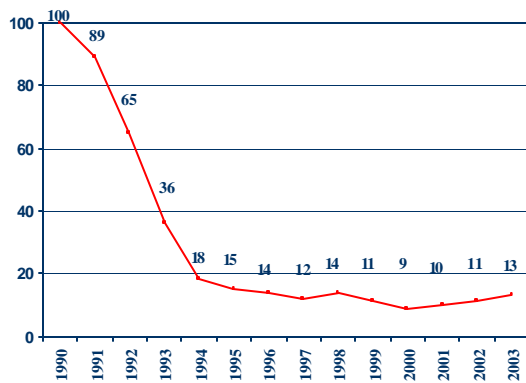
**Dinamica PIB,**  
% fata de 1990



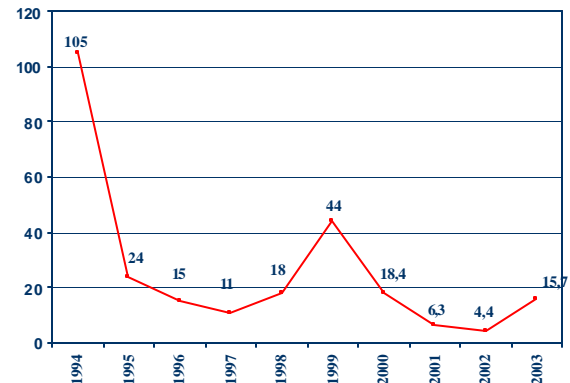
**Dinamica cursului de schimb,**  
lei/USD



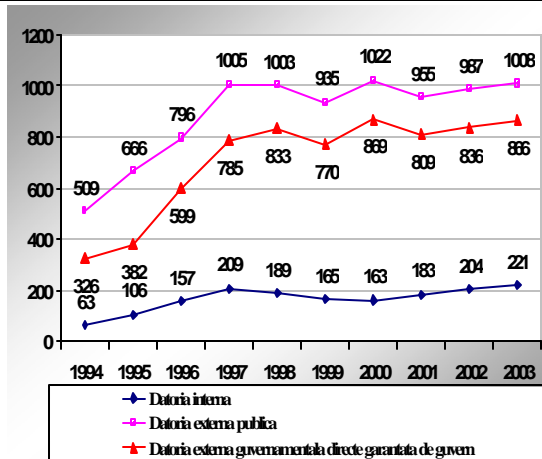
**Dinamica investitiilor în capital fix,**  
% fata de 1990



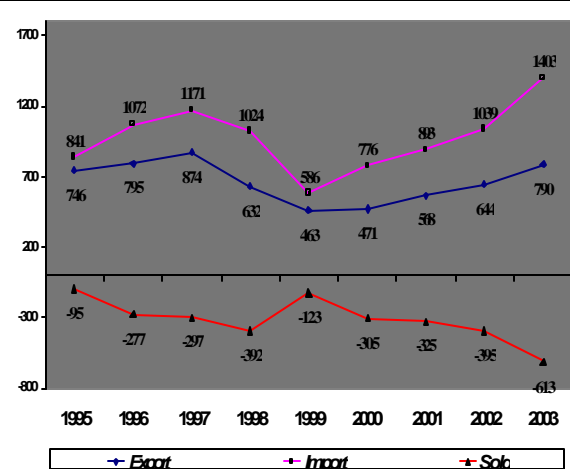
**Dinamica inflatiei,**  
% la sfirsitul anului



**Dinamica datoriei externe si interne,**  
mil. USD



**Evolutia comerului exterior,**  
mil. USD



## Anexa 4. Prognoza indicatorilor macroeconomici pentru anii 2004-2006

*Scenariul moderat (de baza)*

Indicatorii	Unitatea de masura	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
		efectiv				estimari actualizate	prognoza	
<b>Produsul intern brut nominal</b>	mlrd. lei	16,02	19,05	22,56	27,3	30,6	34,9	38,8
fata de anul precedent în preturi comparabile	%	102,1	106,1	107,8	106,3	106	105	105
<b>Structura PIB</b>								
Valoarea adaugata bruta	%	87,5	88,0	87,3	85,6	85,0	84,9	85,2
agricultura	%	25,4	22,4	21,0	19,3	17,1	16,2	15,0
industria	%	16,3	18,7	17,3	17,8	18,2	18,8	19,6
servicii	%	48,2	49,2	51,0	50,8	52,2	52,5	53,3
serviciile intermediarilor financiari indirect masurate	%	-2,4	-2,3	-2,1	-2,3	-2,5	-2,6	-2,7
Impozite nete pe produse si import	%	12,5	12,0	12,7	14,4	15,0	15,1	14,8
Consumul final	%	103,0	101,1	103,2	108,8	108,3	106,3	104,3
al gospodariilor populatiei	%	87,6	86,0	82,0	89,5	89,5	88,0	86,4
al administratiei publice si private	%	15,4	15,1	21,3	19,4	18,8	18,3	17,9
Formarea bruta de capital	%	23,9	23,3	21,7	21,7	22,1	22,6	23,0
formarea bruta de capital fix	%	15,4	16,7	16,3	17,1	17,9	18,7	19,3
variatiia stocurilor	%	8,5	6,5	5,3	4,6	4,2	3,9	3,7
Exportul net	%	-27,0	-24,4	-24,9	-30,5	-30,4	-28,9	-27,3
<b>Indicele preturilor de consum</b>								
mediu anual	%	131,1	109,6	105,2	111,6	110,0	108,9	106,9
la sfirsitul anului	%	118,4	106,3	104,4	115,7	109,0	108,0	106,0
<b>Cursul de schimb al leului</b>								
mediu anual	Lei/USD	12,4	12,9	13,6	13,9	13,5	14,4	15,0
la sfirsitul anului	Lei/USD	12,4	13,1	13,8	13,2	14,1	14,9	15,4
<b>Export</b>	mil. USD	471	568	644	790	900	1020	1140
fata de anul precedent	%	101,7	120,5	113,3	122,7	114	113	112
<b>Import</b>	mil. USD	776	893	1039	1403	1525	1632	1730
fata de anul precedent	%	132,4	115,0	116,3	135,1	109	107	106
<b>Soldul balantei comerciale</b>	mil. USD	-305	-325	-395	-613	-625	-612	-590
<b>Contul curent al Balantei de plati</b>	mil.USD	-125,7	-91,7	-98,2	-212	-175	-141	-117
în % fata din PIB	%	-9,8	-6,2	-5,9	-10,8	-7,7	-5,8	-4,5

Indicatorii	Unitatea de masura	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
		efectiv				estimari actualizate	proгноza	
<b>Bugetul consolidat</b>								
Venituri	mil.lei	4102,4	4324,9	5084,4	6620,1	7109,2	8206,9	8904,1
Cheltuieli	mil.lei	4268,8	4325,9	5194,1	6179,3	6769,2	8007,4	8608,6
Deficit (-), excedent (+)	mil.lei	-166,4	-1	-109,7	440,8	340	199,5	295,5
în % fata din PIB	%	-1,0	-0,0	-0,5	1,6	1,1	0,6	0,8
<b>Monetizarea</b> (masa monetara (M3) fata din PIB)	%	21,9	25,1	28,9	31,2	36,0	39,4	43,9
<b>Productia industrială</b>								
în preturi curente	mlrd. lei	8,2	10,4	12,6	16,2	18,8	22,5	26,3
fata de anul precedent în preturi comparabile	%	107,7	113,7	110,8	113,6	112	111	110,5
<b>Productia agricola</b> în preturi curente în gospodariile de toate categoriile	mlrd. lei	8,3	8,6	9,5	10,3	10,5	11,7	12,3
fata de anul precedent în preturi comparabile	%	96,7	106,4	103,4	85,9	107,5	104	103
<b>Investitiile în capital fix</b>	mlrd. lei	1,8	2,3	2,8	3,7 *	4,4	5,3	6,1
fata de anul precedent în preturi comparabile	%	85	111	111	116	113	110	109

\* Estimările Ministerului Economiei





## Indicatorii de monitorizare a implementarii SCERS

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
<b>Obiectivul 1: Cresterea economica durabila si cuprinzatoare</b>								
Rata de crestere a PIB (%)	DSS	2,1	6,1	7,8	6,3	6	5	5
Rata de crestere a Produsului Regional Brut în cadrul raioanelor (%)								
Ponderea industriei prelucratoare în PIB (%)	DSS	14,2	15,8	14,9	15,7			
Pondere a investitiilor în capitalul fix în PIB, (%)	DSS	15,4	16,7	16,6	16,4			
Datoria externa guvernamentala directa si garantata de Guvern (la sfirsitul anului) (în % fata de PIB)	MF	67,3	54,7	50,3	44,2			
Balanta contului curent în raport cu PIB (%)	BNM	-9,8	-6,2	-5,9	-10,8	-7,7	-5,8	-4,5
Fluxul de investitii straine directe (milioane dolari SUA)	BNM	136	147,1	117,1	43			
<b>Obiectivul 2: Reducerea saraciei si a inegalitatii, extinderea participarii saracilor în dezvoltarea economica</b>								
Ponderea populatiei cu un venit mai mic de 1,08 dolar SUA pe zi (la PPC) (%)	DSS	26,3	18,3	12	7,1			
Ponderea populatiei sub pragul absolut al saraciei (%)	UMSP	67,8	54,6	40,4	...			
Ponderea l-ei quintile în consumul national (%)	DSS	6,7	6,6	6,8	...			
Ponderea populatiei care consuma mai putin de 2280 calorii pe zi (%)	DSS							
Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum	UMSP	0,37	0,38	0,37	....			
Nivelul somajului, BIM (%)	DSS	8,5	7,3	6,8	7,9			
<b>Obiectivul 3: Dezvoltarea resurselor umane</b>								
Indicele Dezvoltarii Umane (ONU)	UMSP	0,699	0,707	0,709	...			
Speranta de viata la nastere, ani:								
<i>Barbati</i>	DSS	63,9	64,5	64,4	...			
<i>Femei</i>	DSS	71,2	71,7	71,7	...			
Rata mortalitatii populatiei (la 1000 persoane):								
<i>Barbati</i>	DSS	12,1	11,8	12,4	...			
<i>Femei</i>	DSS	10,7	10,3	10,8	...			
Rata neta de înrolare în învatamântul primar(%)	DSS	93,5	92,4	92,7	...			
Rata bruta de înrolare în învatamântul primar (%)	DSS	99,4	99,5	99,5	...			
Rata neta de înrolare în în vatamântul gimnazial (%)	DSS	87	86,8	88	...			88,9"
Rata bruta de înrolare în învatamântul gimnazial (%)	DSS	90,2	91,1	92,2	...			



Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
Numarul total de functionari publici (la începutul anului) (mii persoane)	DSS	14,3	28,9	32,3	29,3			
Salariile nominale în administratia publica si aparare, asistenta sociala obligatorie (lei)	DSS	518	742	989	1049			
Salariile nominale în administratia publica si aparare, asistenta sociala obligatorie în raport cu salariul nominal mediu lunar al unui salariat în economie (%)	DSS	127	136,4	143	117,6			
Cheltuielile bugetului consolidat pentru întreținerea organelor de administrare publica ca pondere în PIB (%)	DSS	15	11,4	11,3	7,5			
Numarul infractiunilor înregistrate (% fata de anul precedent)	DSS	97	99	96	85			
Indicele de percepere a coruptiei***	TI	2,6	3,1	2,1	2,4			
<b>5. Dezvoltarea sectorului privat</b>								
Ponderea sectorului privat în PIB (%)	DSS	75	76	70,5	71,2			
Investitii straine directe (milioane dolari SUA)	BNM	136,1	147,1	117,1	43			
Numarul de persoane ocupate în sectorul privat (mii persoane)	DSS	1167	1159	1166	1016			
Numarul de întreprinderi mici si mijlocii	DSS	19996	20518	22138	22437			
Numarul de angajati în IMM (mai mult de 20 persoane) (mii persoane)	DSS	157	123	130,4	...			
Cifra de afaceri a IMM (milioane lei)	DSS	7930	9164	10833	12306			
<b>6. Sectorul financiar</b>								
Actiunile bancilor comerciale în raport cu PIB (%)	BNM	29,1	31,4	35,1	37,7			
Rata de crestere a creditelor bancare acordate în economie (%)	BNM	40,1	35,4	34,3	44			
<b>7. Industrie</b>								
Numarul de persoane ocupate în sectorul industrial (mii persoane)	DSS	161	165	171	...			
Numarul de persoane ocupate în sectorul industrial în raport cu populatia ocupata în economie (%)	DSS	10,6	11	11,4	...			
Indicile productivitatii muncii în întreprinderile industriale mari (% fata de anul precedent)	DSS	112	119	112	...			
Ponderea industriei în PIB (%)	DSS	16,3	18,7	18,6	...			
Rata de crestere a productiei industriale (% fata de anul precedent)	DSS	7,7	13,7	10,8	13,6	12	11	10,5
<b>8. Cercetare si inovatii</b>								

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
Numarul organizatiilor care au efectuat lucrari de cercetare	DSS	83	81	76	...			
Numarul lucratorilor care au efectuat cercetari stiintifice si elaborari (mii lucratori)	DSS	8,2	7,9	6,9	...			
Realizarea lucrarilor de cercetare (milioane lei)	DSS	113,3	108	144,6	...			
<b>9. Dezvoltarea infrastructurii</b>								
Drumuri noi auto cu suprafata rigida construite (km)	DSS	13,9	7,6	16,5	...			
Fondul locativ (milioane m <sup>2</sup> )	DSS	75,6	75,9	76,2	...			
Ponderea suprafetei locuibile dotate cu gaze (%)	DSS	82,6	83,2	83,2	...			
Ponderea suprafetei locuibile dotate cu canalizare (%)	DSS	29,4	29,9	30	...			
Consumul energiei electrice (milioane kW-ora)	DSS	3386,1	3400,8	3793,6	...			
Pierderi în retelele electrice (milioane kW-ora)	DSS	907,1	439,5	383,4	...			
Rata de crestere a parcurusului marfurilor (%)	DSS	14,9	16,9	31,6	...			
Rata de crestere a parcurusului marfurilor cu transport feroviar (%)	DSS	27	30,9	38,8	...			
Rata de crestere a parcurusului pasagerilor (%)	DSS	-10,8	-13,3	23,1	...			
Numarul posturilor telefonice la domiciliu în reseaua publica sau cu iesire la ea (la 100 locuitori total):	DSS	13,9	15,6	17,3	...			
<i>în reseaua urbana</i>		24	28,1	27,5	...			
<i>în reseaua rurala</i>		6,8	8,1	10,1	...			
Ponderea lungimii liniilor cu fibra optica în totalul lungimii liniilor interurbane de telecomunicatii prin cablu (%)	DSS	23,9	43,1	43,3	...			
<b>10. Sectorul agricol si dezvoltarea rurala</b>								
Numarul de persoane ocupate în agricultura, economia vînatului si sivicultura (mii persoane)	DSS	766	764	747	...			
Numarul de persoane ocupate în agricultura, economia vînatului si sivicultura în raport cu populatia ocupata în economie (%)	DSS	50,6	51	49,6	...			
Suprafata totala a terenurilor agricole, (la începutul anului) în total pe republica (mii ha)	ASRFC DSS	2550,3	2543,6	2538,7	2533,8			
Rata de crestere a productiei agricole (% fata de anul precedent)	DSS	-3,3	6,4	3,4	-14,1	7,5	4	3

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
Suprafata irigata, (la începutul anului) în total pe republica (mii ha)	ASRFC DSS	302	302	281	281			
Investitii în capital fix în agricultura (milioane lei)	DSS	60,6	113,8	160,1	...			
<b>11. Politica de dezvoltare regionala</b>								
Produsul Regional Brut de persoana, pe raioane (lei)		Calcululele se efectueaza pe judete			...			
Investitii în capital fix de persoana, pe raioane (lei)					...			
<b>12. Dezvoltarea turismului</b>								
Numarul de sosiri ale vizitatorilor straini (mii persoane)	DSS	19	15,7	20,1	23,6			
Numarul de plecari ale vizitatorilor din Republica Moldova în strainatate (mii persoane)	DSS	32,5	30,3	51,6	67,3			
Numarul turistilor si excursionistilor participanti la actiuni turistice interne (mii persoane)	DSS	26,7	35,6	44,1	62,5			
<b>13. Protectia mediului înconjurator si utilizarea durabila a resurselor naturale</b>								
Terenuri ale fondului silvic si destinate ocrotirii naturii, (la începutul anului) în total pe republica (mii ha)	ASRFC DSS	354,4	354,6	356,2	388,3			
Ponderea terenurilor acoperite de padure (%)	MERN	9,6	9,6	10,3	...			11,0"
Utilizarea apei la 1 ha de suprafata irigata (m <sup>3</sup> )	DSS	123	107	121	...			
Ponderea populatiei cu acces durabil la surse îmbunatatite de apa (%)	MERN	37,8	38,1	38,5	...			47,7"
Ponderea populatiei cu acces la salubritate îmbunatatita (%)	MERN		40		...			56"
Ponderea ariilor naturale protejate pentru conservarea diversitatii biologice (%)	MERN	1,97	1,97	1,97	...			2,1"
Poluarea resurselor de apa (numarul cazurilor cu grad înalt de poluare)	MERN	24	20	20	43			
Poluarea aerului atmosferic de transportul auto (mii tone substante daunatoare gazoase si lichide)	MERN	118,8	122,9	130,9	...			
Formarea deseurilor (mii tone)	DSS	2226,4	2039,8	2753,4	...			
Utilizarea deseurilor (mii tone)	DSS	1117,4	836,9	1746,0	...			
<b>14. Învatamînt</b>								
Rata neta de înrolare în învatamîntul primar (%)	DSS	93,5	92,4	92,7	...			
Rata bruta de înrolare în învatamîntul primar (%)	DSS	99,4	99,5	99,5	...			

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
Rata neta de înrolare în învățământul gimnazial (%)	DSS	87	86,8	87,9	...			88,9"
Rata bruta de înrolare în învățământul gimnazial (%)	DSS	90,2	91,1	92,2	...			
Salariul mediu nominal lunar în învățământ (lei)	DSS	247,7	336,9	463,3	612			
Salariul mediu nominal lunar în învățământ în raport cu salariul nominal mediu lunar al unui salariat în economie (%)	DSS	60,7	62	67	68,6			
Rata științei de carte la persoanele de 15-24 ani (%)	DSS	99,7	99,7	99,7	...			100"
Cheltuielile bugetului consolidat pentru învățământ ca pondere în PIB (%)	DSS	4,5	4,8	5,5	5,5			
Raportul elevi/profesor în învățământ	DSS	15	15	14	14			
Numarul de copii si adolescenti ramasi fara tutela parinteasca plasati în institutii (în anul respectiv)	DSS	227	335	438	...			
Numarul de copii si adolescenti ramasi fara tutela parinteasca plasati în familii (în anul respectiv)	DSS	1135	1243	1288	...			
<b>15. Ocrotirea sanatatii</b>								
Nascuti-vii (la 1000 locuitori)	DSS	10,2	10	9,9	10,1			
Mortalitatea infantila (în vîrsta sub 1 an la 1000 nascuti)	DSS	18,3	16,3	14,7	14,3			12,1"
Mortalitatea copiilor sub vîrsta de 5 ani (la 1000 nascuti)	DSS	23,3	20,3	18,2	17,8			15"
Mortalitatea materna (la 100000 nascuti-vii)	DSS	27,1	43,9	28	21,9			23"
Rata nasterilor asistate de personal medical calificat (%)	DSS	98	99	99	...			100"
Morbiditatea (numarul de cazuri la 1000 locuitori)	DSS	357,6	338,3	352,3	...			
Rata mortalitatii asociata cu tuberculoza (decedati la 100000 de locuitori)	MS	16,93	15,01	15,8	...			14"
Morbiditatea SIDA (la 100000 persoane)	DSS	0,1	0,2	0,5	1,2			
Purtatori HIV (la 100000 persoane)	DSS	4	6	5	5			
Incidenta HIV/SIDA (%)	MS	4,06	5,46	4,66	...			4"
Incidenta HIV printre populatia de vîrsta de 15-24 ani (%)	MS	11,9	10,9	6	...			4,9"
Ponderea copiilor de doi ani vaccinati împotriva rujeolei (%)	DSS	98,6	99,4	99,1	...			100"
Rata imunizarii la difterie, tuse convulsivă, tetanos (% copiilor sub vîrsta de 2 ani)	MS	97,6	98,5	98,6	98,6			
Rata imunizarii la poliomielita (% copiilor sub vîrsta de 2 ani)	MS	97,6	98,5	98,6	98,6			
Medici instruiti la cursurile de perfectionare profesionala, (% din numarul total al medicilor)	MS	16,2	20,5	21,6	26			

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
Salariul mediu lunar în sectorul ocrotirii sanatații (lei)	DSS	230,1	314,6	439,1	578,9			
Salariul mediu lunar în sectorul ocrotirii sanatații în raport cu salariul nominal mediu lunar al unui salariat în economie (%)	DSS	54,6	57,8	63,5	64,9			
Chemari de asistenta medicala de urgenta (executate la 1000 locuitori)	DSS	144	152	162	169			
Numarul vizitelor la medic (la 1 locuitor)	DSS	5,3	6,2	6,8	6,4			
Rata cheltuielilor pentru medicina preventiva din totalul cheltuielilor pentru ocrotirea sanatații (%)	MS	3,2	3,2	2,6	2,1			
Rata cheltuielilor pentru medicina primara în totalul cheltuielilor pentru ocrotirea sanatații (%)	MS		18,6	16,7	17			
Rata cheltuielilor bugetului consolidat pentru ocrotirea sanatații (% din PIB)	MF	2,9	2,8	3,5	3,6			
<b>16. Asigurarea sociala</b>								
Marimea medie a pensiei lunare (la 1 ianuarie dupa anul de raportare) (lei)	DSS	85,1	135,8	161	210,5			
Cresterea reala a pensiei medii (%)	CNAS	87	146	113	117			
Numarul de pensionari în raport cu populatia ocupata în economie (%)	DSS	48,3	47	45	48,4			
Raportul contributii/beneficii ale angajatilor în agricultura din totalul de venituri si cheltuieli legate de aceasta categorie de contribuabili (%):	CNAS							
<i>contributii</i>				12,2	7,3			
<i>beneficii</i>				45,6	45			
Rata cheltuielilor pentru beneficiile de asigurare sociala (% din PIB)	DSS	5,1	5,2	6,2	...			
<b>17. Asistenta sociala</b>								
Repartizarea platilor sociale si indemnizatiilor (fara pensii) pentru quintilile I si V, (%)	UMSP							
<i>Quintila I</i>		3,6	13,9	6,6	...			
<i>Quintila V</i>		49,5	42,5	46	...			
Rata cheltuielilor bugetului consolidat pentru asistenta sociala (% din PIB)	MMPS	3,8	2,6	2,9	2,7			

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada						
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005	2006
Numarul beneficiarilor de servicii sociale la domiciliu, (mii persoane)	MMPS	18	19	20	24			
Co-raportul dintre indemnizatiile acordate copiilor între 1,5 - 16 ani si minimumul de existenta pentru copii,%	DSS		5,6	4,9	4,3			
<b>18. Piata muncii</b>								
Populatia ocupata în economie, (mii persoane)	DSS	1515	1499	1505	1356			
Total resurse de munca, (mii persoane)	DSS	2083	2088	2043	...			
Rata somajului, BIM, (%)	DSS	8,5	7,3	6,8	7,9			
Salariul nominal mediu lunar al unui salariat în economie, (lei)	DSS	408	544	692	892			
Numarul persoanelor încadrate în câmpul muncii prin intermediul Agentiei Nationale pentru Ocuparea Fortei de Munca, (mii persoane)	MMPS	22,1	24,1	24,3	26,3			
Numarul solicitantilor unui loc de munca, înregistrati la Agentia Nationala pentru Ocuparea Fortei de Munca	ANOFM							
Numarul beneficiarilor de ajutor de somaj si de alte indemnizatii, (mii persoane)	ANOFM							
Raportul dintre marimea indemnizatiei de somaj si salariul mediu pe economie, (%)	ANOFM							
Numarul persoanelor cu handicap capabile si dornice sa munceasca	DSS							
Numarul locurilor noi de munca specializate create pentru persoanele cu handicap	DSS							
Numarul persoanelor marginalizate încadrate în câmpul muncii	ANOFM							
Durata medie a somajului, (luni)	ANOFM							
Numarul somerilor înscriși la cursuri de recalificare	ANOFM							
<b>19. Politica în sfera tineretului</b>								
Somajul în rândul tinerilor, (mii persoane) (somaj înregistrat)	DSS	23,3	27,8	30,6	28,4			
Cuprinderea cu învățământ a populației cu vârsta de 7-24 ani, (%)	DSS							

' Date preliminare

Indicatorii de monitorizare	Sursa	Perioada					
		2000	2001	2002	2003'	2004	2005

" Tinte determinate în contextul Obiectivelor de Dezvoltare la Început de Mileniu (ODM)

\*Rata, amploarea si severitatea saraciei extreme este calculata în baza cheltuielilor de consum la adult pe echivalent.

\*\*Rata, amploarea si severitatea saraciei populatiei cu venit de sub 1\$/zi si cu 2,15\$/zi (la PPC) este calculata în baza veniturii disponibil pe persoana.

\*\*\*Acest indice este calculat de Transparency International în baza unor sondaje anuale ce masoara gradul de percepere a coruptiei printre functionarii publici si politicieni. Acesta este un indicator complex, rezultând din 17 sondaje efectuate în 13 institutii independente, care totalizeaza opiniile oamenilor de afaceri si ale analistilor din tara. Sistemul de apreciere variaza de la 10 la 0, ultima cifra indicând o coruptie extrem de pronuntata.

## Anexa nr. 6. Matricea Politicelor / Planului de Actiuni

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
<b>Politica Bugetara</b>					
Politica Fiscala	Asigurarea stabilitatii si previzibilitatii veniturilor publice si promovarea echitatii fiscale, precum si stimularea cresterii economice.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Extinderea bazei fiscale</li> <li>2. Optimizarea structurii cotelor impozitelor în vederea reducerii poverii fiscale, atât asupra agentilor economici, cât si asupra persoanelor fizice;</li> <li>3. Rationalizarea sistemului de facilitati fiscale în vederea mentinerii celor care sînt directionate spre sustinerea cresterii economice si reducerea saraciei;</li> <li>4. Finalizarea codificarii legislatiei fiscale;</li> <li>5. Implementarea metodei de selectare computerizata a contribuabililor pentru control în baza riscurilor si în baza informatiilor financiare si fiscale fara a iesi din birou;</li> <li>6. Computerizarea procedurilor fiscale.</li> </ol>	Ministerul Finantelor	<p>Minim Zero</p> <p>Minim</p> <p>Minim Mediu</p> <p>Înalt</p>	<p>2004-2006 2004-2006</p> <p>2004-2005</p> <p>2005-2006 2004-2005</p> <p>2004-2006</p>
Politica cheltuielilor publice	Sporirea eficientei cheltuielilor publice prin rationalizarea cheltuielilor si stabilirea prioritatilor.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Optimizarea structurii cheltuielilor publice în vederea acoperirii prioritatilor sectoriale si intersectoriale din cadrul SCERS;</li> <li>2. Sustinerea masurilor si serviciilor publice cu un impact major asupra reducerii saraciei si cresterii economice;</li> <li>3. Implementarea în continuare a elementelor de analiza si planificare strategica a cheltuielilor publice;</li> <li>4. Eficientizarea utilizarii cheltuielilor publice prin monitorizarea indicatorilor de performanta a cheltuielilor publice.</li> </ol>	Ministerul Finantelor în comun cu autoritatile publice centrale si locale	<p>Zero</p> <p>Zero</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p>	<p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p>
<b>Reforma Sectorului Public</b>	Instituirea unui sistem modern si eficient al administratiei publice, care va consolida procesele democratice si economia de piata, va fi impartial si depolitizat, ale carui principii de functionare vor corespunde celor mai avansate practici europene.				

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
Administratia Publica Centrala	<p>Eficientizarea administratiei publice la nivel central:</p> <p>Perfectionarea procesului de luare a deciziilor de catre organele administratiei publice si intensificarii abordarii lor strategice:</p> <p>Dezvoltarea capacitatilor si a sistemului de dezvoltare a resurselor umane:</p> <p>Ameliorarea interactiunii dintre administratia publica si societatea civila</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Crearea în cadrul conducerii de vîrf a Unitatii de Management a Reformei Administratiei Publice;</li> <li>2. Elaborarea un ui Plan Strategic pentru reforma administratiei publice care ar include: <ul style="list-style-type: none"> <li>- elaborarea documentatiei de evaluare functionala a rolurilor, responsabilitatilor, functiilor si activitatilor administratiei publice locale si centrale actuale si compararea lor cu rolurile si functiile solicitate de o democratie moderna si de economia de piata. Aceasta comparatie va fi efectuata si vis-avis de tarile în proces de aderare la UE, tinînd seama de lucrul precedent efectuat de Tacis, Banca Mondiala si alti donatori;</li> <li>- efectuarea analizei institutionale si functionale în autoritatile administratiei publice centrale;</li> <li>- formularea propunerilor de restructurare organizatorica în baza evaluarilor functionale si separarii functiilor de elaborare a politicilor, de reglementare si de prestare a serviciilor;</li> <li>- elaborarea unei metodologii si a principiilor standard de autoreorganizare interna a ministerelor si departamentelor;</li> <li>- crearea sistemului informational unic pentru autoritatile administratiei publice, inclusiv a Registrului functiilor publice si a functionarilor publici;</li> <li>- formularea propunerilor pentru Unitatea de Management a Reformei Administratiei Publice;</li> <li>- elaborarea propunerilor pentru dezvoltare cadrului legal si a sistemelor de management;</li> <li>- elaborarea propunerilor pentru dezvoltarea resurselor umane, care cuprind selectarea, angajarea, promovarea, activitatea, sistemele de evaluare si ridicare a calificarii, de salarizare si premiere, responsabilitatea si evaluarea performantei, instruirea si dezvoltarea capacitatilor de conducere;</li> <li>- elaborarea si implementarea unei strategii eficiente de comunicare pentru reforma administratiei publice.</li> </ul> </li> </ol>	Cancelaria de Stat si oficiul Prim-Ministrului	Mediu (Asistenta tehnica si utilizarea capacitatilor locale de consultanta )	2005-6
Administratia publica locala	Intensificarea descentralizarii administratiei publice va implica stabilirea unor institutii si mecanisme eficiente de autoadministrare, receptive, transparente si accesibile pentru public.	<p>Pentru organele de auto- administrare locala :</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Perfectionarea legislatiei privind autonomia si auto-administrarea locale;</li> <li>2. Ajustarea bazei legale, regulatorii si institutionale la standardele si cele mai avansate practici europene;</li> <li>3. Revizuirea sistemului de transferare a functiilor catre organele administratiei publice locale;</li> <li>4. Definirea clara a functiilor si responsabilitatilor preluate de la organele administratiei publice centrale;</li> <li>5. Determinarea procedurii de transferare a functiilor si delegare a responsabilitatilor catre organele administratiei publice locale;</li> <li>6. Asigurarea oportunitatilor de perfectionare profesionala a angajatilor organelor locale de autoadministrare;</li> <li>7. Diseminarea bunelor practici si experiente privind mobilizarea sociala si parteneriatul în domeniul asistentei reciproce, utilizarea eficienta a resurselor locale si a altor resurse disponibile, solutionarea problemelor locale;</li> <li>8. Elaborarea unei strategii de comunicare si informare privind activitatea organelor administratiei publice locale, deciziile luate, performantele, situatia financiara si proprietatea comunitara</li> </ol>	Cancelaria de Stat si oficiul Prim-Ministrului	Mediu Asistenta tehnica si utilizarea capacitatilor de consultanta locale , instruire, sisteme informationale si publicatii	2005-6

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
Gestionarea finantelor publice	Constituirea unui sistem eficient si durabil al managementului financiar, bazat pe instrumente si mecanisme moderne, adecvate standardelor europene.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Crearea unui sistem informational integrat de management al finantelor publice;</li> <li>2. Dezvoltarea în continuare a Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu si a metodei de elaborare a bugetelor în baza de programe si performanta;</li> <li>3. Perfectionarea si sistematizarea legislatiei în domeniul procesului si sistemului bugetar, precum si în domeniul fiscal si armonizarea legislatiei la cerintele Uniunii Europene;</li> <li>4. Revizuirea si elaborarea Clasificatiei bugetare (în redactie noua) în scopul ajustarii acesteia la standardele internationale actualizate;</li> <li>5. Elaborarea si implementarea Strategiei de gestionare a datoriei de stat;</li> <li>6. Dezvoltarea sistemului trezorerial si perfectiunea evidentei contabile în sectorul public;</li> <li>7. Elaborarea si implementarea strategiei în domeniul auditului intern si a controlului financiar în sectorul public.</li> </ol>	Ministerul Finantelor	<p>Mediu Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Mediu</p> <p>Minim Minim</p> <p>Minim</p>	<p>2004-2009 2004-2006</p> <p>2005-2006</p> <p>2004-2006</p> <p>2004-2006 2004-2006</p> <p>2005-2006</p>
<b>Sistemul Judiciar</b>	Revizuirea cadrului legal si institutional pentru constituirea unui stat bazat pe drept si a unei economii de piata.	<p style="text-align: center;"><b>Acces la justitie</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Examinarea posibilitatilor pentru eliminarea sau reducerea costurilor publice judiciare;</li> <li>2. Revizuirea participatorie în comun cu toti participantii a sistemului informational juridic si de asistenta juridica;</li> <li>3. Examinarea cu reprezentantii profesioniști privati a posibilitatilor de introducere a serviciilor pro bono;</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>Cadrul juridic</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>4. Revizuirea cadrului normativ, precum si a standardelor de elaborare a reglementarilor în materie de justitie;</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>Sistemul judiciar</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>5. Realizarea unor studii si evaluari care sa vizeze diverse aspecte ale organizarii si functionarii justitiei sub aspectul protejarii drepturilor persoanei si din perspectiva dezvoltarii economice durabile;</li> <li>6. Ameliorarea capacitatilor institutionale si organizarea adecvata a personalului justitiei;</li> <li>7. Asigurarea accesului la echipamentul si tehnologiile informationale performante;</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>Dezvoltarea sistemului de educatie juridica</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>8. Revizuirea standardelor învatamîntului juridic;</li> <li>9. Optimizarea programului de studii si a planurilor de învatamînt;</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>Executarea deciziilor judecatoresti</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>10. Examinarea performantelor si a modului de functionare a sistemului actual de executare a hotarîrilor judecatoresti.</li> </ol>	Ministerul Justitiei	<p>Zero</p> <p>Minim +AT</p> <p>Zero</p> <p>Zero</p> <p>Minim</p> <p>Mediu Mediu</p> <p>Zero Minim/Mediu</p> <p>Zero</p>	<p>2004</p> <p>2005</p> <p>2004-5</p> <p>2004-5</p> <p>2004-5</p> <p>2005-6 2005-6</p> <p>2004 2005</p> <p>2004-5</p>
Coruptia	Combaterea coruptiei, accentul principal fiind pus pe înlaturarea barierelor birocratice pentru activitatile antreprenoriale care ofera cele mai mari posibilitati pentru coruptie.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Minimizarea si simplificarea reglementarilor pentru antreprenoriat si întreprinderi. (vezi Dezvoltarea Sectorului Privat);</li> <li>2. Edificarea capacitatilor si dezvoltarea profesionala în sectorul administratiei publice (vezi Reforma Administratiei Publice);</li> <li>3. Angajarea în discutii deschise cu administratia publica, societatea civila si partenerii de dezvoltare în reforma institutionala pe termen mediu.</li> </ol>	Vezi compartimentele respective	Vezi compartimentele respective	2004-6
<b>Dezvoltarea sectorului privat</b>					

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
Cadru Regulatoriu	Dereglementarea si plasarea accentului pe estimarea si monitorizarea impactului reglementarilor.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Simplificarea si optimizarea procedurilor de înregistrare si post-înregistrare a afacerilor, de obtinere a autorizatiilor, permisiunilor, licentelor;</li> <li>2. Reducerea numarului tuturor formelor de control de stat, orientarea acestora catre colectarea impozitelor si acordarea sprijinului instructiv–consultativ;</li> <li>3. Eficientizarea sistemului serviciilor contra plata acordate de autoritatile publice;</li> <li>4. Optimizarea politicilor si procedurilor fiscale, în special pentru IMM.</li> </ol>	Ministerul Economiei	Zero Zero Zero Zero	2004-6 2004-6 2004-6 2004-6
	Alinierea la practicile legale si administrative ale UE si cele internationale privind standardele, reglementarile tehnice si evaluarea conformitatii, ajustarea cadrului institutional.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Perfectionarea bazei metodologice si procedurilor pentru asigurarea conformitatii produselor si acreditarii conform criteriilor si practicilor internationale / europene;</li> <li>2. Sporirea responsabilitatii producatorului prin stabilirea prevederilor legale concomitent cu dezvoltarea practicii de declarare a conformitatii de catre producator;</li> <li>3. Demonopolizarea procedurii de asigurare a conformitatii;</li> <li>4. Promovarea aplicarii voluntare a standardelor prin elaborarea reglementarilor tehnice si / sau adaptarea celor europene, concomitent cu transpunerea standardelor internationale / europene în sistemul national;</li> <li>5. Crearea conditiilor adecvate pentru introducerea sistemelor de management a calitatii ISO 9000 si a mediului ISO 14000;</li> <li>6. Perfectionarea activitatii organismelor de acreditare si de asigurare a conformitatii produselor în scopul dinamizarii implicarii acestora în circuitul international;</li> <li>7. Crearea conditiilor interne pentru a face posibila încheierea acordurilor de recunoastere reciproca a certificatelor / declaratiilor de conformitate ca parte a circuitului comercial international.</li> </ol>	Ministerul Economiei, Departamentul Standardizare si Metrologie	Minim Minim Zero Mediu Zero Mediu Minim	2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6
Dezvoltarea si protectia concurentei	Asigurarea dreptului agentilor economici de a beneficia de concurenta loiala în baza legii si a regulilor de derulare corecta si onesta a afacerilor; Inadmisibilitatea limitarii concurentei, abuzului de situatia dominanta pe piata, lezarii drepturilor legitime ale consumatorilor; Obligativitatea autoritatilor publice centrale si locale de a contribui la dezvoltarea si protectia concurentei.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Crearea Agentiei Nationale pentru Protectia Concurentei (ANPC);</li> <li>2. Elaborarea legilor noi / modificarea celor existente privind protectia concurentei;</li> <li>3. Asigurarea transparentei politicii în domeniu si a activitatii ANPC prin crearea paginii Web;</li> </ol>	ANPC	Minim Zero Minim	2004 2004-6 2004
Managementul corporativ	Dezvoltarea culturii corporative; Eficientizarea managementului corporativ; Asigurarea compatibilitatii sistemului corporativ intern	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Elaborarea proiectului Codului Administrarii Corporative;</li> <li>2. Perfectionarea cadrului legal existent si a mecanismului de aplicare a acestuia; precum si asigurarea coerenței cadrului juridic si procedural cu ramurile de drept</li> <li>3. Formarea unui mediu de concurenta inerent economiei de piata;</li> <li>4. Desfasurarea unui dialog constructiv continuu între sectorul public si cel privat pentru a obtine un echilibru între interesele Guvernului si ale comunitatii oamenilor de afaceri, precum si ale tuturor participantilor în relatiile corporative.</li> </ol>	Ministerul Economiei	Zero Zero Minim Zero	2004 2004-6 2004-6 2004-6

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
	cu cel international.				
Dezvoltarea IMM	Majorarea aportului IMM la cresterea economica Consolidarea rolului IMM în solutionarea problemelor social-economice.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Revizuirea si perfectionarea cadrului legislativ si institutional, promovarea conceptului sectorului IMM, elaborat în baza celor mai bune practici internationale;</li> <li>2. Facilitarea accesului la finantare a IMM prin actiuni specifice, cum ar fi: linii de microcreditare cu o rata accesibila a dobânzii; dezvoltarea organizatiilor de microfinantare; asigurarea folosirii eficiente a resurselor financiare alocate din/sau prin bugetul de stat, inclusiv a suportului financiar din partea institutiilor financiare internationale si a altor donatori;</li> <li>3. Îmbunatatirea accesului IMM la informatii si consultanta, inclusiv prin crearea unei retele nationale de centre informational-consultative, business-incubatoare, cu participarea activa a autoritatilor publice locale si atragerea asistentei tehnice;</li> <li>4. Pregatirea personalului calificat pentru IMM si promovarea culturii antreprenoriale, cu plasarea accentului asupra pregatirii profesionale a tinerilor.</li> </ol>	Ministerul Economiei	Zero Maxim Mediu Mediu	2004-6 2004-6 2004-6 2004-6
Promovarea comerțului exterior	Asigurarea stabilitatii, accesibilitatii si previzibilitatii cadrului juridic comercial; Înlaturarea si neadmiterea barierelor netarifare nejustificate; Optimizarea procedurilor regulatorii întru reducerea costurilor de "intrare/iesire" în sfera activitatilor comerciale; Dinamizarea penetrării pietelor externe.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Analiza si evaluarea, în comun cu BNM si institutiile financiare, a factorilor care pot genera un echilibru al balantei comerciale si accelerarea exporturilor;</li> <li>2. Mediatizarea tratatelor internationale la care Moldova este parte;</li> <li>3. Valorificarea potentialului oferit de aranjamentele preferentiale acordate de UE si alte tari dezvoltate, analizând avantajele comparative ale produselor autohtone;</li> <li>4. Marirea eficientei participării Republicii Moldova la negocierile multilaterale din cadrul OMC, negocierea cu UE a unui regim comercial preferential pentru produsele din Moldova;</li> <li>5. Dezvoltarea cadrului juridic si institutional pentru sectorul serviciilor conform prevederilor acordului respectiv al OMC;</li> <li>6. Colectarea, sistematizarea si diseminarea informatiilor privind conditiile de acces a produselor si serviciilor autohtone pe pietele internationale;</li> <li>7. Dezvoltarea capacitatilor informationale moderne care sa conduca la cresterea vizibilitatii ofertelor comerciale de export, în special ale întreprinderilor mici si mijlocii;</li> <li>8. Utilizarea instrumentelor de promovare a exporturilor;</li> <li>9. Încurajarea IMM în formarea aliantelor de export;</li> <li>10. Eficientizarea activității Ambasadelor si Reprezentantelor comerciale ale tarii în exterior în domeniul promovării produselor autohtone.</li> </ol>	Ministerul Economiei  Organizatia de Promovare a Exportului (MEPO)	Zero Zero Zero Zero Mediu Mediu Mediu Zero Zero	2004-6 2005 2005 2005 2004-5 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6



Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
<b>Sectorul Financiar</b>	scopuri fiscale; Asigurarea durabilitatii financiare si institutionale a sistemului national de cadastru. Îmbunatatirea performantelor sistemului financiar.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Îmbunatatirea cadrului juridic si normativ pentru dezvoltarea noilor institutii investitionale;</li> <li>2. Introducerea noilor instrumente financiare;</li> <li>3. Introducerea sistemului informational national al pietei hârtiilor de valoare;</li> <li>4. Simplificarea procedurilor de emiteri si a tranzactiilor de pe piata valorilor mobiliare;</li> <li>5. Îmbunatatirea mecanismelor de control si supraveghere a activitatii participantilor de pe piata hârtiilor de valoare;</li> <li>6. Dezvoltarea durabila a asociatiilor de economii si împrumut.</li> </ol>	Banca Nationala a Moldovei  Ministerul Finantelor si Ministerul Economiei	Zero Zero Minim Zero Zero Zero	2004-6
<b>Industria</b>	Cresterea durabila a productiei industriale;  Diversificarea productiei industriale pe seama dezvoltarii si majorarii ponderii ramurilor ce nu-s legate de prelucrarea materiei prime agricole;  Îmbunatatirea tuturor caracteristicilor calitative ale productiei industriale;  Accelerarea dezvoltarii productiei industriale în regiuni.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Accelerarea proceselor de privatizare si restructurare a întreprinderilor industriale, efectuarea procedurilor de falimentare a întreprinderilor ineficiente si insolvabile;</li> <li>2. Efectuarea unui studiu de identificare a prioritatilor dezvoltarii segmentului industrial competitiv;</li> <li>3. Elaborarea Programului de racordare a proceselor de productie la cerintele de standardelor internationale prin implementarea sistemelor integrate de management al calitatii;</li> <li>4. Elaborarea programelor de dezvoltare pentru anumite sectoare industriale în scopul atragerii investitiilor;</li> <li>5. Formarea unei baze legislative pentru elaborarea si implementarea programelor de creare a parcurilor tehnologice;</li> <li>6. Asigurarea legislativa a proceselor de consolidare a capitalului industrial, formarea si dezvoltarea diferitor forme de asociatii;</li> <li>7. Dezvoltarea infrastructurii de promovare a exportului productiei industriale, de acordare a serviciilor informationale si de consultanta;</li> <li>8. Examinarea în comun cu Ministerul Finantelor si Ministerul Economiei a posibilitatilor de creare a Bancii Industriale Investitionale cu capital mixt (privat si de stat).</li> </ol>	Ministerul Industriei Ministerul Industriei Ministerul Industriei Ministerul Industriei MEPO  Ministerele Industriei, Finantelor si Economiei	Zero Minim Minim Minim Zero Zero vezi dezvoltarea sectorului privat Minim	2004-6 2005 2005 2005 2004-5 2004-5 2004-6 2005
<b>Cercetari si inovatii</b>	Cresterea nivelului de cercetare-dezvoltare;  Utilizarea eficienta a rezultatelor activitatii tehnologico-stiintifice în economie;  Dezvoltarea sectorului inovational în baza comercializarii lucrarilor de cercetare-dezvoltare si a	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Armonizarea legislatiei nationale în domeniul protectiei proprietatii intelectuale cu normele acordurilor si conventiilor internationale;</li> <li>2. Elaborarea masurilor organizatorico-juridice în vederea transmiterii drepturilor asupra proprietatii intelectuale, constituite din contul mijloacelor bugetare, organizatiilor carora apartine lucrarea respectiva;</li> <li>3. Elaborarea bazei normativ-juridice pentru reorganizarea institutiilor de cercetari care si-au pierdut profilul stiintific si nu au resurse umane si tehnico-materiale suficiente;</li> <li>4. Inventarierea patrimoniului institutiilor de cercetari stiintifice de stat, realizarea patrimoniului nefolosit si utilizarea mijloacelor obtinute pentru îmbunatatirea bazei tehnico-materiale în domeniul cercetarilor;</li> <li>5. Elaborarea unei baze legislative ce ar reglementa crearea si functionarea infrastructurii inovationale, incluzând institutii financiare specializate, fonduri si</li> </ol>	ASM, ASPPI, ASDA, Med, DSS, ME, CSSDT	Mediu Zero Zero Minim Zero	2004-5 2004-5 2004-5 2004-5 2004-5 2004-5

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
	rezultatelor acestora; Valorificarea potentialului intelectual.	<p>agentii, parcuri inovationale, business-incubatoare;</p> <p>6. Extinderea si modernizarea sistemului de indici ai evidentei statistice a cercetarilor si activitatilor inovationale;</p> <p>7. Implementarea mecanismelor de asigurare a riscurilor, legate de elaborarea si implementarea inovatiilor;</p> <p>8. Perfectionarea procedurilor de amortizare si impunere fiscala a obiectelor de proprietate intelectuala;</p> <p>9. Elaborarea unor masuri organizatorico-juridice de dezvoltare a leasing-ului sociointensiv;</p> <p>10. Crearea unei baze de date electronice unice, ce ar asigura înregistrarea inovatiilor, obiectelor de proprietate intelectuala;</p> <p>11. Instruirea si reinstruirea specialistilor din domeniul inovarii;</p> <p>12. Perfectionarea programelor de studii în domeniul învatamîntului superior si postuniversitar pentru pregatirea cadrelor în sfera cercetarii si inovarii.</p> <p>13. Elaborarea si implementarea mecanismelor de stimulare a activitatilor inovationale ale micilor întreprinderii.</p>		<p>Minim</p> <p>Mediu</p> <p>Minim/mediu</p> <p>Zero</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Minim</p>	<p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p>
<b>Dezvoltarea infrastructurii</b>					
Energetica	Sporirea securitatii energetice a tarii si crearea conditiilor pentru dezvoltarea eficienta si stabila a sectorului.	<p>1. Extinderea gazoductelor-bransamente prin constructia statiilor de distribuire a gazelor si a gazoductelor interurbane;</p> <p>2. Promovarea si realizarea Programului National de renovare si descentralizare a sistemelor de alimentare cu caldura a oraselor din Republica Moldova;</p> <p>3. Restructurarea sectorului energetic, atragerea capitalului privat prin diferite forme;</p> <p>4. Perfectionarea cadrului regulatoriu al sectorului energetic pentru asigurarea conditiilor de dezvoltare a pietei energetice si crearea mediului concurential;</p> <p>5. Ridicarea nivelului de achitare a platilor pentru energia consumata si protectia sociala a celor mai defavorizate paturi ale populatiei.</p>	Ministerul Energeticii	<p>Maxim</p> <p>Maxim</p> <p>Minim</p> <p>Zero</p> <p>Vezi protectia sociala</p>	<p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-5</p> <p>2004-6</p>
Drumuri si transport	<p>Ameliorarea accesului la servicii prin reabilitarea drumurilor si cailor ferate;</p> <p>Eficientizarea serviciilor de transport si sporirea calitatii acestora prin dezvoltarea si modernizarea infrastructurii de transporturi;</p> <p>Sporirea securitatii si sigurantei în activitatile de transport si asigurarea protectiei mediului;</p>	<p><b>Drumurile auto</b></p> <p>1. Elaborarea si implementarea unui program de lucrari pentru reconstructia retelei de drumuri care va prevedea cresterea volumului de lucrari de întretinere periodica de tip usor</p> <p>2. Crearea unui sistem durabil si transparent de finantare a drumurilor pentru a asigura întretinerea continua a retelei de drumuri;</p> <p>3. Elaborarea si implementarea unor proiecte regionale;</p> <p>4. Implementarea unor sisteme moderne de evaluare a starii tehnice a drumurilor si de optimizare a prioritatilor de întretinere si reparatii;</p> <p>5. Realizarea proiectului de reabilitare a drumului Chisinau – Giurgiulesti;</p> <p>6. Negocierea cu organisme financiare internationale în vederea contractarii în conditii avantajoase a unor împrumuturi pentru reabilitarea drumurilor nationale europene.</p> <p><b>Transportul feroviar</b></p> <p>1. Reabilitarea retelelor de cale ferata pîna la nivelul parametrilor proiectati si de siguranta a circulatiei trenurilor;</p> <p>2. Realizarea conditiilor Acordului-memorandum dintre Consiliul Creditorilor si CFM;</p> <p>3. Separarea gestiunii infrastructurii feroviare de cea a exploatarii serviciilor de transport în conformitate cu Planul de restructurare a CFM;</p>	<p>MTC</p> <p>CFM</p>	<p>Minim</p> <p>Minim</p> <p>Maxim</p> <p>Minim</p> <p>Maxim</p> <p>Maxim</p> <p>Maxim</p> <p>Minim</p> <p>Mediu</p>	<p>2004-5</p> <p>2004-5</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2005-6</p> <p>2004-5</p>

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
	Facilitarea activitatilor comercial-economice internationale	4. Externalizarea obiectelor de menire social-culturala si comunala din componenta CFM; 5. Renovarea parcului de vagoane de calatori si de trenuri Diesel.		Zero Maxim	2005-6 2004-6
Aprovizionarea cu apa si canalizarea	Sporirea accesului populatiei la sursele de apa potabila si ameliorarea calitatii serviciilor;  Ameliorarea protectiei mediului ambiant si protectia de poluare si secature a surselor de alimentare cu apa;  Conservarea resurselor acvatice si energetice;  Rationalizarea tarifelor la serviciile de alimentare cu apa si canalizare.	<p style="text-align: center;"><b>Acces si calitate</b></p> 1. Dezvoltarea si modernizarea sistemelor de alimentare cu apa si canalizare în 156 de localitati; 2. Amenajarea si restabilirea a 93300 de fntâni în mediul rural 3. Implementarea proiectelor-pilot pentru tratarea sur selor de ape freatice cu eliminarea hidrogenului sulfurat si a azotului amoniacal prin metoda biologica; 4. Implementarea proiectului-pilot privind metodele mecanice si biologice de epurare a apelor reziduale <p style="text-align: center;"><b>Conservarea apei si protectia mediului</b></p> 5. Formarea unui sistem de supraveghere a nivelului si calitatii apelor subterane 6. Elaborarea si efectuarea unui complex de masuri pentru evacuarea apelor reziduale 7. Restabilirea si crearea noilor zone de protectie a apelor, fsiilor forestiere a apelor si a zonelor sanitare. <p style="text-align: center;"><b>Politica tarifara</b></p> 8. Asigurarea consumatorilor cu aparate de contorizare a apei; 9. Elaborarea unei metodologii unice de calculare a tarifelor, cercetarea posibilitatilor de diferentiere a acestora si trecerea la asigurarea acoperirii cheltuielilor reale; 10. Asigurarea transparentei la formarea tarifelor prin intermediul campaniilor informatinale; 11. Perfectionarea cadrului legal si normativ în domeniul relatiilor consumatorilor si furnizorilor privind aprovizionare cu apa si înasprirea cerintelor fata de de bitori, cresterea nivelului de achitare pentru apa consumata. <p style="text-align: center;"><b>Perfectionarea bazei legislative si normative</b></p> 12. Implementarea serviciilor de audit tehnologic al sistemelor de alimentare cu apa si canalizare; 13. Ajustarea legislatiei, normelor si regulamentelor privind aprovizionarea cu apa si canalizare la standardele europene si internationale; 14. Perfectionarea bazei legislative pentru atragerea capitalului privat în sector sub forma de concesi, arenda, administrare fiduciara, întreprinderi mixte, inclusiv privatizarea sistemelor centralizate de alimentare cu apa si canalizare.	DCDT	Maxim Maxim Mediu Mediu Mediu Mediu Mediu Mediu Mediu Mediu +AT Mediu Mediu Mediu AT AT AT	2004-6 2004-6 2005-6 2005-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-6 2004-5 2005-6 2004-6 2005-6 2004-6 2004-6
Telecomunicatiile si tehnologiile informatinale	Crearea premiselor pentru edificarea societatii informatinale;  Liberalizarea pietei telecomunicatiilor;  Ameliorarea calitatii si extinderea accesului consumatorilor la serviciile	<p style="text-align: center;"><b>Tehnologii informatinale</b></p> 1. Elaborarea si adoptarea legilor „Cu privire la protectia datelor personale”, „Cu privire la circulatia documentelor electronice si semnatura electronica”, „Cu privire la comertul si contractele electronice”; 2. Elaborarea Strategiei Nationale „Tehnologiile societatii informatinale pentru dezvoltare”; 3. Elaborarea si implementarea proiectului -pilot pentru crearea a sapte puncte de acces colectiv la informatii în baza sectiilor postale, scolilor, bibliotecilor etc.; 4. Elaborarea programului de implementare a tehnologiilor comunicationale si informatinale în activitatea organelor administratiei publice.	DTI	Minim  Mediu Maxim	2005  2005-6 2006

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
	informationale si de telecomunicatii.	<p style="text-align: center;"><b>Telecomunicatiile</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ajustarea legislatiei nationale, regulamentelor si procedurilor speciale la standardele UE, OMC si Conferintei Europene a Administratiilor Comunicatiilor Postale si Telecomunicationale;</li> <li>2. Dezvoltarea retelelor (inclusiv a celor cu fibre optice) si modernizarea sistemelor de telecomunicatii pe baza investitiilor private;</li> <li>3. Finalizarea implementarii Planului National de Numerotare;</li> <li>4. Rebalantarea tarifelor companiei „Moldtelecom”;</li> <li>5. Privatizarea companiei „Moldtelecom”</li> <li>6. Elaborarea si implementarea pachetului minim de servicii.</li> </ol>	MTC	Zero  Maxim/Private  Minim Minim Minim Zero	2004-5  2005-6  2005 2004 2004 2004-5
Locuinte si constructii locale	Sporirea accesibilitatii populatiei, în special a grupurilor social vulnerabile la locuinte;  Cresterea gradului de siguranta si confort a constructiilor existente.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Efectuarea unui studiu în scopul elaborarii politicilor de stat în domeniul „locuintelor sociale”;</li> <li>2. Crearea si perfectionarea cadrului legislativ si formarea infrastructurii pentru creditare ipotecara a constructiilor, modernizarii si procurarii de locuinte;</li> <li>3. Perfectionarea cadrului regulatoriu cu privire la condominium în fondul locativ, a mecanismelor si practicii aplicarii lui;</li> <li>4. Aprobarea si realizarea Programului de stat „Încheierea lucrarilor de constructie la blocurile de locuit nefinalizate”. Elaborarea si implementarea proiectelor-pilot de modernizare a locuintelor vechi;</li> <li>5. Elaborarea si implementarea proiectelor-pilot de modernizare si reabilitare a locuintelor existente.</li> </ol>	D C DT si ANL	Minim +AT  Zero  Zero  Zero  Mediu	2005  2005  2004-5  2004-6  2005-6
<b>Sectorul agroalimentar si dezvoltarea rurala</b>	Continuarea reformelor în sectorul agricol;  Edificarea unui cadru comercial si institutional modern conform principiilor economiei de piata;  Dezvoltarea activitatilor neagricole în spatiul rural;  Asigurarea suportului tehnic si financiar din partea donatorilor internationali.	<p><u>Agricultura</u></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Consolidarea terenurilor se va produce în baza unui studiu special, în cadrul caruia va fi efectuata analiza situatiei curente din perspectiva eficientei si echitatii sociale si vor fi elaborate recomandari privind actiunile concrete în domeniul consolidarii terenurilor în perspectiva pe termen mediu si lung;</li> <li>2. Efectuarea Studiului cu privire la restructurarea Ministerului Agriculturii si Industriei Alimentare;</li> <li>3. Efectuarea unui Studiu privind subventionarea în agricultura cu scopul de a revizui sistemul de subventionare în lumina obiectivelor de crestere economica si reducere a saraciei ale SCERS;</li> <li>4. Elaborarea în comun cu ONGurile a programelor orientate spre reducerea saraciei prin activitatile de prestare a serviciilor informatonale si de instruire si pregatire profesionala, consultanta, de finantare a întreprinderilor mici si a microîntreprinderilor;</li> <li>5. Elaborarea strategiilor organizatiilor de fermieri si întreprinzatori agricoli de asigurare a accesului mai eficient la informatii, piete, mijloace si oportunitati de productie;</li> <li>6. Promovarea planificarii strategice si comerciale la întreprinderile de prelucrare a materiei prime agricole;</li> <li>7. Promovarea dezvoltarii pietei exporturilor (vezi Dezvoltarea Sectorului Privat).</li> </ol> <p><b>Dezvoltarea rurala</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Efectuarea studiilor în vederea elaborarii Strategiei de Dezvoltare Rurala;</li> <li>2. Asigurarea serviciilor sociale si a infrastructurii fizice în zonele rurale (vezi compartimentele respective ale sectorului).</li> </ol>	Ministerul Ag  Ditto Ditto  Ministerul Agriculturii si Industriei Alimentare si ONG-ur  Ministerul Agriculturii si Industriei Alimentare  Ministerul Economiei MEPO	Minim +AT  Minim +AT Minim +AT  Mediu Mediu  Minim  Minim +AT	2004  2005 2005  2005-6 2005-6  2005-6 2004-6

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
<b>Politica de dezvoltare regionala</b>	Dezvoltarea social-economica echilibrata si durabila pe întreg teritoriul tarii; Amplificarea potentialului de resurse menite pentru solutionarea problemelor ce tin de dezvoltarea social-economica a regiunilor; Acordarea sprijinului organelor administratiilor locale în activitatile de dezvoltare social-economica a teritoriilor.	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Adoptarea Legii cu privire la dezvoltarea regionala care va stabili obiectivele, instrumentele si resursele financiare pentru efectuarea masurilor de sprijinire a dezvoltarii teritoriilor;</li> <li>2. Selectarea si identificarea regiunilor pentru dezvoltare si acordarea asistentei, fiecare din acestea cuprinzând câteva unitati administrativ-teritoriale existente (cu exceptia municipiului Chisinau);</li> <li>3. Crearea unui sistem de coordonare si administrare la doua niveluri - national si local;</li> <li>4. Elaborarea si adoptarea noii Constitutii a Republicii Moldova;</li> <li>5. Contribuirea la elaborarea unui sistem amplu de garantii, inclusiv cele internationale;</li> <li>6. Securizarea frontierei de stat moldo-ucrainene, inclusiv a segmentului transnistrean;</li> <li>7. Elaborarea programului de dezvoltare postconflictuala;</li> <li>8. Sustinerea implicarii active a societatii civile în solutionarea problemei transnistrene.</li> </ol>	Ministerul Agriculturii si Industriei Alimentare	<p>Minim +AT (cont.)</p> <p>Minim +AT (cont.)</p> <p>Mediu</p>	<p>2005</p> <p>2005</p> <p>2005-6</p>
<b>Turism</b>	<p>Promovarea turismului pe plan international;</p> <p>Dezvoltarea patrimoniului national de valoare turistica într-un mod durabil si echilibrat;</p> <p>Perfectionarea managementului turistic;</p> <p>Ridicarea nivelului calitatii serviciilor turistice.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Elaborarea si implementarea unor proiecte (pilot) de dezvoltare a turismului rural;</li> <li>2. Organizarea de seminare ce tin de dezvoltarea turismului rural si ecologic pentru autoritatile locale si populatie;</li> <li>3. Crearea unei baze informatonale, editarea de ghiduri si cataloage privind produsul turistic rural; promovarea produsului turistic pentru pietele tinta;</li> <li>4. Elaborarea si promovarea proiectelor investitionale pentru crearea, repararea si modernizarea infrastructurii turistice;</li> <li>5. Crearea Centrului national pentru perfectionarea cadrelor din industria turismului;</li> <li>6. Elaborarea mecanismelor eficiente de control al calitatii serviciilor turistice prestate;</li> <li>7. Investigarea si promovarea oportunitatilor pentru investitiile în turism.</li> </ol>	Departamentul Dezvoltarea Turismului	<p>Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Zero</p> <p>Mediu</p> <p>AT</p>	<p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-5</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p>
<b>Protectia mediului si utilizarea durabila a resurselor naturale</b>	<p>Prevenirea si reducerea degradarii resurselor naturale si utilizarea eficienta a acestora;</p> <p>Mentinerea si îmbunatatirea calitatii mediului ambiant ca factor ce asigura pastrarea si calitatea vietii;</p> <p>Crearea unui sistem eficient de monitorizare, prevenire si compensare a pagubelor cauzate de calamitatile naturale.</p>	<p><b>Perfectionarea managementului deseurilor, reducerea impactului si a cantitatilor de substante si deseuri toxice</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Reambalarea, depozitarea centralizata si distrugerea a 1712 tone de pesticide, inclusiv din clasa poluantilor organici persistenti (POP);</li> <li>2. Inventarierea POP si BPC, neutralizarea si decontaminarea uleiurilor si utilajului contaminat cu bifenili policlorurati (BPC);</li> <li>3. Efectuarea unui studiu de fezabilitate si de evaluare a eficientei costurilor pentru modernizarea unitatilor de valorificare a deseurilor, primii pasi fiind trecerea la colectarea separata a deseurilor si initierea constructiei unor unitati de valorificare a deseurilor, initial pentru municipiul Chisinau;</li> <li>4. Elaborarea si implementarea proiectelor-pilot de valorificare a deseurilor în localitatile rurale;</li> <li>5. Inventarierea, renovarea si reutilizarea gropilor Bekkari.</li> </ol>	MERN, MAIA, APL	<p>Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Minim/Mediu</p> <p>Minim/Mediu</p> <p>Mediu</p>	<p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p>



Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
		<p><b>Perfectionarea sistemului de monitorizare a calamitatilor naturale, informarea si instruirea populatiei în acest domeniu</b></p> <p>1.Informarea si sporirea constientizarii populatiei privind impactul calamitatilor naturale; 2. Modernizarea utilajului si tehnologiilor de monitorizare a calamitatilor naturale în scopul prevenirii acestora.</p> <p><b>Perfectionarea mecanismelor administrative, economice si financiare de protectie a mediului si de gestionare durabila a resurselor naturale</b></p> <p>1. Revizuirea si perfectionarea activitatilor si modalitatilor de functionare a Fondului National al Mediului; 2. Elaborarea si publicarea Ghidului pentru evaluarea prejudiciului cauzat mediului si resurselor naturale.</p>	<p>MERN, DSE</p> <p>MERN, ME</p>	<p>Minim Minim</p> <p>Minim Zero</p>	<p>2004 -6 2004 -6</p> <p>2004 -5 2004</p>
<p><b>Educatia</b></p>	<p>Sporirea accesului la serviciile educationale, în special pentru copiii din familiile defavorizate;</p> <p>Perfectionarea sistematica a calitatii serviciilor educationale;</p>	<p><u>Acces</u></p> <p>1. Perfectionarea actelor legislative si normative privind consolidarea si utilizarea fondurilor comunitare pentru scolarizare, în special pentru cei saraci; 2. Repartizarea adecvata a resurselor între sectoare în favoarea învatamîntului primar si secundar general în scopul largirii accesului la studii; 3. Gestionarea eficienta si alocarea prioritara a resurselor pentru majorarea salariilor angajatilor din domeniul învatamîntului, achizitionarea manualelor, materialelor didactice si echipamentului; 4. Elaborarea si implementarea programului de dezvoltare a învatamîntului din mediul rural; 5. Crearea în mediul rural a scolilor de „circumscripție” în paralel cu acordarea serviciilor de transport pentru elevi prin revederea si racordarea retelelor institutiilor de învatamînt prescolar si scolar la tendintele demografice actuale, în vederea asigurarii accesului tuturor copiilor la învatamîntul general obligatoriu 6. Perfectionarea si implementarea unui sistem flexibil si echitabil de sustinere a elevilor din învatamîntului secundar general si a studentilor, în functie de succesele obtinute si de situatia materiala a familiilor; 7. Mentinerea schemei de închiriere a manualelor pentru elevii din învatamîntul gimnazial si extinderea acesteia pentru elevii din licee cu subventionarea manualelor pentru cei saraci;</p> <p><b>Calitate</b></p> <p>1. Elaborarea si implementarea standardelor de stat pentru educatie 2. Dezvoltarea curriculei scolare si universitare, inclusiv în domeniul educatiei bazate pe deprinderi de viata, implementarea noilor tehnologii didactice; 3. Participarea sistematica la testarile internationale (TIMSS, PISA etc.); 4. Elaborarea si realizarea programului prezidential “SALT” de implementare a tehnologiilor informationale si de comunicare în sistemul de învatamînt; 5. Perfectionarea sistemului de pregatire initiala si formare continua a cadrelor didactice; 6. Reconsiderarea locului si rolului învatamîntului secundar profesional si racordarea lui la</p>	<p>Ministerul Educatiei</p>	<p>Zero</p> <p>Zero</p> <p>Zero</p> <p>Maxim Mediu</p> <p>Zero</p> <p>Minim</p> <p>Minim Minim</p> <p>Minim Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p>	<p>2005</p> <p>2005 -6</p> <p>2004 -6</p> <p>2004 -6 2004 -6</p> <p>2005 -6</p> <p>2004 -6</p> <p>2005 -6</p> <p>2004 -6 2005 -6</p> <p>2004 -6 2005 -6</p> <p>2004 -6 2005 -6</p>

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
Ocrotirea sanatatii	Modernizarea sistemului de integrare sociala a copiilor cu necesitati educationale speciale;  Eficientizarea managementului resurselor financiare, umane si materiale.	cerintele comunitatii, actualizarea nomenclatorului de meserii si profesii în colaborare cu partenerii sociali;	Ministerul Sanatatii	Minim	2004-6
		7. Elaborarea si implementarea sistemului national de evaluare a cunostintelor si abilitatilor elevilor si monitorizarea eficienta a admiterii în institutiile de învatamînt superior;		Mediu	2005-6
		8. Elaborarea si implementarea sistemului european de credite academice transferabile;		Mediu	2005-6
		9. Racordarea nomenclatorului de specialitati la ISCED 97 si ISCO, restructurarea curriculei în vederea organizarii învatamîntului superior pe doua cicluri universitare conform prevederilor Declaratiei de la Bologna.		Mediu	2005-6
		<u>Cerinte educationale speciale</u>		Minim	2005
		1. Organizarea serviciilor de asistenta a copiilor cu cerinte educationale speciale în institutiile de învatamînt secundar general, dezvoltarea serviciilor comunitare de asistenta si de sprijin a acestora;		Minim	2005-6
		2. Crearea unei baze de date a copiilor cu cerinte educationale speciale în vederea elaborarii unor programe si masuri eficiente de asistenta a acestora;		Mediu	2005-6
		3. Elaborarea si implementarea programelor si formelor diferite de instruire a copiilor cu cerinte educationale speciale;		Mediu	2005-6
		4. Crearea si dezvoltarea unui sistem de servicii alternative institutionalizarii (case de tip familial etc.);		Mediu	2004-6
		5. Elaborarea si implementarea standardelor de îngrijire, educatie asistenta medicala, recuperare, reabilitare a copiilor cu cerinte educationale speciale;		Mediu	2005-6
6. Consolidarea bazei didactice, tehnico-materiale pentru pregatirea profesionala de calitate a absolventilor institutiilor de învatamînt de tip special în vederea facilitarii integrarii acestora în societate.	Zero	2004-6			
<u>Eficientizarea</u>	Mediu	2005-6			
1. Perfectionarea si completarea cadrului legislativ în vederea asigurarii coerentei si continuitatii dezvoltarii sectorului educational;	Zero	2004-6			
2. Crearea sistemului informational pentru managementul educatiei;	Zero	2004-6			
3. Modificarea metodologiei de finantare a activitatilor de formare initiala si continua a cadrelor didactice si manageriale din învatamîntul preuniversitar;	Maxim	2005-6			
4. Perfectionarea metodologiei de finantare bugetara a sistemului de învatamînt (finantare bazata pe programe, pe unitate etc.);	Mediu	2005-6			
5. Modernizarea bazei tehnico-materiale a institutiilor de învatamînt si implementarea unor masuri de conservare a energiei;	Minim	2004-6			
6. Perfectionarea sistemului de atestare a cadrelor didactice si manageriale;	Minim	2005-6			
7. Stabilirea responsabilitatilor si competentelor autoritatilor publice centrale si locale, a partenerilor sociali în vederea asigurarii conditiilor normale de functionare a institutiilor de învatamînt;					
8. Îmbunatatirea conditiilor de functionare a institutiilor prescolare în scopul pregatirii obligatorii a copiilor catre scoala.					
<u>Trecerea la sistemul de asigurare obligatorie de asistenta medicala;</u>					
1. Elaborarea sistemului de monitorizare si evaluare a rezultatelor;	Mediu	2004-5			



Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
		servicii sociale.			
<b>Piata Muncii</b>	<p>Eficientizarea activitatilor pe piata muncii;</p> <p>Diversificarea si imbunatatirea calitatii serviciilor de plasare în câmpul muncii;</p> <p>Sprrijinirea persoanelor cu dizabilitati la plasarea în câmpul muncii;</p> <p>Prevenirea somajului în rândul tinerilor si sprrijinirea tineretului la plasarea în câmpul muncii.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>Dotarea cu echipament a Agentiei Nationale pentru Ocuparea Fortei de Munca;</li> <li>Crearea sistemului informational al pietei muncii;</li> <li>Modernizarea si diversificarea serviciilor de mediere a muncii;</li> <li>Optimizarea activitatilor de formare profesionala si recalificare a somerilor;</li> <li>Perfectionarea sistemului de protectie sociala a somerilor;</li> <li>Implementarea cercetarilor de marketing si prognoza pe piata muncii;</li> <li>Crearea a trei centre-pilot de integrare pe piata muncii a persoanelor social vulnerabile;</li> <li>Elaborarea si implementarea mecanismului de stimulare a angajatorilor în vederea angajarii persoanelor defavorizate;</li> <li>Crearea a trei centre de integrare profesionala a tineretului în cadrul agentiilor teritoriale pentru ocuparea fortei de munca;</li> <li>Optimizarea legislatiei interne cu privire la migratiune si azil cu standardele internationale;</li> <li>Efectuarea unui studiu complex privind migratia populatiei si consecintele acesteia în diferite domenii; formarea sistemului informational si ameliorarea gestionarii proceselor migrationale.</li> </ol>	<p>Agentia Nationala pentru Ocuparea Fortei de Munca</p> <p>Departamentu l Migratiune</p>	<p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Mediu</p> <p>Zero</p> <p>Mediu</p> <p>Minim</p> <p>Mediu</p>	<p>2005</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2004-6</p> <p>2006</p> <p>2004-5</p> <p>2004-5</p> <p>2004-6</p>
<b>Politica de Tineret</b>	<p>Sporirea oportunitatilor de angajare si autoangajare a tinerilor;</p> <p>Sporirea accesului la servicii si surse informationale informationale;</p> <p>Dezvoltarea capacitatilor umane si institutionale în lucrul cu tinerii;</p> <p>Stimularea participarii tinerilor la procesul de luare a deciziilor.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>Efectuarea studiilor privind situatia tinerilor si modificarea în baza acestora a politicilor de tineret si a cadrului legal;</li> <li>Asigurarea accesului tinerilor la informatii;</li> <li>Promovarea programelor speciale pentru grupuri de tineri defavorizati si aflati în situatii de risc;</li> <li>Instruirea profesionala (vezi Piata Muncii);</li> <li>Adoptarea si implementarea Proiectului de includere a tineretului.</li> </ol>	<p>Departamentu l Tineret si Sport, ANL, Ministerul Muncii si Protectiei Sociale, Ministerul Educatiei</p>	<p>Zero</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Zero</p> <p>Mediu</p>	<p>2004-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2005-6</p> <p>2004-6</p>
<b>Dezvoltarea statisticii nationale</b>	<p>Perfectionarea asigurarii autoritatilor publice, societatii civile cu informatie statistica calitativa si relevanta.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>Perfectionarea cadrului legal, institutional si a managementului statistic;</li> <li>Îmbunatatirea publicatiilor, diseminarii informatiei statistice si a relatiilor cu utilizatorii;</li> <li>Perfectionarea productiei si infrastructurii statistice; <ol style="list-style-type: none"> <li>Efectuarea recensamîntului populatiei;</li> <li>Efectuarea recensamîntului general agricol;</li> </ol> </li> <li>Îmbunatatirea capacitatii tehnice a sistemului statistic;</li> <li>Consolidarea capacitatilor autoritatilor publice centrale si locale privind obtinerea datelor administrative si extinderea utilizarii acestora în scopuri statistice.</li> </ol>	<p>DSS</p> <p>DSS</p> <p>DSS în comun cu autoritatile publice interesate</p> <p>DSS</p> <p>DSS în comun cu autoritatile publice</p>	<p>Minim</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Mediu</p> <p>Minim</p>	<p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p> <p>2004-2006</p>

Sector /Domeniu al politicii	Obiective	Actiuni ( Numarul de ordine indica prioritatea )	Executor	Indicatorii nivelului de finantare	Perioada de implementare
			interesate		
<b>Implementarea, Monitorizarea si Evaluarea</b>	Asigurarea coordonarii, managementului si eficientei SCERS	Unitatea de Coordonare SCERS	Ministerul Economiei		

\*\*

**Zero** indica lipsa costurilor suplimentare. Actiunile vor fi efectuate din contul bugetelor existente Include studiile efectuate intern , revizuirea politicilor si strategiilor, modificarilor legale si regulatorii.

**Minim** indica un nivel scazut al costurilor necesare pentru efectuarea activitatilor, de exemplu studii care necesita implicarea consultantilor locali, sisteme informatonale locale, instruirea grupurilor mici

**Mediu** indica costurile substantiale necesare, de exemplu, pentru crearea sistemelor informatonale nationale, programe nationale de instruire.

**Maxim** indica investitii capitale considerabile în infrastructura , de exemplu în drumuri, infrastructura de asigurare cu apa.

## Anexa nr. 7. COSTURI INDICATIVE ALE ACTIUNILOR PRIORITARE DIN CADRUL SCERS

(mii lei)

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	<b>1. DEZVOLTAREA SECTORULUI PRIVAT</b>	<b>156726</b>	<b>83832</b>	<b>68397</b>	<b>17416</b>	<b>41230</b>	<b>44650</b>
	1.1 Cadrul regulatoriu	0	0	0	3250	3550	3800
1	Simplificarea si optimizarea procedurilor de înregistrare si postînregistrare a afacerilor, de obtinere a autorizatiilor, permisiunilor, licentelor (principiul „ferestrei unice”).						
2	Elaborarea si punerea în aplicare a legii cu privire la sistemele de supraveghere si control de stat si modificarea legislatiei aferente.						
3	Optimizarea sistemului de supraveghere si control de stat în aspect institutional si procedural.						
4	Crearea bazei de date privind organele de supraveghere si control de stat si agentii economici pasibili controlului.						
5	Crearea si implementarea sistemului informational de monitorizare a activitatilor de supraveghere si control de stat.						
6	Eficientizarea sistemului serviciilor contra plata, acordate de autoritatile publice.						
7	Optimizarea politicilor si procedurilor fiscale.						
8	Implementarea sistemelor de evaluare a conformitatii produselor dupa principiul de module (abordarea globala si modulara a Uniunii Europene).				100	100	100
9	Dezvoltarea practicii de declarare a conformitatii produselor de catre producator.				50	150	100
10	Promovarea introducerii standardelor pentru certificarea sistemelor de management a calitatii (ISO 9000) si de mediu (ISO 14000).						
11	Promovarea introducerii sistemelor de management a calitatii produselor alimentare în baza sistemului de securitate si igiena alimentara HACCP (analiza riscurilor si controlul punctelor critice), precum si						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	implementarea standardelor Codex Stan la elaborarea standardelor nationale pentru produsele alimentare.						
12	Aderarea si acreditarea Organismului de Acreditare în domeniul evaluarii conformitatii produselor la Organizatia Europeana de Acreditare.				1000	1000	1000
13	Actualizarea Legii cu privire la standardizare si a Legii cu privire la barierele tehnice în calea comertului.						
14	Executarea programului de elaborare a reglementarilor tehnice.				2000	2200	2500
15	Armonizarea sistemului national de standardizare cu prevederile organizatiilor europene si internationale de standardizare.						
16	Actualizarea Legii cu privire la metrologie si executarea Programului de dezvoltare a Sistemului National de Etaloane.						
17	Aderarea la organizatia internationala „Conventia Metrului”.						
18	Crearea conditiilor interne pentru a face posibila încheierea acordurilor de recunoastere reciproca a certificatelor / declaratiilor de conformitate.				100	100	100
19	Elaborarea si aplicarea metodologiei de analiza sistematica a impactului reglementarilor asupra economiei nationale si de monitorizare a executarii si eficientei deciziilor adoptate.						
20	Desfasurarea consultarilor regulate cu reprezentantii sectorului privat.						
21	Participarea activa în initiativa „Guvernarea regulatorie” în cadrul Cartei Investitiilor, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est.						
	<b>1.2 Dezvoltarea si protectia concurentei</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>C</b>
1	Crearea Agentiei Nationale pentru Protectia Concurentei (ANPC).						
2	Elaborarea / modificarea legislatiei privind protectia concurentei si adaptarea cadrului legal si normativ aferent.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
3	Tinerea registrului întreprinderilor monopoliste.						
4	Elaborarea si executarea programului de demonopolizare a unor pietele de marfuri si servicii.						
5	Promovarea activitatii ANPC pe plan international, încheierea aranjamentelor relevante.						
6	Diseminarea informatiei întru asigurarea transparentei politicii si a activitatii în domeniu prin: pagina Web a ANPC, editarea culegerilor de acte normative, informatii si studii, publicarea rapoartelor anuale.						
	<b>1.3 Managementul corporativ</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
1	Elaborarea proiectului Codului Administrarii Corporative.						
2	Perfectionarea cadrului legal existent si a mecanismului de aplicare a acestuia.						
3	Dezvoltarea mediului de concurenta inerent economiei de piata.						
4	Introducerea mecanismului de consultari regulate între sectorul public si privat.						
5	Participarea activa în initiativa „Guvernarea corporativa” în cadrul Cartei Investitiilor, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est.						
	<b>1.4 Dezvoltarea ÎMM</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>20160</b>	<b>21000</b>
1	Revizuirea si perfectiunea cadrului legal prin completarea cu pachetul de legi relevante si adaptarea legislatiei existente.						
2	Elaborarea si executarea strategiei si programului de stat pentru dezvoltarea si sustinerea ÎMM pe termen mediu.						
3	Facilitarea accesului la finantare pentru ÎMM si la schemele de garantare a împrumuturilor.					14400	15000

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
4	Optimizarea utilizarii eficiente a resurselor financiare alocate din sau prin bugetul de stat, inclusiv a suportului financiar din partea institutiilor financiare internationale si a altor donatori.						
5	Optimizarea politicilor si procedurilor fiscale pentru IMM.						
6	Crearea retelei nationale de centre informational-consultative si business - incubatoare e cu participarea autoritatilor publice locale.					2880	3000
7	Adaptarea programelor de studii la necesitatile sectorului IMM, inclusiv prin sustinerea relatiilor de parteneriat dintre institutiile de invatamînt si reprezentantii IMM.					2880	3000
8	Participarea activa la Carta Europeana pentru Întreprinderile Mici.						
	<b>1.5 Promovarea comertului exterior</b>	<b>83800</b>	<b>6800</b>	<b>3000</b>	<b>915C</b>	<b>8880</b>	<b>1085C</b>
1	Elaborarea în comun cu BNM si institutiile financiare a studiului de evaluare a factorilor care pot genera echilibrul balantei comerciale si accelerarea exporturilor.						
2	Analiza avantajelor comparative ale produselor autohtone întru valorificarea potentialului oferit de Sistemul de Preferinte generalizate acordat de UE si alte tari dezvoltate.						
3	Îndeplinirea conditiilor pentru obtinerea regimului comercial preferential pentru exportul produsele din Moldova pe piata Uniunii Europene.						
4	Executarea recomandarilor Comisiei Europene privind crearea conditiilor interne adecvate pentru crearea zonei de liber schimb RM – UE.						
5	Valorificarea oportunitatilor oferite de participarea în zona de liber schimb regionala în cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	de Sud – Est.						
6	Dezvoltarea cadrului juridic si institutional pentru sectorul serviciilor conform prevederilor acordului respectiv al OMC.						
7	Colectarea, sistematizarea si diseminarea informatiilor privind conditiile de acces ale produselor si serviciilor autohtone pe pietele internationale.				500	500	500
8	Utilizarea instrumentelor moderne de promovare a exporturilor, în special a capacitatilor informatinale.	2000	3000	3000	5500	5000	4500
9	Încurajarea IMM în formarea aliantelor de export.						
10	Eficientizarea activitatii Ambasadelor si Reprezentantelor comerciale ale tarii în exterior în domeniul promovarii produselor autohtone.						
11	Perfectionarea legislatiei vamale care vizeaza comertul.						
12	Identificarea si aplicarea practicilor performante de audit si analiza a riscurilor.				250	300	300
13	Introducerea sistemului de prevenire a iregularitatilor, în special prin dezvoltarea statisticii vamale si verificarea operativa a informatiilor la posturile vamale.						
14	Standardizarea si optimizarea procedurilor si controalelor vamale.	2700	2000				2300
15	Uuniformizarea clasificarii tarifare.				200	200	250
16	Dezvoltarea sistemelor informatinale si de comunicare, crearea mediului vamal electronic.	69000			1350	1440	1500
17	Instruirea si reprofilarea profesionala, cu un accent aparte asupra motivatiilor ce vor permite eradicarea coruptiei si cooperarea deschisa si transparenta cu agentii economici.	10100	1800		1350	1440	1500
18	Stabilirea unui sistem de estimare a performantelor administrarii vamale						
	1.6 Mediul investitional	0	0	0	0	0	0

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
1	Continuarea privatizarii proprietatii publice, inclusiv a terenurilor aferente.						
2	Modificarea legislatiei fiscale în scopul stimulării investitorilor locali si straini.						
3	Dezvoltarea infrastructurii regionale în scopul ameliorării activitatii investitionale la nivel regional.						
4	Dezvoltarea pietei financiare si reducerea riscurilor investitionale.						
5	Cooperarea cu sectorul bancar întru stimularea creditării pe termen lung.						
6	Identificarea mecanismelor si instrumentelor pentru atragerea economiilor populatiei, inclusiv a transferurilor angajatilor de peste hotare, în activitatea investitionala.						
7	Dezvoltarea practicii de consultari cu reprezentantii comunitatii investitorilor si a oamenilor de afaceri în identificarea problemelor si solutiilor ce tin de ameliorarea mediului investitional.						
8	Eficientizarea sistemului de diseminare a informatiei despre oportunitatile investitionale în Moldova.						
9.	Participarea activa în initiativa Carta Investitiilor, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud - Est.						
	<b>1.7 Crearea cadastrului bunurilor imobiliare</b>	<b>72926</b>	<b>77032</b>	<b>65397</b>	<b>501€</b>	<b>8640</b>	<b>9000</b>
1	Finalizarea elaborării proiectelor de acte normative în domeniul înregistrării bunurilor imobile.	5221	9168	5928			
2	Reorganizarea sistemului organelor cadastrale si crearea întreprinderii specializate de cadastru.	1130		2880			
3	Crearea sistemului informational al cadastrului si conectarea utilizatorilor.	5251	1072	6714			
4	Asigurarea informatională a populatiei si instruirea cadrelor din domeniul cadastrului.	3043	2315	1995	5016	8640	9000
5	Finalizarea procesului de atribuire în proprietate a terenurilor.	44111	44599	33750			

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
6	Înregistrarea primara în masa a bunurilor imobile.	14171	14174	9600			
7	Evaluarea în masa în scopul impozitarii a tuturor apartamentelor, caselor de locuit individuale din localitatile urbane precum si a tuturor obiectelor comerciale, industriale si de productie.		5704	4529			
	<b>2. REFORMA ADMINISTRATIEI PUBLICE</b>	<b>20175</b>	<b>26314</b>	<b>25955</b>	<b>0</b>	<b>3206</b>	<b>5585</b>
	2.1 Administratia Publica Centrala	0	0	0		AT	AT
1	Crearea în cadrul conducerii de vîrf a Unitatii de Management a Reformei Administratiei Publice.						
2	Elaborarea unui Plan Strategic pentru reforma administratiei publice centrale.						
	2.2 Auto-administrarea locala	0	0	0		AT	AT
1	Perfectionarea legislatiei privind autonomia si auto-administrarea locala.						
2	Ajustarea bazei legale, regulatorii si institutionale la standardele internationale si cele mai avansate practici europene.						
3	Revizuirea sistemului de delegare a functiilor catre organele administratiei publice locale.						
4	Definirea clara a functiilor si responsabilitatilor preluate de la organele administratiei publice centrale.						
5	Determinarea procedurii de transferare a functiilor si de delegare a responsabilitatilor catre organele administratiei publice locale.						
6	Asigurarea oportunitatilor de perfectionare profesionala a functionarilor organelor administratiei publice locale.						
7	Diseminarea bunelor practici si experiente privind mobilizarea sociala si parteneriatul în domeniul asistentei reciproce, utilizarea eficienta a resurselor locale si a altor resurse disponibile, solutionarea problemelor locale.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
8	Elaborarea unei strategii de comunicare si informare privind activitatea organelor administratiei publice locale, deciziile luate, performantele, situatia financiara si proprietatea comunitara.						
	2.3 Gestionarea finantelor publice.	20175	26314	25955	0	2806	5385
1	Crearea unui sistem informational integrat de management al finantelor publice.	14500	21024	22185			
2	Dezvoltarea în continuare a Cadrului de Cheltuieli pe Termen Mediu si a elaborarii bugetelor în baza de programe si performanta.	2150	2210	2300			
3	Perfectionarea si sistematizarea legislatiei în domeniul procesului si sistemului bugetar, precum si în domeniul fiscal si armonizarea legislatiei cu cerintele Uniunii Europene.	250	250			605	605
4	Revizuirea si elaborarea Clasificatiei bugetare (în redactie noua) în scopul ajustarii acesteia la standardele internationale actualizate.	250	200			630	630
5	Consolidarea gestionarii datoriei de stat.	2900	2060	1100		543	
6	Dezvoltarea sistemului trezorerial si perfectionarea evidentei contabile în sectorul public.	125	300			578	3600
7	Elaborarea si implementarea strategiei în domeniul auditului intern si controlului financiar în sectorul public.		270	370		450	550
	2.4 Sistemul judiciar	0	0	0	0	400	200
	Accesul la justitie						
1	Revizuirea costurilor pentru servicii judiciare publice.						
2	Revizuirea participativa a sistemului public de informare si asistenta legala.						
3	Examinarea cu profesionistii privati a posibilitatilor de introducere a serviciilor pro bono.						
	Cadrul legal						
4	Revizuirea cadrului si a standardelor legale.						
	Sistemul judiciar						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
5	Realizarea unor studii si evaluari asupra aspectelor organizarii si functionarii justitiei sub aspectul protejarii drepturilor persoanei si din perspectiva dezvoltarii economice durabile.					200	
6	Dezvoltarea institutionala si a capacitatilor personalului din justitie.					200	200
7	Asigurarea accesului publicului la informatia legala.					AT	AT
	Sistemul de educatie în jurisprudenta						
8	Revizuirea standardelor învatamîntului juridic.						
9	Optimizarea programului de studii si a planurilor de învatamînt.						
	Executarea deciziilor judecatoresti						
10	Revizuirea performantei si a modalitatilor de functionare a sistemului actual. 2.5 Coruptia	0	0	0	0	0	0
1	Minimizarea si simplificarea reglementarilor pentru antreprenoriat si întreprinderi (vezi Dezvoltarea Sectorului Privat).						
2	Edificarea capacitatilor si dezvoltarea profesionala în sectorul administratiei publice (vezi Reforma Administratiei Publice).						
3	Angajarea în discutii deschise cu administratia publica, societatea civila si partenerii de dezvoltare în reforma institutionala pe termen mediu.						
	<b>3. POLITICA BUGETAR-FISCALA</b>	<b>1610</b>	<b>4060</b>	<b>6500</b>	<b>14700</b>	<b>27960</b>	<b>14680</b>
	3.1 Politica si administrarea fiscala	1560	4000	6400	14700	25300	12100
1	Extinderea bazei fiscale si optimizarea structurii impozitelor pentru reducerea poverii fiscale.						
2	Rationalizarea sistemului de facilitati fiscale în vederea mentinerii celor care sînt directionate spre sustinerea cresterii economice si reducerea saraciei.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
3	Finalizarea codificarii legislatiei fiscale si armonizarea acesteia cu cerintele UE		300	100		300	100
4	Dezvoltarea sistemului informational (programul de evaluare a bunurilor imobiliare în scopul impozitarii; sistemul automatizat de evidenta a alcoolului si produselor petroliere) si computerizarea procedurilor fiscale.	1560	3700	6300	14700	25000	12000
	3.2 Politica în domeniul cheltuielilor publice	50	60	100	0	2660	2580
1	Optimizarea structurii cheltuielilor publice în vederea acoperirii prioritaticilor sectoriale si intersectoriale din cadrul SCERS.						
2	Sustinerea masurilor si serviciilor publice cu un impact major asupra reducerii saraciei si cresterii economice.						
3	Implementarea în continuare a elementelor de analiza si planificare strategica a cheltuielilor publice.	50	50	50		2160	2250
4	Eficientizarea utilizarii cheltuielilor publice prin monitorizarea indicatorilor de performanta.						
5	Perfectionarea mecanismului de alocare a transferurilor de nivelare de la bugetul de stat catre bugetele locale		10	50		500	330
	<b>4. SECTORUL FINANCIAR</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
1	Perfectionarea cadrului legal si regulatoriu pentru dezvoltarea noilor institutii investitionale						
2	Introducerea de noi instrumente financiare.						
3	Crearea sistemului informational al pietei valorilor mobiliare.						
4	Simplificarea procedurilor de emitere a actiunilor si a tranzactiilor pe piata.						
5	Perfectionarea mecanismelor de control si supraveghere pe piata valorilor mobiliare.						
6.	Dezvoltarea durabila a asociatiilor de economii si împrumut.						
	<b>5. CERCETARE SI INOVATII</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>3200</b>	<b>10150</b>	<b>7500</b>

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
1	Armonizarea legislatiei nationale în domeniul proprietatii intelectuale cu normele acordurilor si conventiilor internationale.				2000	1250	
2	Elaborarea masurilor juridico-organizatorice în vederea transmiterii drepturilor asupra proprietatii intelectuale, constituita din contul mijloacelor bugetare, organizatiilor carora le apartine lucrarea respectiva.						
3	Elaborarea bazei normativ-juridice privind atestarea si reorganizarea institutiilor de cercetari stiintifice de stat.				200	300	
4	Inventarierea patrimoniului institutiilor de cercetari stiintifice de stat, comercializarea patrimoniului nefolosit si utilizarea mijloacelor obtinute pentru îmbunatatirea bazei tehnico-materiale în domeniul cercetarilor.				500	500	
5	Elaborarea unei baze legislative pentru crearea infrastructurii cercetarilor si inovatiilor moderne.				500	500	
6	Extinderea si modernizarea sistemului de indicatori ai evidentei statistice a cercetarilor si activitatii inovationale.					100	
7	Implementarea mecanismelor de asigurare a riscurilor legate de elaborarea si implementarea inovatiilor.						
8	Perfectionarea procedurilor de amortizare si impunere fiscala a obiectelor de proprietate intelectuala.						
9	Elaborarea unor masuri juridico-organizatorice de dezvoltare a leasing-ului sociointensiv.						
10	Crearea unei baze de date electronice unice, ce ar asigura înregistrarea inovatiilor, obiectelor de proprietate intelectuala.					5000	5000
11	Instruirea si reinstruirea specialistilor din domeniul inovarii.					2500	2500

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
12	Perfectionarea programelor de studii în domeniul învatamîntului superior si postuniversitar pentru pregatirea cadrelor în sfera cercetarii si inovatiilor.						
13	Elaborarea si implementarea mecanismelor de stimulare a activitatilor inovationale ale întreprinderilor mici.						
	<b>6. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII</b>	<b>261713</b>	<b>462539</b>	<b>395680</b>	<b>436705</b>	<b>597930</b>	<b>754121</b>
	6.1 Sectorul energetic	5740	5740	5740	15540	15540	15540
1.	Extinderea gazoductelor si bransamentelor prin constructia statiilor de distributie a gazelor si a gazoductelor interurbane.				82255	88348	91410
2.	Promovarea si realizarea Programului National de renovare si descentralizare a sistemelor de alimentare cu caldura a oraselor.				41460	44530	46080
3.	Restructurarea sectorului energetic, atragerea capitalului privat prin diferite forme.	5740	5740	5740	5740	5740	5740
4.	Perfectionarea cadrului regulatoriu pentru asigurarea conditiilor de dezvoltare a pietei energetice si crearea mediului concurential.				9800	9800	9800
5.	Ridicarea nivelului de achitare a platilor pentru energia consumata si protectia sociala a celor mai defavorizate paturi ale populatiei.						
	6.2 Drumuri si transport	174300	333740	321600		128000	217000
	Drumurile auto						
1	Elaborarea si implementarea unui program de lucrari pentru reconstructia retelei de drumuri, care va prevedea cresterea volumului de lucrari de întretinere periodica.	171200	291600	321600			
2	Crearea unui sistem durabil si transparent de acum ulare, administrare si utilizare a mijloacelor fondului rutier, pentru a asigura întretinerea continua a retelei de drumuri.						
3	Elaborarea si implementarea unor proiecte regionale.					123000	187000

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
4.	Implementarea unor sisteme moderne de evaluare a starii tehnice a drumurilor si optimizarea prioritatilor de întretinere si reparatii.						
5.	Restabilirea podului, din or. Lipcani peste Prut.	3100	42140				
6.	Realizarea proiectului de reabilitare a drumului Chisinau-Giurgiulesti					5000	30000
7.	Negocierea cu organisme financiare internationale în vederea contractarii unor împrumuturi pentru reabilitarea drumurilor nationale si europene în conditii avantajoase.						
	Transportul feroviar						
1	Reabilitarea retelelor de cale ferata pîna la nivelul parametrilor proiectati si de siguranta a circulatiei trenurilor.						
2	Realizarea conditiilor Acordului-memorandum între Consiliul Creditorilor si CFM.						
3	Realizarea Planului existent de restructur are a CFM prin separarea gestiunii infrastructurii feroviare de cea a exploatarii serviciilor de transport.						
4.	Externalizarea obiectelor de menire social-culturala si comunala din componenta CFM.						
5.	Renovarea parcului de vagoane de calatorie si trenuri Diesel.						
	6.3 Aprovizionarea cu apa si canalizarea	81270	88877	68250	295405	310002	369731
	Acces si calitate						
1	Dezvoltarea si modernizarea sistemelor de alimentare cu apa si canalizare în 156 localitati.	80770	88477	67750	270305	273602	328681
2	Amenajarea a 93300 de fîntîni în mediul rural.	500	400	500	14500	19600	24500
3	Implementarea proiectului-pilot privind instalatiile de tratare a apelor subterane cu eliminarea hidrogenului sulfurat si a azotului amoniacal prin metoda biologica.					1800	1800

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
4	Implementarea proiectelor-pilot de constructie a instalatiilor de epurare mecanico-biologica a apelor uzate.					1900	1900
	Conservarea apelor si protectia mediului						
5	Formarea unui sistem de supraveghere a nivelului si calitatii apelor subterane.				1000	1000	1000
6	Elaborarea si efectuarea unui complex de masuri pentru evacuarea apelor reziduale.				5000	5500	6000
7	Restabilirea si crearea noilor zone de protectie a apelor si a zonelor sanitare.				3000	4000	5000
	Politica tarifara						
8	Asigurarea consumatorilor cu aparate de contorizare a apei.				1000	1500	500
9	Elaborarea unei metodologii unice de calculare a tarifelor si de revizuire a acestora				400	500	
10	Asigurarea transparente la formarea tarifelor					300	200
11	Perfectionarea cadrului legal si normativ în domeniul relatiilor consumatorilor si furnizorilor privind aprovizionarea cu apa si înaprirea cerintelor fata de datornici, cresterea substantiala a nivelului de achitare pentru apa consumata.				200	300	150
	Perfectionarea bazei legislative si normative						
12.	Implementarea serviciilor de audit tehnologic al sistemelor de alimentare cu apa si canalizare.					AT	AT
13.	Ajustarea legislatiei, normelor si regulamentelor privind aprovizionarea cu apa si canalizare la standardele europene si internationale.				AT	AT	AT
14.	Perfectionarea bazei legislative pentru atragerea capitalului privat în sector sub forma de concesi, arenda, administrare fiduciara, întreprinderi mixte, inclusiv privatizarea sistemelor centralizate de alimentare cu apa si canalizare.				AT	AT	AT

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	6.4 Telecomunicatii si tehnologii informationale	403	34182	90	725	360	360
	Tehnologii informationale						
1	Elaborarea si adoptarea legilor „Cu privire la protectia datelor personale”, „Cu privire la circulatia documentelor electronice si semnatura electronica”, „ Cu privire la comerțul si contractele electronice”.		92				
2	Elaborarea Strategiei Nationale „Tehnologiiile societatii informationale pentru dezvoltare”.						
3	Elaborarea si implementarea proiectului-pilot pentru crearea a sapte puncte de acces colectiv la informatii în baza sectiilor postale, scolilor, bibliotecilor etc.	48	50	50	200	150	150
4	Elaborarea programului de implementare a tehnologiilor comunicationale si informationale în activitatea organelor administratiei publice.	355	34040	40	525	210	210
	Telecomunicatiile						
5	Ajustarea legislatiei nationale, regulamentelor si procedurilor speciale la standardele UE, OMC si Conferintei Europene a Administratiilor Comunicatiilor Postale si Telecomunicationale.					AT	AT
6	Dezvoltarea retelelor (inclusiv a celor cu fibre optice) si modernizarea sistemelor de telecomunicatii pe baza investitiilor private.						
7	Finalizarea implementarii Planului National de Numerotare.						
8	Rebalantarea tarifelor "Moldtelecom".						
9	Privatizarea companiei „Moldtelecom”.						
10	Elaborarea si implementarea pachetului minim de servicii.						
	6.5 Locuinte si constructii locale				1320	11150	14000
1	Efectuarea unui studiu în scopul elaborarii politicilor de stat în domeniul locuintelor					AT	

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	sociale						
2	Crearea si perfectionarea cadrului legislativ si formarea infrastructurii pentru creditarea ipotecara a constructiilor, modernizarii si procurarii de locuinte.						
3	Perfectionarea cadrului regulatoriu cu privire la condominium în fondul locativ, a mecanismelor si practicii aplicarii acestuia.						
4	Aprobarea si realizarea Programului de stat „Încheierea lucrarilor de constructie a blocurilor de locuit nefinalizate”.						
5	Elaborarea si implementarea proiectelor-pilot de modernizare si reabilitare a locuintelor existente.				1320	11150	14000
	<b>7. INDUSTRIA</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>8200</b>	<b>0</b>
1	Continuarea proceselor de privatizare si restructurare a întreprinderilor industriale, efectuarea procedurilor de falimentare a întreprinderilor ineficiente si insolvabile. Efectuarea unui studiu de identificare a prioritatilor dezvoltarii segmentului industrial competitiv în corelare cu tendintele procesului de globalizare si integrare în Uniunea Europeana.						
2						4000	
3	Elaborarea Programului de racordare a proceselor de productie la cerintele standardelor internationale prin implementarea sistemelor integrate de management al calitatii.					1200	
4	Elaborarea si promovarea proiectelor investitionale pentru anumite sectoare industriale.					3000	
5	Formarea unei baze legislative pentru elaborarea si implementarea programelor de creare a parcurilor tehnologice.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
6	Asigurarea legislativa a proceselor de consolidare a capitalului industrial, formare si dezvoltare a diferitor forme de asociatii.						
7	Promovarea exporturilor si prestarea serviciilor informatonale si de consultanta.						
8	Examinarea posibilitatii de creare a Bancii Industriale Investitionale.						
	<b>8. AGRICULTURA SI DEZVOLTAREA RURALA</b>	<b>186154</b>	<b>148120</b>	<b>141930</b>	<b>99455</b>	<b>141400</b>	<b>159000</b>
	8.1 A gricultura	168304	135220	139330	94455	128100	135300
1	Dezvoltarea unui studiu special privind analiza situatiei curente din perspectiva eficientei si echitatii sociale si vor elaborarea recomandarilor privind actiunile concrete în domeniul consolidarii terenurilor în perspectiva pe termen mediu si lung.				AT		
2	Efectuarea Studiului cu privire la restructurarea Ministerului Agriculturii si Industriei Alimentare.					AT	
3	Efectuarea unui Studiu privind subventionarea în agricultura cu scopul de a revizui sistemul de subventionare conform obiectivelor de crestere economica si reducere a saraciei. Consolidarea capacitatilor de întreprinzator - elaborarea în comun cu ONG-uri a programelor orientate spre reducerea saraciei prin activitatile de prestare a serviciilor informatonale si de instruire si pregatire profesionala, promovarea planificarii strategice, consultanta, de finantare a întreprinderilor mici si microîntreprinderilor.					AT	
4		7304	4820	3130	955	2600	2800
5	Dezvoltarea strategiilor grupelor de fermieri pentru acces si utilizare mai eficienta a informatiei, pietelor, oportunitatilor de productie.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
6	Edificarea cadrului comercial si institutional conform principiilor economiei de piata (armonizarea actelor legislative de standardizare, impulsionarea procesului de acreditare a întreprinderilor si laboratoarelor conform standardelor internationale).	7000			13500	25500	27500
7	Dezvoltarea sistemelor de creditare în spatiul rural si promovarea facilitatilor pentru activitatile de garantare a creditelor.	70300	90600	96400		20000	25000
8	Crearea facilitatilor de prestare a serviciilor de mecanizare.	83700	39800	39800	80000	80000	80000
9	Promovarea dezvoltarii pietei exporturilor (vezi Dezvoltarea Sectorului Privat).						
	8.2 Dezvoltarea rurala	17850	12900	2600	5000	13300	23700
1	Studiu în vederea elaborarii Strategiei de Dezvoltare Rurala.					300	300
2	Dezvoltarea retelei institutionale în sectorul rural: centre de promovare a afacerilor, agentii de consultanta si informare, business incubatoarelor.	17850	12900	2600			3400
3	Dezvoltarea activitatilor economice non-agricole în zonele rurale.				5000	13000	20000
	<b>9. DEZVOLTAREA REGIONALA</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
1	Adoptarea legii cu privire la sustinerea dezvoltarii regionale care va stabili obiectivele, instrumentele si resursele financiare pentru efectuarea masurilor de sprijinire a dezvoltarii teritoriilor.					AT	
2	Selectarea si identificarea regiunilor pentru dezvoltare si sprijin, fiecare cuprinzând câteva unitati administrativ-teritoriale existente (cu exceptia mun. Chisinau).					AT	
3	Crearea unui sistem de coordonare si administrare la doua niveluri - national si local.						
	Reintegrarea tarii						
4	Elaborarea si adoptarea noii Constitutii a Republicii Moldova.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
5	Contribuirea la elaborarea unui sistem atocuprinzator de garantii, inclusiv cele internationale.						
6	Securizarea frontierei de stat moldo-ucrainene, inclusiv a segmentului transnistrean.						
7	Elaborarea programului de dezvoltare postconflictuala.						
8	Sustinerea implicarii active a societatii civile în solutionarea problemei transnistrene.						
	<b>10. TURISMUL</b>	<b>1437</b>				<b>24249</b>	<b>25068</b>
1	Elaborarea si implementarea unor proiecte (pilot) de dezvoltare a turismului rural.	1000				4800	4800
2	Organizarea seminarelor privind dezvoltarea turismului rural si ecologic pentru autoritatile locale si populatie.	47				508	508
3	Acordarea sprijinului în crearea infrastructurii de primire turistica pe lînga obiectivele majore.					10400	10400
4	Crearea Centrului national pentru perfectionarea cadrelor din industria turismului.	390				2925	2340
5	Crearea unei baze informatonale, editarea de ghiduri si cataloage privind produsul turistic rural; promovarea produsului turistic pentru pietele-tinta.					5616	7020
6	Investigarea si promovarea oportunitatilor pentru investitiile în turism.					AT	
7	Elaborarea mecanismelor eficiente de control al calitatii serviciilor turistice prestate.						
	<b>11. MEDIUL AMBIANT</b>	<b>51747</b>	<b>108527</b>	<b>111977</b>	<b>97687</b>	<b>161862</b>	<b>368712</b>
	11.1 Managementul deseurilor, reducerea impactului si a cantitatilor de substante si deseuri toxice.	32100	84150	91400	22900	82650	231800
1	Reambalarea, depozitarea centralizata si distrugerea a 1712 tone de pesticide.	32100	28150	17200	2900	1850	1800
2	Neutralizarea utilajului si decontaminarea utilajului poluat cu PBC.		56000	74200			

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
3	Studiu de fezabilitate si reconstructia rampelor de depozitare a deseurilor, initial pentru municipiul Chisinau.					50000	150000
4	Elaborarea si implementarea proiectelor-pilot în zona rurala.					800	60000
5	Inventarierea, renovarea si reconstructia gropilor Bekkari (depozite de deseuri animaliere).				20000	30000	20000
	11.2 Resursele acvatice	260	260	260	390	9015	9015
1	Elaborarea Planului de actiuni privind armonizarea bazei legislative si normative în domeniul apelor cu actele normative ale Uniunii Europene.					8500	8500
2	Inventarierea potentialului acvatic, determinarea calitatii si depistarea surselor de poluare.	60	60	60	190	315	315
3	Elaborarea strategiei în domeniul protectiei si gestionarii durabile a resurselor de apa.						
4	Elaborarea si implementarea masurilor de lichidare a surselor de poluare.	200	200	200	200	200	200
	11.3 Sporirea nivelului de constientizare si a cunostintelor privind protectia mediului	0	0	0	2000	2000	2000
1	Crearea centrelor locale de informare si de consultanta ecologica.						
2	Dezvoltarea capacitatilor de guvernare la nivel central si local privind informarea si abordarea participativa a protectiei mediului.						
3	Instruirea privind utilizarea durabila a resurselor naturale.						
4	Evaluarea si perfectionarea sistemului de monitoring al mediului.						
5	Elaborarea Strategiei nationale privind educatia ecologica.						
6	Perfectarea cadrului legal si institutional de implementare a cerintelor Conventiei Aarhus.				2000	2000	2000

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
7	Crearea bazei de date privind resursele naturale .						
	11.4 Protectia si extinderea fondului forestier	11087	11087	11087	18877	18877	18877
1	Cresterea numarului de plantatii în cadrul Fondului Forestier si administratiei publice locale.	11002	11002	11002	18512	18512	18512
2	Ameliorarea sistemelor de evidenta si management forestier.	60	60	60	140	140	140
3	Elaborarea programelor privind utilizarea rationala si dezvoltarea durabila a produselor lemnoase si nelemnoase ale padurii.	25	25	25	225	225	225
	11.5 Extinderea si protectia ariilor naturale protejate de stat.	6000	5000	3000	6000	2000	1000
1	Conservarea diversitatii biologice în cursul de mijloc al râului Prut si dezvoltarea silviculturii comunale adiacente.	6000	5000	3000	4000	2000	1000
2	Crearea Retelei Ecologice.				2000		
3	Crearea Parcului National Nistrul inferior.						
	11.6 Protectia solurilor	0	6230	6230	44720	46520	105720
1	Elaborarea si implementarea proiectelor-pilot privind utilizarea rationala si irigarea solurilor.					800	60000
2	Plantarea fîsiilor forestiere de protectie a terenurilor agricole.				43720	43720	43720
3	Realizarea masurilor de protectie antierozionala a solurilor si reabilitarea terenurilor degradate.						
4	Scolarizarea fermierilor privind metodele ecologic pure de productie.				1000	2000	2000
5	Reabilitarea, ameliorarea si perfectionarea managementului pasunilor comunale.		6230	6230			
	11.7 Calamitatile naturale	2000	1800	0	700	800	300
1	Campanii publicitare.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
2	Modernizarea echipamentului si tehnologiilor sistemului de monitoring a dezastrelor naturale în scopul prevenirii acestora.	2000	1800		700	800	300
	11.8 Mecanisme administrative si financiare	300	0	0	2100	0	0
1	Revizuirea si perfectionarea activitatilor si modalitatilor de functionare a Fondului National al Mediului.				2100		
2	Editarea Ghidului pentru evaluarea prejudiciului cauzat mediului si resurselor naturale de activitatile antropogene si mecanismele de compensare a acestuia.	300					
	<b>12. EDUCATIE</b>	<b>14790</b>	<b>111520</b>	<b>162420</b>	<b>50500</b>	<b>130805</b>	<b>152400</b>
	Acces la educatie						
1	Perfectionarea actelor legislative si normative privind consolidarea si utilizarea fondurilor comunitare pentru scolarizare, în special pentru cei saraci.						
2	Repartizarea adecvata a resurselor între niveluri în favoarea învățământului primar si secundar general.		28300	59700			
3	Gestionarea eficienta si alocarea prioritara a resurselor pentru majorarea salariilor angajatilor din domeniul învățământului, achizitionarea manualelor, materialelor didactice si echipamentului.						
4	Elaborarea si implementarea programului de dezvoltare a învățământului în mediul rural.				39000	39000	45000
5	Crearea în mediul rural a scolilor de „circumscripție” în paralel cu acordarea serviciilor de transport pentru elevi.				Prioritizare din interiorul ramurii, în rezultatul redistribuirii mijloacelor bugetare		
6	Perfectionarea si implementarea unui nou sistem flexibil si echitabil de sustinere a elevilor din învățământului secundar general si a studentilor, în functie de succesele obtinute si de situatia materiala a familiilor.		12000	12000			
7	Mentinerea schemei de închiriere a manualelor pentru elevii din invatamintul gimnazial si extinderea acesteia pentru elevii	2500	2500	2500	1500	6000	5600

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	din licee cu subventionarea manualelor pentru cei saraci.						
	<b>Calitatea educatiei</b>						
1	Elaborarea si implementarea standardelor educationale de stat.	2800	2800	2800		6700	6700
2	Dezvoltarea curriculei scolare si universitare inclusiv în domeniul educatiei bazate pe deprinderi de viata, implementarea noilor tehnologii didactice.	Programul a demarat, costurile pentru implementare constituie 1900 mii USD si sunt acoperite din grant					
3	Participarea sistematica la testarile internationale (TIMSS, PISA etc.).						
4	Elaborarea si realizarea programului prezidential "SALT" de implementare a tehnologiilor informationale si de comunicare în sistemul de învatamînt.						
5	Perfectionarea sistemului de pregatire initiala si formare continua a cadrelor didactice.					2500	2500
6	Reconsiderarea locului si rolului învatamîntului secundar profesional si racordarea lui la cerintele comunitatii, actualizarea nomenclatorului de meserii si profesii în colaborare cu partenerii sociali.						
7	Elaborarea si implementarea sistemului national de evaluare a cunostintelor si abilitatilor elevilor si monitorizarea eficienta a admiterii în institutiile de învatamînt superior.	3800	3800	3800			
8	Elaborarea mecanismelor de implementare a sistemului european de credite academice transferabile.						
9	Racordarea nomenclatorului de specialitati la ISCED 97 si ISCO, restructurarea curriculei în vederea organizarii învatamîntului superior pe 2 cicluri universitare conform prevederilor Declaratiei de la Bologna.					7200	13900
	<b>Cerinte educationale speciale</b>						
1	Organizarea serviciilor de asistenta a copiilor cu cerinte educationale speciale în institutiile de învatamînt secundar general, dezvoltarea					4000	4000

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	serviciilor comunitare de asistenta si de sprijin a acestora.						
2	Crearea unei baze de date a copiilor cu cerinte educationale speciale în vederea elaborarii unor programe si masuri eficiente de asistenta a acestora.					105	
3	Elaborarea si implementarea programelor si formelor diferite de instruire a copiilor cu cerinte educationale speciale.					10300	13000
4	Crearea si dezvoltarea unui sistem de servicii alternative institutionalizarii (case de tip familial etc.).	790	820	820			
5	Elaborarea si implementarea standardelor de îngrijire, educatie asistenta medicala, recuperare, reabilitare a copiilor cu cerinte educationale speciale.					10300	2700
6.	Consolidarea bazei didactice, tehnico-materiale pentru pregatirea profesionala de calitate a absolventilor institutiilor de învățământ de tip special în vederea facilitarii integrarii acestora în societate.	4900	4100	4100	10000	12000	15000
	<b>Eficientizarea managementului</b>						
1	Perfectionarea si completarea cadrului legislativ în vederea asigurarii coerentei si continuitatii dezvoltarii sectorului educational.						
2	Crearea sistemului informational pentru managementul educatiei.			11900		15000	17000
3	Modificarea metodologiei de finantare a activitatilor de formare initiala si continua a cadrelor didactice si manageriale din învățământul preuniversitar.						
4	Perfectionarea metodologiei de finantare bugetara a sistemului de învățământ (finantare bazata pe programe, pe unitate etc.)						
5	Modernizarea bazei tehnico-materiale a institutiilor de învățământ si implementarea unor masuri de conservare a energiei.		18100	24800		25000	27000

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
6	Perfectionarea sistemului de atestare a cadrelor didactice si manageriale.						
7	Stabilirea responsabilitatilor si competentelor autoritatilor publice centrale si locale, partenerilor sociali în vederea asigurarii conditiilor normale de functionare a institutiilor de învatamânt.						
8	Îmbunatatirea conditiilor de functionare a institutiilor prescolare în scopul pregatirii obligatorii a copiilor catre scoala.		39100	40000			
	<b>13. OCROTIREA SANATATII</b>	<b>182840</b>	<b>144650</b>	<b>132880</b>	<b>287712</b>	<b>689137</b>	<b>789702</b>
	13.1 Implementarea si sustinerea sistemului de Asigurare Obligatorie de Asistenta Medicala.	52400	67250	60900	157886	506436	608386
1	Crearea sistemului informational pentru asigurarea obligatorie de asistenta medicala.				65000	65000	65000
2	Consolidarea capacitatilor de lucru în noul sistem prin training.				2886	2886	2886
3	Continuarea acreditarii institutiilor medicale.	1100	1200	1300			
4	Consolidarea capacitatilor institutionale.	51300	66050	59600	90000	424550	526500
5.	Modernizarea Colegiului Republican de Medicina					14000	14000
	13.2 Programele nationale de sanatate	130440	77400	71980	129826	182701	181316
1.	Restructurarea si consolidarea serviciilor si institutiilor medicale.						
2.	Programul national de imunizari.	10400	6700	7000	3370	1070	770
3.	Programul national de control al tuberculozei.	26000	5900	3500	6500	6300	6100
4.	Programul de consolidare a bazei tehnico - materiale a Serviciului de sînge.	5830	6180	6680	12198	33848	33348
5.	Programul national de combatere a diabetului zaharat "MoldDiab".	8610	11300	11800	52243	49553	49053
6.	Programul national de profilaxie si combatere HIV/SIDA.	57500	20920	16400	2180	1980	1880
7.	Promovarea serviciilor perinatale de calitate.					40600	40600

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
8.	Masurile de combatere a maladiilor psihice, narcomaniei, toxicomaniei si alcoolismului.	2400	5000	5100	7400	5000	5200
9.	Programul national de combatere a hepatitelor virale.				2030	2145	2260
10.	Masurile de profilaxie si combatere a cancerului.	2700	4400	4500	12905	11205	11105
11.	Programele de asistenta medicala a femeilor gravide, copiilor bolnavi.				8000	8000	8000
12.	Asigurarea copiilor de varsta frageda si gravidelor cu medicamente compensate în conditii de ambulator.	17000	17000	17000	23000	23000	23000
	<b>14. PROTECTIA SOCIALA</b>	<b>4180</b>	<b>16168</b>	<b>16180</b>	<b>28988</b>	<b>30443</b>	<b>29019</b>
	14.1 Asigurarea sociala	3240	15212	15212	0	1440	0
1	Armonizarea si eficientizarea sistemului de asigurari sociale.					AT	AT
2	Implementarea evidentei individuale a contribuabililor si a contributiilor pentru asigurarea sociala.	3240	5000	5000			
3	Implementarea practicii de prognozare pe termen mediu a veniturilor si cheltuielilor bugetului asigurarilor sociale de stat.					1440	
4	Elaborarea unui sistem de pensionare pentru autoangajati, în primul rând, în agricultura (fermierii).						
5	Definirea principiilor si a metodelor de calculare a contributiilor.						
6	Unificarea normelor de pensionare (judecatori si procurori).		10212	10212			
	14.2 Asistenta sociala	940	956	968	28988	29003	29019
1	Introducerea monitoringului asupra impactului programelor de asistenta sociala						
2	Introducerea sistemului de indemnizatie de saracie.				AT	AT	
3	Introducerea bugetului autonom pentru asistenta sociala si a registrului.						

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
4	Elaborarea unui studiu privind perfectionarea serviciilor sociale specializate.						
5	Dezvoltarea retelei profesionale de asistenti sociali.	940	956	968	988	1003	1019
6	Elaborarea standardelor de calitate pentru institutiile prestatoare de servicii sociale.						
7	Sustinerea celor mai defavorizate paturi ale populatiei ca rezultat al majorarii tarifelor la resursele energetice.				28000	28000	28000
	<b>15. PIATA MUNCII</b>	<b>32595</b>	<b>41808</b>	<b>48659</b>	<b>4500</b>	<b>5720</b>	<b>2760</b>
1.	Dotarea cu echipament a Agentiei Nationale pentru Ocuparea Fortei de Munca.						
2.	Crearea sistemului informational al pietei muncii.	1100	761	597	2000	1500	500
3.	Modernizarea si diversificarea serviciilor de mediere a muncii.	85	175	262			
4.	Optimizarea activitatilor de formare profesionala si recalificare a somerilor.	5700	10246	10724		1500	760
5.	Perfectionarea sistemului de protectie sociala a somerilor	25700	30526	36080			
6.	Implementarea cercetarilor de marketing si prognoza a pietei muncii.	10	100	100	500	500	500
7.	Crearea a 3 centre pilot de integrare pe piata muncii a persoanelor social vulnerabile.				1000	1220	1000
8.	Elaborarea si implementarea mecanismului de stimulare a angajatorilor în vederea angajarii persoanelor defavorizate.			896			
9.	Crearea a 3 centre de integrare profesionala a tineretului în cadrul agentiilor teritoriale pentru ocuparea fortei de munca.				1000	1000	
10,	Optimizarea legislatiei interne cu privire la migratiune si azil cu standardele internationale.				AT	AT	
11,	Efectuarea unui studiu complex privind migratia populatiei si consecintele acesteia în diferite domenii; formarea sistemului informational si ameliorarea gestionarii				AT	AT	AT

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
	proceselor migrationale.						
1	<b>16. POLITICA DE TINERET</b> Efectuarea studiilor privind situatia tinerilor si modificarea în baza acestora a politicilor de tineret si a cadrului legal.	<b>200</b>	<b>770</b>	<b>780</b>	<b>10200</b>	<b>11410</b>	<b>11300</b>
2	Realizarea actiunilor de formare a deprinderilor în noile tehnologii si a altor deprinderi de viata ale tinerilor neîncadrati în activitate în confirmitate cu Proiectul de includere a tinerilor (PIT).	50	50	50	750	850	750
3	Implementarea actiunilor pentru tinerii care au finalizat studiile secundare si nu sînt încadrati în cîmpul muncii si / sau la studii – la nivel regional (PIT).				700	1100	1000
4	Actiuni de orientare profesionala cu realizarea practicii de productie si angajare la întreprinderile selectate din raioanele republicii (PIT).				1600	2000	2000
	<u>Sporirea accesului la servicii si surse de informare.</u>						
5	Crearea fondului de sustinere a tinerilor dotati în domeniul stiintei si tehnicii, educatiei si culturii prin acordarea de burse si alte sustineri.				1500		
6	Implementarea actiunilor de prevenire a comportamentului periculos prin promovarea oportunitatilor cognitive, culturale, sportive si accesul la noile tehnologii informationale (PIT).	50	100	100	450	900	900
7	Realizarea proiectelor si programelor radio si TV pentru tineret cu caracter cultural, cognitiv si sportiv.		70	80		130	220
8	<u>Dezvoltarea capacitatilor umane si institutionale în lucrul cu tinerii</u> Crearea Centrului Național de Cercetari si Investigatii în domeniul tineretului si a rețelei de Centre pentru Tineret în mediul rural (PIT).				2000	2000	2000

N d/o	Actiuni prioritare	Acoperire financiara din CCTM			Costuri aditionale fara acoperire financiara		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006
9	Crearea Centrelor de Resurse pentru tineret (Chisinau – 2 centre, câte un centru la Soroca, Balti, Cahul, Ungheni, Orhei).				3000	3680	3680
10	Realizarea Programului National pentru pregatirea si reciclarea profesionistilor care lucreaza cu tinerii.	100	200	100	200	400	300
	<u>Stimularea participarii tinerilor la procesul de luare a deciziilor.</u>						
11	Asigurarea reprezentarii tinerilor în structurile colegiale si consultative ale organelor centrale si locale.						
12	Acordarea sprijinului financiar (prin concursuri de proiecte) si tehnic (prin centrele de resurse pentru tineret) sectorului asociativ al tinerilor (PIT).		350	450		350	450
	<b>17. DEZVOLTAREA STATISTICII NATIONALE</b>	<b>34122</b>	<b>5679</b>	<b>2770</b>	<b>29205</b>	<b>58466</b>	<b>43089</b>
1	Perfectionarea cadrului legal, institutional si a managementului statistic.		463	463	1489	3123	1134
2	Perfectionarea publicatiilor, diseminarii informatiei statistice si relatiilor cu utilizatorii.				644	639	471
3	Perfectionarea productiei si infrastructurii statistice, inclusiv recensamîntul populatiei si cel agricol.	34122	5216	2307	9603	18234	38397
4	Îmbunatatirea capacitatilor tehnice a sistemului statistic.				17469	36470	3087
5	Consolidarea capacitatilor autoritatilor publice centrale si locale privind obtinerea datelor administrative si extinderea utilizarii acestora în scopuri statistice.						
	<b>18. DEZVOLTAREA CAPACITATILOR Unitatea de Monitorizare a Implementarii SCERS</b>				<b>6800</b>	<b>14400</b>	<b>15000</b>
	<b>TOTAL</b>	<b>948289</b>	<b>1153987</b>	<b>1114128</b>	<b>1087068</b>	<b>1956568</b>	<b>2422586</b>
	Cheltuieli pentru actiuni, estimarea costurilor pentru care nu a fost posibila (10% din TOTAL)	x	x	x	108707	195657	242259
	<b>TOTAL GENERAL</b>	<b>948289</b>	<b>1153987</b>	<b>1114128</b>	<b>1195775</b>	<b>2152225</b>	<b>2664845</b>

## **ANEXA 8. Structura reactiilor publice în procesul de dezbateri asupra SCERS, ianuarie - aprilie 2004**

### **Tipuri identificate de reactii publice**

În procesul de discutie publica a SCERS si a strategiilor sectoria le au fost înregistrate atât critici generale, cât si propuneri concrete. Reactiile au vizat:

- ?? structura si aspectele metodologice ale documentelor discutate,
- ?? continutul celor expuse (textul),
- ?? aspecte conceptuale ale documentelor;
- ?? planurile de actiuni.

Unele reactii se refera la SCERS în ansamblu, altele s-au limitat la componentele sectoriale. Mai jos este întreprinsa o analiza de structura a reactiilor publice.

### **Reactii pe marginea SCERS integrat**

#### **Reactii vizavi de structura si metodologie**

A fost propusa includerea unui capitol consacrat riscurilor endogene si exogene care în urmatorii trei ani ar putea compromite implementarea Strategiei. Guvernului i-a fost recomandat sa efectueze si studii calitative mai detaliate asupra naturii saraciei, precum si stabileasca o modalitate clara de consultare cu saracii. Alegerea unei metodologii stiintific argumentate pentru calcularea unui prag oficial al saracie a fost o alta recomandare menita sa contribuie la o „tintire” mai buna a politicilor de asistenta sociala.

#### **Reactii pe marginea textului**

Varianta SCERS cu care a început discutia publica în ianuarie 2004 a fost considerata ca continând prea multe constatari cu caracter politic de natura mai degraba sa polarizeze decât sa coalezze societatea în jurul ideii SCERS. Au fost facute propuneri de extindere a actorilor sociali implicati în procesul SCERS. Organizatiile sindicale, asociatiile comunitatilor locale si fortele politice de opozitie sunt principalii nominalizati.

Expertii în economie s-au pronuntat pentru reducerea numarului de domenii prioritare din SCERS. Opiniile majoritatilor expertilor converg în faptul ca trebuie selectate o politica din domeniul social (fie sanatate, fie educatie, fie asigurari sociale), spre dezvoltarea sectorului privat ca forta motrice a cresterii economice si spre îmbunatatirea guvernarii.

Au fost facute si asemenea propuneri ca intensificarea prezentei componentele sectoriale „Protectia mediului si utilizarea durabila a resurselor naturale” în SCERS si conferirea unui caracter mai „ecologic” întregii SCERS.

Participantii la discutiile publice au sugerat responsabililor de SCERS includerea unui sub-compartiment cu referire la stiinta, ca rezultat a fost introdus capitolul 6.5 „Cercetare si inovatii”. Acest capitol trebuie sa stipuleze clar una din conditiile primordiale necesare pentru ca pe viitor comunitatea academica sa poata aduce o contributie plenera în dezvoltarea unor asemenea documente ca SCERS si anume, sectorului de cercetare si integrarea sa cu învățământul superior din Republica Moldova (dupa modelul european de cercetare si educatie stiintifica). De asemenea, ar trebui sa prevada niste conditii institutionale si fiscale care ar fi stimulative pentru plasarea mai hotărâta a capitalului financiar autohton si strain în sectorul de cercetare si dezvoltare, pentru integrarea capitalului financiar cu cel stiintific si pentru formarea, la intersectia economiei, stiintei si educatiei

superioare, a unui veritabil sector economic stiintific „*economia produselor de inteligenta*”. Dar pentru ca acest capitol sa pastreze „identitatea” SCERS, el ar trebui sa arate clar care va fi legatura dintre consolidarea sectorului de cercetare-dezvoltare si reducerea saraciei în perioada relativ pâna în 2006.

O alta problema expusa în cadrul consultatiilor a fost dezvoltarea ne-uniforma a teritoriilor. În acest context a fost sugerata ideea adaugarii unui nou obiectiv general „Dezvoltarea regionala” sau formularea unei strategii sectoriale, care ar viza dezvoltarea regionala, cu stipularea clara a indicatorilor de parcurs si de monitorizare, a institutiilor responsabile (Agentia pentru Dezvoltare Regionala si Ministerul Economie).

Participantii la discutiile în cadrul seminarelor dedicate Protectiei mediului, Agriculturii si dezvoltarii rurale Dezvoltarii sectorului privat au attentionat de mai multe ori lipsa unui capitol sau sub-capitol ce ar viza Turismul. Prin eforturi comune a societatii civile si institutiilor de stat a fost inclus capitolului 6.11. „Turism”.

În cadrul discutiilor publice a fost mentionata de mai multe ori legatura pe care trebuie sa o demonstreze SCERS cu Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. A fost mentionata necesitatea stabilirii unor tinte în strategie pe care Republica Moldova urmeaza sa le atinga în perspectiva 2006, 2010 si 2015. În consecinta a fost inclus capitolul 5.3. „SCERS si Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului”.

### **Reactii la planul de actiuni**

A fost considerata necesara stabilirea mai exacta a agentiilor publice responsabile de implementarea actiunilor. De asemenea, a fost propusa eliminarea unor actiuni cu caracter pur formal sau fara impact asupra saraciei si cresterii economice, precum si a unor actiuni si masuri care apriori nu sunt realizabile într-un interval de timp de trei ani prevazut pentru implementarea SCERS.

Au fost identificate unele probleme legate de faptul ca SCERS va fi implementata în perioada 2004 - 2006. De fapt abia în lunile iunie-iulie a anului 2004 SCERS va fi aprobata. Deci ar fi rezonabila schimbarea termenului de implementare pentru 2005 - 2007.

### **Contributii**

- cu referire la capitolul V Obiective si prioritatile SCERS au fost reflectate propunerile expuse în cadrul consultatiilor care se refera la principiile de dezvoltare social-economica; 1) îmbunatatirea guvernarii, 2) dezvoltarea sectorului privat si 3) modificarea rolului guvernarii (sanatate, educatie, asigurari sociale etc.);

- ca raspuns la propunerile parvenite a fost inclus capitolul 5.3. „SCERS si Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului”;

- ca reactie la multiple comentarii si propuneri a fost inclus în strategie un capitol destinat rolului inovatiilor si stiintei în cresterea economica si reducerea saraciei (capitolul 6.5 „Cercetare si inovatii”);

- în cadrul mai multor dezbateri la nivel national si local a fost mentionat faptul ca se atesta o dezvoltare ne-uniforma a teritoriilor si necesitatea de a include o noua prioritate în strategie – dezvoltarea regionala (capitolul 6.10. „Politica de dezvoltare regionala”).

### **Reactii pe marginea componentelor sectoriale**

#### *Capitolul „Reforma sectorului public”*

Pentru structura strategiei, a fost propus ca sa existe un compartiment aparte dedicat problemei combaterii coruptiei în toate structurile publice. Majoritatea reactiilor publice la aceasta strategie au parvenit sub forma unor propuneri concrete de actiuni si masuri de întreprins:

#### **Sistemului judiciar**

Pentru asigurarea independentei sistemului judiciar este necesar de elaborat mecanisme de reglementare a activitatii judecatorului. De asemenea a fost propusa crearea unui Institut al Magistraturii, pentru pregatirea profesionala si continuu a judecatorilor, procurorilor si avocatilor. În definitivarea componentei Reforma sistemului justitiei trebuie sa se tina cont de prevederile Planului National de protectie a drepturilor omului, adoptat de Parlament, cu accentul pe accesul sporit al paturilor social-vulnerabile la justitie. Includerea în

planul de actiuni a adoptarii Legii cu privire la asistenta juridica asigurata de stat, aflata la moment ca proiect. Sa fie prevazute actiuni care vor duce la executarea hotarârilor judecatoresti în cazul paturilor social-vulnerabile.

Referitor la educatia juridica este nevoie de promovarea actiunii de instruire juridica a populatiei. Rolul stiintei juridice trebuie sa fie determinant în elaborarea si perfectionarea cadrului legal, sistemului de educatie juridica si practicii jurisprudentei în general.

#### **Contributii**

- ca urmare a propunerilor parvenite a fost schimbata denumirea capitolului în „Reforma sectorului justitiei” si nu a sistemului judiciar care este o abordare limitata;
- o alta propunere care si-a gasit reflectarea în textul compartimentului a fost crearea unui Institut National al Justitiei (Magistraturii) pentru formarea si perfectionarea continua a cadrelor juridice (p. 263);
- a fost pus accentul pe sporirea accesului paturilor social-vulnerabile la servicii juridice;
- optimizarea programului de studiu si a planurilor de învătamânt pentru sistemul de educatie juridica (p.273).

### **Administratia publica locala**

S-a propus crearea un cadru legal care sa reglementeze clar relatiile financiare dintre autoritatile publice centrale si cele locale la delegarea competentilor de la nivel central la cel local. Strategia trebuie sa se bazeze pe concepte regionale de dezvoltare. Toate localitatile trebuie sa dispuna de planuri strategice de dezvoltare pe termen scurt, mediu si lung.

Este necesar de elaborat un plan national privind dezvoltarea si finantarea infrastructurii locale. La nivel local trebuie create centre comunitare de dezvoltare, care ar cuprinde în sine activitati culturale, sportive, educationale, etc. la nivel local. În sens este propus de a re-institui functiile de lucratori pentru tineret si sport acolo unde nu sunt.

Pentru îmbunatatirea guvernarii la nivel local la elaborarea si aprobarea bugetelor locale si nationale trebuie implicata societatea civila, iar procesul sa fie mediatizat pe larg.

### **Calitate guvernarii**

Este necesar implicarea sectorului civil, în special a agentilor economici, în prestarea serviciilor, ca forma alternativa celor statale. În acest sens a fost propusa oferirea drepturilor egale la scolile de stat, publice si private. Într-un stat multinational, este vital importanta elaborarea unor politici nationale echilibrate, cu respectarea intereselor si drepturilor tuturor minoritatilor. Tineri trebuie implicati mai activ în viata politica a tarii si în solutionarea problemelor existente în societate. Se cere o îmbunatatire a procesului de cooperare între administratia publica si societatea civila.

### **Institutiile publice**

În acest domeniu au fost propuse urmatoarele: revederea, cu posibila anulare a datoriilor istorice ale institutiilor publice, în scopul asigurarii functionalitatii lor. Constituirea unui sistem functional de perfectionare continua a cadrelor din cadrul administratiei publice.

Reducerea numarului serviciilor prestate de institutiile publice contra plata, care este în mare masura o impozitare camuflata a populatiei si crearea unui sistem de comunicare eficient dintre autoritatile publice si populatie.

Pastrarea si utilizarea eficienta a bunurilor institutiilor publice prin prestarea serviciilor de calitate membrilor comunitatii.

#### **Contributii**

- reconfirmarea principiului descentralizarii serviciilor si gestionarii eficiente a bunurilor institutiilor publice de la nivel central la cel local (p.222);

- constituirea unui sistem eficient de instruire continua a functionarilor publici;
- îmbunatatirea guvernării prin implicarea publicului în procesul de adoptare a deciziilor în special bugetelor local, mediatizarea acestora (p.221, 224);
- stabilirea responsabilitatilor administratiei publice locale în raport cu autoritatile centrale (p.213, 215);
- în scopul cresterii bazei fiscale pentru bugetele locale si sporirea rolului acestuia ce propune modificarea legislatiei în vederea perfectionarii mecanismelor privind Taxele locale (p.197).

## *Capitolul „Dezvoltarea Sectorului Privat”*

### **Problemele majore identificate de public**

Majoritatea reactiilor publice colectate în procesul de dezbatere a proiectului Strategiei „Dezvoltarea Sectorului Privat” s-au axat pe solutionarea urmatoarelor probleme majore: 1) instabilitatea si complexitatea cadrului regulator al mediului de afaceri, 2) controlul administrativ si tutelarea exagerata a afacerilor de catre organele de stat, 3) birocratia înalta, 4) accesul limitat la resursele de finantare, inclusiv la micro-finantare si la credite investitionale pe termen lung; 5) accesul dificil la pietele de desfacere externe; 6) persistenta fenomenului coruptiei.

### **Propuneri esentiale:**

1. Realizarea unei reforme regulatorii care ar schimba radical natura interactiunilor dintre stat si omul de afaceri - unica solutie pentru blocajele institutionale.
2. simplificarea tuturor procedurilor nu numai celor de înregistrare dar si de deschidere a conturilor, evidentei fiscale, înregistrarii ca platitor de TVA, obtinere de licente si autorizatii, pentru înlaturarea barierei birocratice.
3. Simplificarea sistemului fiscal pentru întreprinderile mici si mijlocii - reducerea numarului de impozite si taxe si diminuarea costurilor de administrare fiscala (unele impozite centrale si locale implica costuri de administrare mai mari decât cuantumul acestor impozite). Pe de alta parte, credem ca guvernul Moldovei ar trebui sa considere în serios posibilitatea de reducere a poverii fiscale înca mai mult, sub media regionala, obtinând în acest fel unele avantaje comparative fata de tarile vecine.
4. Ameliorarea politicilor investitionale – anulara TVA la importul tehnologiilor si utilaje, scutirea de plata a impozitului pe venitul reinvestit, reducerea perioadelor de amortizare.
5. Îmbunatatirea sistemului de informare economica - crearea centrelor regionale de informare economica si consultatii în afaceri, editarea unui buletin trimestrial pentru investitori.
6. Facilitarea accesului oamenilor de afaceri începatori la activitati de instruire în domeniul administrarii afacerilor - oferirea unor activitati de instruire sau consultatii specializate, pe probleme concrete.
7. Consolidarea legaturilor de informare reversa în sistemul piata fortei de munca - institutiile de învățământ profesional si superior.
8. Pentru solutionarea problemei accesului la creditele bancare pe termen lung a fost propusa facilitarea activitatilor de leasing, pentru ca bancile sa poata atrage mai usor clienti, acestea trebuie scutite de obligatia de urmarire a platilor, utilizarea fondului de sustinere a micului business la garant pentru garant pentru creditare.
9. Îmbunatatirea cadrului participativ al politicii economice – fiecare persoana sau institutie interesata trebuie sa aiba dreptul de participare la luarea unor decizii de politica economica.
10. Introducerea monopolului de stat în extragerea si folosirea resurselor naturale – aceasta va oferi acces echitabil la bogatiile tarii.
11. Înlaturarea contradictiilor principale care exista în politica economica – de exemplu, unele politici intensifica concurenta, dar altele au efect contradictoriu.

12. Ameliorarea imaginii externe a tarii - participarea la expozitii internationale, plasarea spoturilor publicitare în reviste de prestigiu international.

#### **Contributii**

- simplificarea tuturor procedurilor nu numai celor de înregistrare dar si post-înregistrare (de deschidere a conturilor, evidentei fiscale, înregistrarii ca platitor de TVA, obtinere de licente si autorizatii) în special pentru IMM au fost incluse (p.291, i);
- reducerea numarului tuturor formelor de control din partea statului, asigurarea consultarilor din partea organelor fiscale (p.291 ii);
- simplificarea sistemului de contabilitate (p.307, iii);
- Informarea populatiei si agentilor economici cu privire la noile oportunitati de afaceri, inclusiv prin deschiderea unor centre specializate de informare, business - incubatoare, prin editarea si diseminarea unor reviste, brosure, pagini electronice, etc., în special, la nivel regional (p.310, iii);
- propunerile privind accesul întreprinderilor mici si mijlocii la finantarea activitatilor prin linii de micro-creditare, garantarea creditelor etc. (310, ii);
- în actiunile prioritare ale componentei *Îmbunatatirea mediului investitional*, a fost stipulata crearea conditiilor de participare la dezbaterile publice privind problemele mediului de afaceri care si-au gasit reflectarea în strategie (p.323, v);
- o alta preocupare a partilor interesate în domeniu a fost promovarea imaginii tarii în exterior prin intermediul produselor si serviciilor autohtone în cadrul expozitiilor internationale, publicatii etc, inclusiv, si prin punerea la dispozitie a IMM a informatiilor privind pietele de desfacere si conditiile de acces (p.314, vi, viii, x);
- propunerea privind dezvoltarea infrastructurii în regiuni si mediul rural ca preconditione pentru atragerea investitiilor (323, iii);
- garantarea si protejarea drepturilor asupra proprietatii intelectuale si industriale (p.321, i, 359 i)
- stimularea bancilor în oferirea creditelor pe termen lung (323, vi);
- a fost inclus sub-capitolul 6.4.7. „Crearea cadrului bunurilor imobiliare”;
- utilizarea unor regimurilor speciale de creditare a activitatii inovationale efectuate în cadrul întreprinderilor mici (360, ii).

#### **Strategia „Dezvoltarea infrastructurii”**

Solutiile propuse pentru îmbunatatirea infrastructurii pot fi clasificate în câteva categorii.

##### **Propunerile tehnice si tehnologice**

- ?? introducerea de noi tehnologii de conservare a asfaltului (strat de polimer)
- ?? instalarea utilajelor de contorizarea a gazului natural, apei si energiei termice.
- ?? Pentru determinarea procedurilor de conservare a energiei a spatiului locativ în contitiile republicii s-a propus initierea unor proiecte experimentale pentru a testa tehnologiile.

##### **Propunerile structurale**

- ?? reabilitarea retelei de gari auto în centrele raionale si a statiilor auto în localitatile rurale
- ?? stimularea crearii de întreprinderi private în domeniul constructiei, reparatiei si întretinerii drumurilor, pentru a cataliza concurenta si îmbunatatii calitatea prestatiilor
- ?? introducerea unui sistem de evidenta a calitatii tuturor surselor de alimentare cu apa din cadrul localitatilor.

##### **Propuneri de politici**

- ?? dezvoltarea pietei energetice, a concurentei si eliminarea monopolului în distributie.
- ?? îmbunatatirea sistemul de control din partea statului a calitatii cladirilor noi construite.

- ?? implementarea Planului Urbanistic General în toate localitățile Moldovei.
- ?? crearea unor mecanisme viabile de finanțare a investițiilor în infrastructura (contribuția statului – agenților economici – administrația publică locală – consumatorii)
- ?? implementarea unui sistem tarifar în corespundere cu cerințele economiei de piață cu introducerea simultană a unui mecanism viabil de protecție a cetățenilor cu venituri scăzute
- ?? îmbunătățirea politicilor tarifare, prin prețuri diferențiate din punct de vedere social și sezonier.
- ?? A fost propus elaborarea și implementarea unui program de creare a resurselor alternative de energie care pot acoperi circa 10% din necesitățile țării și reduce dependența energetică a Moldovei de sursele externe.

**Au fost propuse și unele măsuri care se referă și la obiectivele Strategiei de mediu:**

- ?? stabilirea unui control mai riguros din partea Departamentului Standarde și Metrologie în îmbutelierea apei minerale și în folosirea apei la producerea altor produse alimentare.
- ?? crearea gunoistilor autorizate în localități, care ar fi monitorizate permanent
- ?? pentru îmbunătățirea calității apei fântânilor din localități, autoritățile publice locale, pot organiza anual concursul „Cea mai bună fântână”.

**Contribuții:**

- în scopul utilizării eficiente a resurselor de gaze naturale, apei și energiei termice a fost propusă contorizarea acestora (p.364, b);
- în scopul colectării eficiente a plăților pentru serviciile de aprovizionare cu resurse energetice și apă se propune elaborarea unui sistem tarifar cu introducerea simultană a mecanismului de protecție a cetățenilor cu venituri mici (p. 367, v, p. 387, ii);
- propunerea ce vizează modernizarea locuințelor a fost luată în considerare la capitolul măsuri (p.402, v);
- în domeniul folosirii resurselor alternative de energie existente în condițiile Moldovei a fost inclus în măsuri (pentru majorarea în balanța energetică a Republicii a ponderii surselor ne tradiționale (energie solară și eoliană, biogaz) (p.367, i);
- multe din propuneri vizează conservarea energiei ca un mijloc eficient de micșorare a costurilor și promovarea informării populației despre metodele de conservare (p.364, b, ii);
- pentru reabilitarea drumurilor s-a propus inițierea negocierilor cu organismele financiare internaționale pentru includerea Republicii în proiectele de coridoare europene (p. 377, vi)
- au fost propuse acțiuni de întreținere a drumurilor cât mai eficiente pentru a stopa degradarea lor (p.377, i)
- a fost propusă aplicarea pe scară cât mai largă a procedurilor biologice de purificare a apelor reziduale, stoparea poluării apelor prin crearea zonelor sanitare (p. 385, iv);
- în cadrul seminarului național dedicat problemelor tineretului s-a propus intensificarea construcțiilor de „locuințe sociale” (p. 402, i, p. 398, vi).

*Capitolul „Sectorul agroalimentar și dezvoltarea rurală”*

**Reacții vizavi de concept**

ONG implicate au considerat că puțină atenție este acordată problemelor de instruire în sectorul rural. Oficialii publici au considerat că mai multă atenție trebuie acordată planurilor de dezvoltare strategice, elementul principal de dezvoltare a fiecărei localități rurale. Producătorii agricoli au invocat necesitatea implicării comunităților rurale în discutarea acelor acte normative care le vizează. Pentru constituirea structurilor economice de piață s-a arătat că sunt necesare înlesniri fiscale și introducerea impozitului unic, subvenționarea de stat a producerii bunurilor de primă necesitate, protejarea producătorului autohton și stimularea exportului, instituirea mecanismului de asigurare în agricultură. Unele dintre aceste propuneri coincid cu cele propuse și în Strategia de Dezvoltare a Sectorului Privat. Edificarea unui cadru comercial și instituțional puternic conform principiilor economiei de piață. Accentul principal va fi pus pe implementarea standardelor internaționale de calitate, eficiența și sortimentul produselor, precum și al întregului spectru de servicii necesare pentru lanțul de la producere până la comercializarea acestora.

Participantii au optat de asemenea pentru asigurarea procesului strict benevol de consolidare a terenurilor si pentru promovarea campaniilor informationale destinate fermierilor în acest context: privind modalitatile alternative de arendare a terenurilor, schimburilor de terenuri etc. Consolidarea terenurilor va fi efectuata exclusiv prin mecanismele pietei funciare libere. Se va stimula specializarea întreprinderilor agricole în vederea formarea întreprinderilor de marime optima.

Participantii la discutii au propus crearea de centrelor de informare în fiecare localitate sau pentru comune care vor exercita functii de informare în agricultura, comert alte domenii, toate acestea pot fi implementate de catre ONG-uri locale. S-a propus crearea structurilor comerciale care sa ofere servicii exportatorilor de productie agricola în scopul obtinerii actelor de conformitate recunoscute în Occident.

### **Propuneri vizavi de masurile planificate**

Este necesara implementarea unui Program National de Dezvoltare Rurala, care sa fie axat pe specializarea zonelor geografice în productia agricola si pe stimularea specializarii întreprinderilor agricole prin aplicarea tehnologiilor moderne. O alta masura propusa este stimularea procesului de integrare si asociere a producatorilor agricoli si întreprinderilor prelucratoare pentru crearea unei valori adaugate mai mari.

Alte recomandari s-au referit la cadrul institutional, cum ar fi înfiintarea unei Agentii Nationale de Dezvoltare Rurala, asigurarea transparentei în activitatea Ministerului Agriculturii (mai ales dezbaterea proiectelor de programe si legi). Masuri similare de îmbunatatire a transparentei politicilor au fost propuse si pentru alte doua strategii sectoriale, Reforma Sectorului Public si Dezvoltarea Sectorului Privat.

Este necesar de creat conditii favorabile dezvoltarii turismului rural, optînd în special pentru dezvoltarea mestesugaritului, a altor activitati non-agricole în spatiul rural.

Tinînd cont de faptul ca producatorii se confrunta cu mari probleme la transportarea productiei peste hotare, trebuie solutionata la nivel de stat problema tranzitului marfurilor, în special pe teritoriul Ucrainei. Dezvoltarea în continuare a retelei informative si consultative existente, pentru a avea la dispozitie informatii cu privire la posibile piete de desfacere si preturile la productia agricola este o alta optiune pentru consolidarea cresterii în spatiul rural.

O atentie deosebita trebuie sa fie atrasa utilizarii la maximum a potentialului stiintific de care dispune Moldova, în special orientîndu-ne spre selectie, producerea semintelor, transferuri de tehnologii etc. Dezvoltarea afacerilor private în mediul rural va fi favorizata si de sporirea investitiilor publice în infrastructura din spatiul rural: drumuri, telecomunicatii, sisteme eficiente de depozitare si prelucrare a deseurilor care apar în rezultatul activitatilor de productie, a sistemelor de aprovizionare cu apa potabila etc.

Dat fiind faptul ca Moldova este într-o zona geografica cu risc sporit pentru agricultura s-au propus diferite modalitati pentru estimarea si diminuarea riscurilor producatorilor si masuri pentru renasterea sistemului de irigatie.

Propuneri vizavi de perfectionarea sistemului fiscal în agricultura cu scopul oferirii prin impozitare sustinere producatorului agricol facîndu-l mai direct.

#### **Contributii:**

- a fost inclusa în strategie propunerea privind acordarea subventiilor pentru producatorii agricoli în domeniile prioritare (p. 432, p. 453);
- în aspectele legate de prestarea serviciilor de informare, consultanta, instruire pentru localitatile rurale a fost acceptata atragerea în acest sens a potentialului existent al ONG-urilor în domeniu (p. 446. p. 447);
- propunerea privind integrarea si asocierea producatorilor agricoli în asociatii si cooperative de productie si-a gasit reflectarea în strategie (p. 449);
- au fost expuse propuneri pentru încurajarea procesului de specializare a întreprinderilor agricole si crearea organizatiilor de fermieri pentru asigurarea accesului la informatii, piete si oportunitati de productie (p. 449);
- propuneri privind cooperarea dintre producatorii agricoli rurali si cei din spatiul urban (p.452);

- propunerile legate de dezvoltarea activitatilor non-agricole în spatiul rural (turismul rural, mestesugaritul etc.) si-au gasit reflectarea ca obiectiv general (p.426);

- o atentie sporita sa fie acordata dezvoltarii infrastructurii în spatiul rural (p.441, p.446).

### ***Politica de dezvoltarea regionala***

Criza economica a avut un impact negativ mai pronuntat asupra periferiilor. Decalajul economic dintre capitala si restul regiunilor s-a marit. Totodata dezvoltarea politica si social – economica a tarii este afectata de diferendul transnistrean. Toate acestea impun o abordare de micronivel dar sistemica pentru dezvoltarea social – economica si durabila a tuturor teritoriilor. Se cere acordarea sprijinului organelor de administratie publica locala în activitatile de dezvoltare a teritoriilor concomitent cu alocarea de resurse si corelarea planurilor de dezvoltare locala cu programele de dezvoltare nationala si sectoriale.

#### **Contributii**

- o a fost acceptata ideea includerii în SCERS a capitolului 6.10. „*Politica de dezvoltare regionala*”
- o între masurile care ar contribui la micșorarea decalajului inter-regional una din cele mai importante este: îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii în localități (transport și telecomunicații, drumuri, gazificare, servicii comunale) (p.460, i);
- o dezvoltarea micului business și creșterea ponderii sale în teritoriu (460, ii);
- o dezvoltarea activitatilor non-agricole (p. 460, iii);
- o crearea Agenției Naționale pentru dezvoltarea regionala (p. 464);
- o facilitarea creșterii producției și promovarea exportului din regiuni (p.460, v).

### ***Strategia „Protectia mediului si utilizarea durabila a resurselor naturale”***

#### **Propuneri conceptuale**

În strategie trebuie de vorbit despre „reducerea poluarii” în loc de „stoparea poluarii” (masura considerata realizabila într-un termen de 3 ani).

#### **Recomandari de actiuni si masuri pe obiective**

La primul obiectiv *Reducerea degradării resurselor naturale (de apa, forestiere și de sol) și sporirea productivității acestora* au fost facute foarte multe propuneri dintre care mentionam urmatoarele: consultarea populatiei în problemele de interes major pentru comunitate; înasprirea sanctiunilor pentru încălcarea legislatiei ecologice, revizuirea modalitatilor de calcul a taxelor pentru poluarea mediului și procedurile de inspectie ecologica a automobilelor.

Pentru protectia solurilor este necesara acordarea de consultanta ecologica în agricultura și urmarirea respectarii tehnologiilor de protectie a solului, aplicarea efectiva a legii cu privire la recultivarea-împadurirea terenurilor degradate.

Protectia resurselor forestiere implica asemenea masuri ca dezvoltarea și sustinerea la nivel national a padurilor private. Un spor de 20% de împadurire a teritoriului poate fi obtinut prin utilizarea povârnisurilor, înfasurarea bazinelor acvatice, sadirea fisiilor verzi de-a lungul râurilor mici (ex. Raut, Ciuluc). Este necesara crearea unor locuri de agrement special amenajate în zonele forestiere. Efecte pozitive colaterale vor fi obtinute prin sadirea fisiilor de protectie a câmpurilor prin plantarea speciilor rezistente (specific mai ales pentru sudul tarii).

Pentru atingerea obiectivului „*Mentinerea și îmbunătățirea calitatii mediului înconjurător ca factor care asigura pastrarea sanatatii populatiei*”, una din activitati va fi distrugerea și neutralizarea substantelor și deseurilor toxice și gestionarea adecvata a deseurilor menajere.

A fost propusa amenajarea locurilor autorizate pentru depozitarea gunoiului, crearea sarcofagelor pentru deseuri în conformitate cu cerintele proiectelor moderne de izolare a poluantilor. *Colectarea separata a deseurilor* în zonele rurale si orase deoarece se acumuleaza cantitati enorme de gunoi si nu exista rampe care sa corespunda conditiilor necesare depozitarii si refolosirii. Strategia ar trebui sa prevada mecanisme pentru ca primariile sa poata organiza colectarea si transportarea gunoiului, deseurilor conform unui orar stabilit.

Informarea si educarea publica a fost recomandata ca o alta importanta directie de activitate. Mentionam asemenea propuneri ca: organizarea de întâlniri cu populatia pentru a informa despre oportunitati în folosirea deseurilor si reciclare; implicarea mai activa a populatiei în lichidarea gunoistilor neautorizate; instalarea liniei fierbinti telefonice pentru o informare directa si operativa privind gunoistile neautorizate.

Prevenirea si reducerea impactului calamitatilor naturale poate fi realizata prin respectarea legislatiei în vigoare privind interzicerea constructiilor locative pe terenuri de risc, investigarea si monitorizarea tuturor terenurilor pasibile alunecarilor, întarirea barajelor lacurilor.

O parte din comentarii au vizat actiuni de inventarierea surselor de apa potabila, inventariere a si marcarea surselor de poluare a apelor si refacerea ecosistemelor acvatice.

În cadrul discutiilor asupra acestei strategii au fost propuse solutii ecologice pentru SCERS în ansamblu si pentru strategiile sectoriale.

#### **Contributii**

- propunerea privind inventarierea surselor acvatice, determinarea calitatii lor si depistarea surselor de poluare precum si elaborarea unui plan de lichidarea a surselor de poluare (p. 490, i);
- elaborarea proiectelor-pilot de utilizarea a deseurilor în spatiul rural (p. 490, ii);
- aspectul ce tine de sporirea suprafetelor împadurite, atât de Fondul public silvic precum si a celor aflate în gestiunea autoritatilor publice locale cât si plantarea fisiilor forestiere de protectie a terenurilor agricole (p. 490, iii);
- acordarea de consultanta ecologica în agricultura privind respectarea tehnologiilor de protectie a solului, de utilizare a îngrasamintelor si pesticidelor, ameliorarea pasunilor (p. 490, v);
- investigarea si monitorizarea terenurilor pasibile alunecarilor, precum si a altor calamitati naturale (p. 490, vi);
- revizuirea modalitatilor de taxare a prejudiciului adus mediului (p. 490, vii);
- îmbunatatirea accesului populatiei la informatie, instruirea ei în domeniul ecologiei, sporirea gradului de participare a populatiei la luarea deciziilor privind mediul (p. 490, viii, 489, viii).

#### *Capitolul „Educati”*

Cu referire la pregatirea profesionala, dezvoltarea spiritului de întreprinzator al tinerilor înca din scoala generala, a fost expusa propunerea restructurarii scolilor profesionale conform cerintelor pietei muncii la azi. Propunere similara a fost exprimata în cadrul discutarii strategiei de consolidare a mediului privat. S-a propus introducerea în scolile medii pregatirea profesionala si dezvoltarea spiritului de întreprinzator. S-a propus includerea unui obiectiv consacrat pregatirii profesionale a elevilor, dupa modelul cursului de educatie economica elaborat si oferit de catre organizatia neguvernamentala „Junior Achievement”.

S-a considerat rationala introducerea învatamîntului secundar în obiectivele strategiei. Domeniile cheie care trebuie vizate pentru asigurarea calitatii în acest domeniu includ, dezvoltarea capacitatii organizationale si manageriale a institutiilor de învatamînt (inclusiv prin descentralizarea administrarii finantelor), dezvoltarea resurselor umane în învatamînt (inclusiv prin descentralizarea perfectionarii profesionale a managerilor si a profesorilor), perfectionarea materialelor curriculare si didactice (introducerea în programele scolare a unor discipline optionale), optimizarea legislatiei în vederea îmbunatatirii finantarii sectorului educational si a stimulării activitatii de sponsorizare a educatiei de catre agentii economici.

Co-finantarea învatamîntului reprezinta una din conditiile de baza a bunei functionari a sistemului. O solutie reala, deja implementata în practica neformala, sunt asociatiile parintilor si profesorilor. Se cere elaborarea unui regulament de colectare si gestionare transparenta a mijloacelor colectate de la parinti.

Constituirea la nivel de localitate a comisiilor de coordonare a activitatilor dintre scoala, autoritatile publice locale, asistenta sociala, asistenta medicala pentru alimentatia copiilor obligatoriu în fiecare scoala si supravegherea copiilor din familiile social-vulnerabile si din familii cu multi copii. Asigurarea accesului copiilor la activitati extrascolare, atragînd o atentie deosebita pentru spatiul rural - la cercuri, sectii sportive etc.

Desi cadrul legal prevede posibilitatea existentei institutiilor de învatîmînt private, acestea cele din urma sunt puse în conditii inegale cu cele de stat. Un exemplu ar putea fi cerinta fata de institutiile particulare care îsi propun ca scop prestarea serviciilor de educatie, de a avea un fond statutar de 300.000 lei, este discriminatorie si nu poate contribui la dezvoltarea sectorului de privat în domeniu, iar prin aceasta la reducerea saraciei.

Strategia nu prevede modalitati realiste de solutionare a problemei angajarii tinerilor specialisti în domeniul educatiei. Ca solutie în scopul mentinerii cadrelor si îmbunatatirii calitatii managementului se propune acordarea pedagogilor statutul de functionar public si angajarea directorilor prin concurs pentru un termen de 4 ani. Acelasi lucru este valabil pentru toti pedagogii deoarece calitatea învatamîntului nu poate fi asigurata si fara o puternica motivare.

În strategie nu este prevazuta nici crearea structurilor speciale de realizare a managementului calitatii. Este nevoie de a crea o structura independenta de Ministerul Educatiei, care sa se ocupe de acreditarea institutiilor de învatamînt. Criteriile de calitate trebuie sa cuprinda calitatea procesului de predare-învatare, calitatea evaluarii, calitatea curriculum-ului, manualelor etc.

#### **Contributii**

- în domeniul educatiei una din reusite a fost includerea învatamîntului profesional ca prioritate si racordarea acestuia la cerintelor pietii muncii de astazi, dat fiind faptul ca aceasta masura are un mare impact social asupra tinerilor din familiile social-vulnerabile care nu-si pot continua studiile în alt mod; s-a propus de asemenea includerea în sistemul de învatamînt profesional a copiilor cu cerinte educationale speciale pentru integrarea lor cît mai posibil în societate (p. 507, vi);
- în cadrul procesului de instruire a fost acceptat principiul corelarii cerintelor petii cu nomenclatorul specialitatilor în cadrul institutiilor superioare, colegiilor si scolilor polivalente, propunere parvenita în cadrul dezbaterilor sectorului Piata Muncii (p. 507, ix);
- în sensul cresterii rolului comunitatii (administratiei publice locale, parintilor, agentilor economici etc.) în finantarea scolii a fost propus crearea cadrului legislativ adecvat (p.506, i);
- pentru îmbunatatirea asistentei copiilor cu cerinte educationale speciale s-a propus organizarea unui sistem de evidenta a acestora si crearea serviciilor de asistenta de alternativa celor de institutionalizare (p. 508);
- principiul promovarii în functiile de raspundere si motivarii profesorilor sa fie facuta prin concurs (p. 509, vi);
- cu referire la problema plecarii din sistemul de învatamînt a unui numar mare de pedagogi a fost propusa si preluata ideea alocarii prioritare a resurselor pentru majorarea salariilor angajatilor din domeniul cît si îmbunatatirea bazei tehnico materiale (p. 506, iii, 509, v).

#### *Capitolul „Ocrotirea sanata tii”*

##### **Reactii vizavi de structura**

Informatia prezentata a fost prea voluminoasa si greu de analizat si a fost propusa revizuirea atenta a documentului cu o expunere mai clara si concreta a tuturor componentelor si asigurarea de continuitate a componentelor Strategiei, fara dublarea informatiei.

##### **Propuneri pe marginea textului**

Situatia în domeniu fiind în general bine cunoscuta, este necesara prezentarea cît mai succinta anume a acelor probleme din domeniul sanataii care au dus si duc la saracie. A fost recomandata stabilirea clara a obiectivelor prioritare.

## **Propuneri conceptuale**

S-a cerut majorarea semnificativa a salariilor tuturor lucratorilor medicali, pentru a le asigura un trai decent si conditii optime de munca, perfectionare a cunostintelor prin diversificarea metodelor de instruire, inclusiv, la distanta, utilizarea cu utilaj performant, crearea unui sistem informational pentru ocrotirea sanatatii. Educatia pentru sanatate trebuie sa devina o prioritate a diferitor institutii de stat: de invatamînt si medico-sanitare. Se cere asigurarea transparentei în domeniul stabilirii preturilor la serviciile medicale prestate. Nu este reflectat adecvat rolul administratiei locale în ocrotirea sanatatii si rolul medicinii private ca un pilon al sistemului national de sanatate.

## **Reactii vizavi de planul de actiuni**

Au fost formulate mai multe propuneri de actiuni. Cea mai importanta este de aratat clar de unde se va finanta fiecare actiune si în ce proportii. S-a recomandat de a prevedea în mod expres dreptul pacientului de a alege medicul de familie, precum si obligatiile si drepturile medicului. Pachetul unic de asigurari trebuie marit pentru ca sa includa servicii stomatologice, tratarea bolilor cronice si sociale. Trebuie perfectionata baza legislativa a asigurarilor medicale si armonizata cu legislatia europeana cu includerea si mecanismul de implementare. Completarea liste celor care beneficiaza de polite asigurate de stat cu reprezentanti ai grupurilor social vulnerabile (mamele cu multi copii, bolnavii cronici etc.) si sa fie largit spectrul de servicii acordate.

Dotarea cu utilaj trebuie sa fie centralizata, dar realizata în dependenta de necesitati si cu acordul reprezentantilor unitatilor medico-sanitare. Fiecare localitate trebuie sa fie asigurata cu cel puțin o masina pentru cazurile de urgenta. Statul trebuie sa-si asume responsabilitatea de asigurarea cu medicamentele necesare a pacientilor cardiaci. Pretul la asemenea medicamente este inaccesibil persoanelor cu asemenea patologii, care necesita tratament continuu sau de lunga durata. Este necesara si asistenta de alternativa a persoanelor cu tulburari mintale în alte institutii decât spitalele de boli psihice, precum si tratamentul spitalicesc în conditii normale, adecvate si optime a persoanelor cu forme grave de dereglari mintale. Crearea în teritoriu a statiilor de urgenta dotate cu spatii si utilaj adecvat, cu o zona de actiune nu mai mare de 25 km si cu un numar necesar de echipe specializate (cardiologi, neurologi, etc.)

O atentie sporita a fost solicitata fata de sanatatea mamei si copilului prin redeschiderea bucatariilor de lapte pentru copii de la 1-3 ani, asigurarea gravidelor cu preparate de Fe si foliati cu instruirea lor, inclusiv în problema nutritiei corecte a lor si a copiilor.

A fost considerata absurda intentia de creare a unor centre perinatale în localitati rurale. Este necesar de dezvoltat asemenea centre la nivel de centre raionale, dotate cu utilaj medical modern si specialisti bine pregatiti. S-a aratat de asemenea ca trebuie elaborate Planuri individuale de vaccinare, în dependenta de starea fiecarei persoane si de asigurat fiecare familie cu calendarul vaccinarilor.

Introducerea în programul scolar a orelor „pentru sanatate”, predate de specialisti. Elaborarea unor programe locale de educatie si responsabilitate pentru sanatate a populatiei, prin actiuni de informare, culturale si sportive.

Marcarea surselor de apa poluate si ne-recomandate pentru consum este o propunere în cadrul Strategiei de mediu care este în egala masura aplicabila si pentru domeniul sanatatii.

### **Contributii**

- propunerile au vizat instituirea unui cadru legal care sa reglementeze relatiile dintre medici si pacienti, drepturile si obligatiile acestora (p. 527, i);
- comentariile expuse viz-a-viz de ameliorarea sanatatii mamei si copilului si-au gasit reflectarea în planul de actiuni si anume în asigurarea copiilor si gravidelor cu medicamente compensate (p. 530, ii);
- de asemenea a fost completat capitolul cu includerea unor masuri de combatere a maladiilor psihice (p. 529, ix);
- propunerea care vizeaza instituirea unui sistem informational pentru sistemul ocrotirii sanatatii si-a gasit reflectarea în strategie în p. 527, v;

- propunerea ce viza aplicarea masurilor cât mai energice în combaterea bolilor social conditionate este luata în considerare si inclusa în obiective (p. 529, ii);
- consolidarea si fortificarea bazei tehnico-materiale a sistemului de sanatate, dotarea institutiilor medico-sanitare cu echipament si tehnologii medicale moderne (p. 527, ix).

### *Capitolele „Protectia sociala, Asistenta sociala si Piata muncii”*

**Un comentariu general pentru aceasta componenta este slaba coordonare a actiunilor destinate protectiei copilului si familiei în dificultate, între Ministerul Educatiei, Ministerul Sanatatii si Ministerul Muncii si Protectiei Sociale si implicit a autoritatilor publice locale.**

**Propunerile de actiune care au parvenit la aceasta strategie pot fi clasificate pe politici active si pasive.**

#### **Politici pasive**

##### **Elaborarea unui mecanism de informare eficienta a populatiei apte de munca**

1. elaborarea unui sistem informational care sa cuprinda întregul teritoriu al Republicii Moldova, inclusiv localitatile din mediul rural;
2. crearea unui sistem transparent de informare a populatiei apte de munca;

##### **Promovarea incluziunii sociale**

3. dezvoltarea unor oportunitati de angajare în câmpul muncii a persoanelor marginalizate;
4. stimularea prin facilitati fiscale a agentilor economici pentru angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu handicap; sustinerea crearii centrelor de productie pentru persoane cu disabilitati în care sa se realizeze diferite lucrari de artizanat si mestesugarit traditional în masura capacitatilor acestora, precum si acordarea facilitatilor substantiale în vederea comercializarii acestora
5. crearea formelor alternative de servicii sociale la nivel de comunitate pentru batrânii solitari, persoane cu handicap etc. prin instituirea centrelor comunitare de asistenta sociala si medicala.

##### **Prevenirea somajului în rândurile tinerilor**

6. stimularea fiscala a agentilor economici pentru angajarea persoanelor tinere;
7. educarea economica a tinerilor din sate în vederea initierii si dezvoltarii propriilor afaceri;
8. acordarea unor facilitati, prin scutirea de la plata impozitului pe venit pentru primul an de activitate, pentru persoanele tinere care si-au initiat propria afacere;
9. a fost propusa o forma de parteneriat între Ministerul Educatiei si MMPS în vederea stabilirii unei evidente unice a copiilor de la 15 la 18 ani si tinerilor pînă la 20 ani pentru stabilirea necesitatilor de pe piata muncii, pregatirea lor profesionala si directionarea acestora catre profesiile solicitate pe piata. Aceasta categorie trebuie sa fie luata la evidenta de catre ANOFM.
10. accesul tinerilor la învatamîntul superior si de specialitate prin acordarea creditor pe termen luni si cu o rata mica a dobânzii.

##### **Promovarea emigratiei legale a fortei de munca.**

11. reglementarea emigratiei fortei de munca;
12. negocierea acordurilor cu tarile Uniunii Europene privind angajarea legala.

#### **Combaterea somajului prin politici active**

13. organizarea târgurilor locurilor de munca pe întregul teritoriu al Republicii Moldova
14. crearea unui centru de reprofilare si recalificare a persoanelor marginalizate.
15. stimularea diversificarii activitatilor economice în mediul rural
16. initierea lucrarilor publice.

#### **Asigurarea protectiei sociale eficiente prin politici active**

17. indexarea veniturilor si transferurilor sociale la rata inflatiei si bugetul minim de consum;

18. reformarea sistemului de pensii în agricultura
19. crearea functiei de asistent social în cadrul administratiei publice locale.

### **Ameliorarea protectiei sociale prin politici pasive**

20. educarea unui spirit civic al responsabilitatii fata de obligatiile fiscale si constientizare de catre populatia activa a necesitatii efectuării de falcarilor în bugetul asigurarilor sociale, explicarea acesteia ca în functie de contributia adusa de fiecare persoana va depune marimea pensiei în momentul pensionarii acestuia;
21. dezvoltarea unei politici de deinstitucionalizare a persoanelor cu handicap si apropierea acestora de comunitate;
22. dezvoltarea meseriei de asistent/îngrijitor personal care va acorda asistenta unei persoane cu dizabilitati ceea ce va permite ca persoana în cauza sa se afle în cadrul familiei si nu va fi necesar institutionalizarea acesteia;
23. elaborarea unei politici de stimulare a familiilor în vederea luarii la întreținere a copiilor ramasi singuri sau abandonati pentru a se evita institutionalizarea acestora.

#### **Contributii:**

- ca raspuns la situatia creata în asigurarea cu pensii a persoanelor angajate în agricultura a fost propus elaborarea unui sistem care sa raspunda situatiei create în acest domeniu, inclusa în capitolul Asigurarile Sociale (p. 542 iv, p. 539 i);
- în domeniul asigurării cu pensii s-a propus indexarea lor la marim ea inflatiei (p. 535);
- orientarea ajutorului social spre cele mai vulnerabile paturi sociale si elaborarea criteriilor saraciei si a pragului oficial al saraciei (p. 552, p. 554 ii, p. 560, p. 105, p. 501);
- crearea unui sistem pentru segmentele cu necesitati speciale cum ar fi copii si persoanele cu necesitati speciale (p. 556);
- pentru deinstitucionalizarea copiilor si a persoanelor cu dizabilitati s-a propus integrarea lor în familii (proprii sau cu plasarea lor în casele de tip familial) (p. 556);
- a fost sustinuta si acceptata ideea creării centrelor comunitare de prestarea a serviciilor medico-sociale pentru persoanele cu necesitati speciale (p. 557, p. 564, 556);
- la capitolul Piata Muncii a fost propus si acceptat crearea unui sistem informational privind posibilitatile de angajare, reciclare si situatia de pe piata muncii (p. 579 ii);
- în scopul sporirii accesului persoanelor cu dizabilitati la piata muncii au fost propuse instituirea facilitatilor pentru agentii economici) (p. 580);
- extinderea bunelor practici de educatie economica a tinerilor, promovate de unele ONG-uri din domeniu, cu o atentie sporita tinerilor din mediul rural (servicii privind initierea si dezvoltarii propriilor afaceri, instruirii, informarii etc.) (cap. Sustinerea si dezvoltarea întreprinderilor mici si mijlocii) si alte masuri privind prevenirea somajului în rândul tinerilor (p. 591 ii, p. 581).

### **Implementarea, monitorizarea si evaluarea SCERS**

În cadrul discutiilor publice asupra capitolului VIII „Implementarea, monitorizarea, evaluarea si SCERS” partile interesate, preponderent cele care au experienta în aspectele mentionate mai sus, cum ar fi retele de organizatii neguvernamentale, proiecte locale ale diferitor organizatii internationale, donatori si-au expus o serie de comentarii, propuneri, recomandari si critici menite sa îmbunatateasca textul propus.

#### **Propuneri esentiale:**

Un prim comentariu general pentru modalitatea de definitivare a cadrului institutional de implementare, monitorizare si evaluare a SCERS este necesitatea perfectionarii si completarii cadrului institutional existent. Cadru care sa fie însoțit de o descriere detaliata si clara a atributiilor, modului de functionare si de formare a fiecărei componente în parte. Exista deja o experienta în acest sens care trebuie analizata si aplicata pe viitor asigurând prin aceasta principiul continuitatii.

O alta preocupare a partilor interesate este lipsa din proces a legaturilor între nivelul national reprezentat prin Consiliul National pentru implementarea SCERS si alte componente si nivelul local. În acest sens este nevoie de elaborat un mecanism de interactiune între nivelul national si cei local în aspectele de tin de implementare,

monitorizare si evaluare a SCERS. Nu este definit locul si rolul organizatiilor neguvernamentale de nivel raional si local, si cum va fi cuantificat activitatea si contributia acestora. Trebuie sa fie instituita o unitate/birou unde orice persoana, organizatie si institutie sa poata sa-si expuna parerea, propunerile, solicita informatie etc.

Vorbind despre faptul cine trebuie sa exercite rolul de lider în procesul de implementare a strategiei în majoritatea cazurilor s-a opinat ca aceasta trebuie sa fie Guvernul, prin intermediul ministerelor si departamentelor, iar un loc distinct sa aiba Ministerul Economiei. Ceea ce nu exclude participarea la implementare a altor parti interesate.

În punctul 623 se vorbește despre raportul anual de monitorizare si evaluare „Impactul Politicii asupra Reducerii Saraciei în Republica Moldova” a fost solicitata specificarea clara, cine va face acest raport: o unitate speciala sau Ministerul Economiei.

A fost expusa opinia confirm careia este importanta mentinerea si în continuare a Consiliului pentru Participare ca instrument util de interactiune între Guvern, societate civila si donatori. Trebuie de îmbunatatit mecanismul de formare si functionare a consiliului.

Nu este corect ca institutia care este responsabila de implementare (Ministerul Economiei) sa exercite si functiile de evaluare. Aceasta din urma trebuie sa fie exercitata de cineva din afara guvernului, fie un organ special, institutie etc. (ex. Parlamentul).

Trebuie divizate clar monitorizarea de evaluare: (i) monitorizarea este o activitate interna ce tine de administrarea continua a proiectului, felul cum sunt realizate planurile de activitate, daca nu sunt depasite liniile de buget etc. (ii) evaluarea este o activitate externa care are loc la intervale fixe, si poate fi încredintata consultantilor externi. Rolul central în monitorizarea SCERS trebuie sa-i revina Ministerului Economiei, care nu are responsabilitati directe de implementare, iar daca e sa fie efectuata o evaluarea a unei perioade de 2-3 ani de implementare atunci acest lucru îl poate face Parlamentul, (institutii care au responsabilitati constitutionale de a monitoriza implementarea politicilor, si evaluarea impactului acestora), inclusiv societatea civila.

Cu referire la modalitatea de formare a Consiliului National de implementare a SCERS trebuie sa fie respectata principiul paritatii partilor interesate: autoritati publice centrale si locale, sector privat, societatea civila si donatorii. În cazul societatii civile reprezentantii sai trebuie sa fie delegati de coalitii sau retele de organizatii neguvernamentale cu experienta si potential respectiv.

**Contributii:**

- ca urmare a propunerii parvenite în cadrul consultatiilor a fost luat la baza cadrul institutional existent în special Consiliul pentru Participare ca mecanismul de asigurare a participarii care trebuie sa fie perfectionat si extins în etapa urmatoare.
- partile interesate au propus specificarea institutiei care va fi responsabila de elaborarea si prezentarea raportului „Impacturile politicii asupra Reducerii Saraciei în Moldova” si anume a Ministerului Economiei
- un comentarii general a fost referitor la asigurarea unei legaturi între nivelul central si local, în calitate de solutia a fost propusa desfasurarea forumurilor regionale în cadrul carora vor fi discutate progresele în implementarea SCERS la nivel regional si local si rezultatele monitorizarii politicilor.